

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Nationellt centrum för djurvälstånd
Swedish Centre for Animal Welfare (SCAW)
Krister Scherling

Sveriges nationella kontaktpunkt enligt artikel 20 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning

2015-02-01

Innehåll

Sammanfattning	6
1. Om förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning....	8
1.1 Begreppen slakt och avlivning	9
1.2 Förordningens syfte och tillämpningsområde	9
1.2.1 Tillämpningsområde vid slakt av odlad fisk.....	10
1.2.2 Tillämpningsområde vid nödavlivning.....	10
1.2.3 Övriga undantag från tillämpningsområdet	10
1.3 Förordningens huvudsakliga innehåll.....	12
1.4 Grundläggande bestämmelser i förordning (EG) nr 1099/2009	13
1.4.1 Bedövning och kontroll av bedövning.....	13
1.4.2 Standardrutiner	15
1.4.3 Kompetensnivå och kompetensbevis.....	16
1.4.4 Användning av fixerings- och bedövningsutrustning.....	16
1.5 Nationella regler om slakt och annan avlivning	17
2. Syftet med bestämmelserna i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.....	18
2.1 Artikel 20.1 a) om godkännande av slakterier	19
2.2 Artikel 20.1 a) om utveckling av nya bedövningsmetoder.....	20
2.3 Artikel 20.1 b) om tillverkarens anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning	23
2.4 Artikel 20.1 c) om vägledningar för god praxis	24
2.5 Artikel 20.1 d) om rekommendationer för tillämpning av förordningen.....	25
2.6 Artikel 20.1 e) om yttranden om separata organ och enheter.....	26
2.7 Artikel 20.2 om kontaktpunkten och nätverk m.m.	27
3. Den svenska kontaktpunktens skyldigheter enligt artikel 20	28
3.1 Artikel 20.1 a) om godkännande av slakterier	28
3.1.1 Relevant lagstiftning.....	28
3.1.2 Behörig myndighet	30
3.1.3 Godkännandeprövning av slakterier	30
3.1.4 Statistik över godkännanden av slakterier	32
3.1.5 Stöd från kontaktpunkten till Livsmedelsverket.....	33
3.2 Artikel 20.1 a) om utveckling av nya bedövningsmetoder.....	34
3.2.1 Relevant lagstiftning.....	34
3.2.2 Behörig myndighet	34
3.2.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket	35
3.3 Artikel 20.1 b) om tillverkarens anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning	35
3.3.1 Relevant lagstiftning.....	35
3.3.2 Behörig myndighet	36
3.3.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket	36
3.4 Artikel 20.1 c) om vägledningar för god praxis	36
3.4.1 Relevant lagstiftning.....	37

2015-02-01

3.4.2 Behörig myndighet	37
3.4.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket	37
3.5 Artikel 20.1 d) om rekommendationer för tillämpning av förordningen.....	38
3.5.1 Relevant lagstiftning.....	38
3.5.2 Behöriga myndigheter	38
3.5.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen	38
3.6 Artikel 20.1 e) om yttranden om separata organ och enheter.....	42
3.6.1 Relevant lagstiftning.....	42
3.6.2 Behörig myndighet	43
3.6.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket	43
3.7 Artikel 20.2 om kontaktpunkten och nätverk m.m.	43
3.8 Djurskyddsbestämmelser med beröring till kontaktpunktens skyldigheter	44
3.9 Former för kontaktpunktens verksamhet ur förvaltningsrättslig synpunkt.....	46
3.10 Vägledning och bedömningar	47
4. Slakt	47
4.1 Slakt vid ett godkänt slakteri	48
4.2 Slakt på ursprungsplatsen	48
4.3 Nödslakt utanför slakteriet.....	49
4.4 Slakt av fjäderfä och hardjur för direkta leveranser till konsumenter och detaljhandelsanläggningar	49
4.4.1 Bestämmelser om direkta leveranser av små mängder kött från fjäderfä och hardjur i förordning (EG) nr 853/2004 och i nationell lagstiftning.....	49
4.4.2 Bestämmelser om direkta leveranser av små kvantiteter kött från fjäderfä, kaniner och harar i förordning (EG) nr 1099/2009 och i nationell lagstiftning.....	51
4.5 Slakt för privat konsumtion i hemmet	53
4.5.1 Regler om slakt för privat konsumtion i hemmet i förordning (EG) nr 853/2004....	53
4.5.2 Regler om slakt för privat konsumtion i hemmet i förordning (EG) nr 1099/2009..	54
4.5.3 Begreppet husbehovsslakt	56
4.6 Slakt av djurarter som inte är reglerade i förordning (EG) nr 853/2004	56
4.7 Slakt av odlad fisk	57
5. Annan avlivning än slakt	58
5.1 Avlivning av pälsdjur	58
5.2 Besättningsavlivning	60
5.3 Nationella bestämmelser om avlivning av fjäderfä och akut avlivning av odlad fisk ..	62
5.3.1 Avlivning av fjäderfä.....	62
5.3.2 Akut avlivning av odlad fisk	64
5.4 Avlivning för framställning av foder.....	65
5.5 Nödavlivning	65
6. Animaliska biprodukter	67
7. Fördelning av kontrollansvar för djurskydd	68
7.1 Fördelning av kontrollansvar vid slakterier	69
7.2 Kontrollansvar vid anläggningar för slakt av små mängder fjäderfä och hardjur	70
7.3 Kontrollansvar vid annan avlivning än slakt	70
8. Utbildningsmaterialet DISA	71

2015-02-01

9. Nationellt centrum för djurvälstånd som behörig myndighet i livsmedelskedjan	71
10. Den svenska kontaktpunktens utformning, verksamhet och finansiering	73
10.1 Arbetsuppgifter med anknytning till slakt och annan avlivning utöver skyldigheterna i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009	74
10.1.1 Sveriges nationella plan för kontrollen i livsmedelskedjan	74
10.1.2 DISA	74
10.1.3 Kontaktpunktens nätverk	75
10.1.4 Referensgrupper	75
10.1.5 Kontaktpunktens webbsida	76
10.1.6 Kontakter med ett framtida europeiskt nätverk för djurvälstånd	76
10.1.7 Kontakter med tredje länder	76
10.1.8 Arrangera utbildningar inom kontaktpunktens ansvarsområde	76
10.1.9 Stöd till Livsmedelsverket i samband med godkännandeprövning av slakterier och av ny utrustning för bedövning	77
10.2 Finansiering av kontaktpunktens verksamhet	77
11. Information om Nationellt centrum för djurvälstånd	78
11.1 Verksamhet	79
11.2 Styrgrupp, planering, och rapportering	81
11.3 Expertnätverk	81
11.4 EUWelNet	82
Bilaga 1 Definitioner och begrepp	83
Bilaga 2 Bakgrundsmaterial	88
Bilaga 3 Kontaktpunkthandläggarens kompetensprofil	91

2015-02-01

Sveriges nationella kontaktpunkt enligt artikel 20 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning

Regeringen beslutade den 29 mars 2012 att Nationellt centrum för djurvälstånd vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ska vara Sveriges kontaktpunkt i enlighet med artikel 20.2 i Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

Nationellt centrum för djurvälstånd är utsedd som behörig myndighet i djurskydds-förordningen (1988:539).

”58 b § Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW) vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är kontaktpunkt enligt artikel 20.2 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009.”

Det primära syftet med denna rapport är att tydliggöra vilka skyldigheter och uppgifter den svenska kontaktpunkten har enligt artikel 20 och på vilket sätt och i vilken omfattning kontaktpunkten ska bistå de behöriga myndigheterna Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen.

Specifika möten i frågan har hållits med Jordbruksverket den 11 oktober 2013 respektive med Livsmedelsverket den 8 november 2013. Vid dessa möten diskuterades innebörden i artikel 20 och på vilket sätt dessa myndigheter kan komma att begära vetenskapligt och annat stöd från kontaktpunkten. Resultaten av diskussionerna har vävt in i denna rapport.

Jordbruksverket har lämnat synpunkter på ett utkast till rapporten. Dessutom har synpunkter i vissa frågor inhämtats under utarbetandet av rapporten genom direkta kontakter med handläggare vid Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

I rapporten har, utifrån syftet med bestämmelserna i artikel 20 och den strikt juridiska lydelsen av artikeln, satts en formell lägstanivå för kontaktpunktens skyldigheter, se avsnitten 2 och 3 i rapporten. Nationellt centrum för djurvälstånd anser dock att kontaktpunkten både kan och bör kunna vara till hjälp för berörda myndigheter med att utföra uppgifter som går utöver vad som krävs som lägsta nivå i artikel 20 och även kunna utföra andra uppgifter, se avsnitt 10.1.

I rapporten ges också övergripande information om förordning (EG) nr 1099/2009, nationell djurskyddslagstiftning, olika former av slakt och annan avlivning, animaliska biprodukter m.m.

Definitioner och begrepp från lagstiftningen som används i rapporten finns i bilaga 1.

2015-02-01

Sammanfattning

Regeringen utsåg den 29 mars 2012 Nationellt centrum för djurvelfärd till att vara Sveriges kontaktpunkt i enlighet med artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning. Det framgår av 58 a § djurskydds-förordningen att Nationellt centrum för djurvelfärd är behörig myndighet för denna kontaktpunkt.

Kontaktpunkten ska utföra de uppgifter som framgår av artikel 20.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning, vilket i Sverige innebär att kontaktpunkten på begäran från de behöriga myndigheterna Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen ska tillhandahålla oberoende vetenskapligt stöd m.m. Vid behov hämtas det vetenskapliga stödet från det expertnätverk som Nationellt centrum för djurvelfärd har tillgång till och från andra experter, både nationellt och internationellt. Stöd ska bland annat kunna ges inom nedanstående områden.

Livsmedelsverket, som är den myndighet i Sverige som godkänner slakterier, kan vända sig till kontaktpunkten för vetenskapligt och tekniskt stöd i frågor om djurstallar, bedövningsområde samt om fixerings- och bedövningsutrustning som uppkommer vid Livsmedelsverkets godkännandeprövning av nya slakterier eller av ny utrustning. Det bör nämnas i sammanhanget att länsstyrelsen enligt nationell lagstiftning ansvarar för att utföra förprovning av djurstallar, inklusive vid slakterier, och att besikta stallet efter uppförandet¹. De båda myndigheternas skyldigheter är dock ur lagstiftningssynpunkt åtskilda från varandra.

Jordbruksverket kan vända sig till kontaktpunkten för att erhålla vetenskapligt stöd vid utvecklande av nya bedövningsmetoder.

Kontaktpunkten ska kunna lämna vetenskapliga yttranden till Jordbruksverket om de bruksanvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning som ska tillhandahållas av utrustningens tillverkare och som till exempel slakterierna använder.

Kontaktpunkten förväntas också kunna lämna vetenskapliga yttranden till Jordbruksverket om vägledningar för god praxis som branschorganisationer tar fram för djurhantering, fixering, bedövning och avblodning vid slakt och annan avlivning.

Kontaktpunkten ska kunna bistå och stötta kontrollmyndigheterna länsstyrelsen och Livsmedelsverket i tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009 vad avser inspektioner och revisioner, dock utan att kontaktpunkten närvarar vid själva kontrollen, som är en myndighetsuppgift.

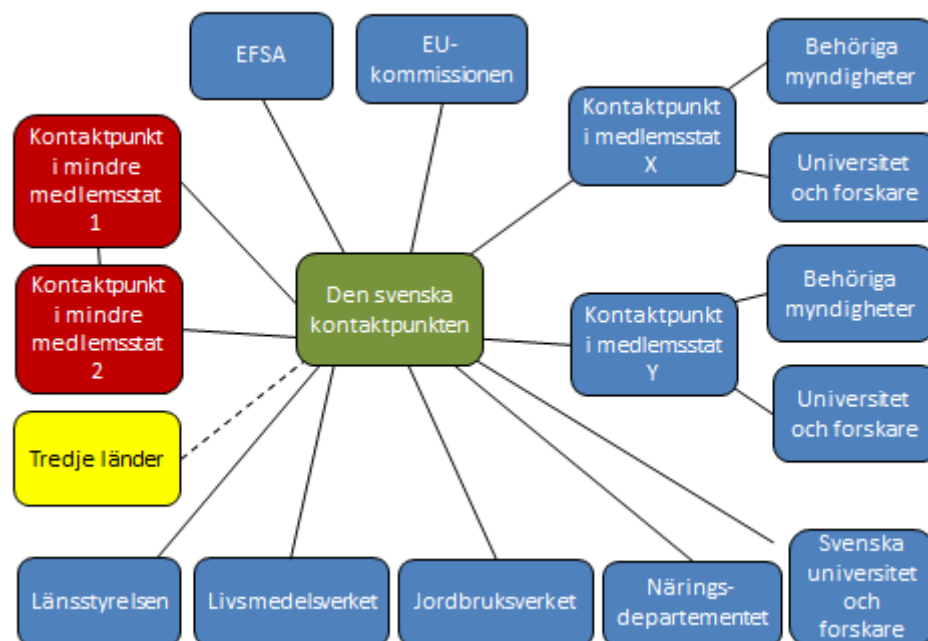
¹ Se Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:12) om förprovning, saknr L 35.

2015-02-01

Enligt förordning (EG) nr 1099/2009 ska slakteripersonal genomgå utbildning i varierande omfattning utifrån den uppgift de har och därefter erhålla ett kompetensbevis. Jordbruksverket, som är den myndighet som ansvarar för utformningen av slutprovet kan ge kontaktpunkten i uppdrag att granska de organisationer som önskar tillhandahålla utbildning och examinationstjänsten. Detta för att se om organisationerna är lämpliga, har tillräcklig sakkompetens, ger utbildningen på ett bra sätt och om de står fria från intressekonflikter.

Utöver stöd till behöriga myndigheter enligt ovanstående ska kontaktpunkten enligt artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 ansvara för att utbyte sker med kontaktpunktens motsvarigheter i andra medlemsstater inom EU och med EU-kommissionen beträffande teknisk och vetenskaplig information och bästa praxis för tillämpning av förordningen. Det vetenskapliga stödet får utgöras av ett nätverk under förutsättning att alla de uppgifter som rör det vetenskapliga stödet m.m. utförs för alla verksamheter som äger rum i den berörda medlemsstaten.

Den svenska kontaktpunkten bör fungera som ett nav i ett nätverk med Näringsdepartementet², behöriga myndigheter i Sverige (Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen), det svenska forskarsamfundet, EU-kommissionen och EFSA³ samt, via andra medlemsstaters kontaktpunkter, de behöriga myndigheterna och forskarsamfundet i dessa medlemsstater. Vidare bör den svenska kontaktpunkten verka för att i frågor om djurskydd vid slakt och avlivning stödja tredje länder.

² Landsbygdsdepartementet lades ner hösten 2014 och ansvaret för de frågor som har hanterats i detta departement har överförts till Näringsdepartementet.

³ European Food Safety Authority, Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet.

2015-02-01

EU-kommissionen överväger att inrätta ett samordnat europeiskt nätverk för djurvälstånd som genom kunskapsutbyte och samarbete ska kunna stödja en effektiv implementering av EU-lagstiftningen. Näringsdepartementet, SLU och Nationellt centrum för djurvälstånd arbetar för att ett europeiskt nätverk ska inrättas och för att en samordningsfunktion för ett sådant nätverk ska placeras vid SLU/Nationellt centrum för djurvälstånd. Om samordningsfunktionen placeras här kommer den att vara en aktör som ingår som en del i den svenska kontaktpunktens nätverk och i nätverk som är knutna till kontaktpunkter i andra medlemsstater.

Sverige har en lång tradition när det gäller vikten av djurskydd och djurs välbefinnande och även när det gäller forskning om djurskydd och djurvälstånd. Nationellt centrum för djurvälstånd inklusive kontaktpunkten bör därför arbeta proaktivt för att driva utvecklingen mot en förbättring av djurvälstånden samt av kunskapsläget både i Sverige och i andra medlemsstater och även i länder utanför EU (så kallade tredje länder). Att arbeta proaktivt bör även vara en ledstjärna vid utförandet av kontaktpunktens skyldigheter enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Nationellt centrum för djurvälstånd anser att verksamheten inom kontaktpunkten inte strikt bör begränsas till att endast utföra de i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 föreskrivna skyldigheterna. Arbetet bör exempelvis kunna omfatta ett större nätverk än det som har beskrivits ovan, omvärldsbevakning med publicering på centrumets webbplats, arrangerande av utbildningar inom området slakt och annan avlivning m.m. Kontaktpunktens roll när det gäller utbildning beskrivs närmare i avsnitt 10.1.8 och information om den utbildningsverksamhet som bedrivs av Nationellt centrum för djurvälstånd finns i avsnitt 11.1.

1. Om förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning

Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning trädde i kraft hösten 2009 och ska tillämpas av medlemsstaterna sedan den 1 januari 2013. Slutfasen i framtagandet av förordningen skedde under det svenska ordförandeskapet i EU första halvåret 2009.

Till skillnad från EU-direktiv, som ska införlivas i medlemsstaternas nationella lagstiftning, får en EU-förordning rättsverkan utifrån den ordagranna lydelsen av förordningen.

Förordning (EG) nr 1099/2009 ska tillämpas i alla medlemsstater och i relevanta delar i länder utanför EU (så kallade tredje länder) som exporterar kött, skinn, ull, päls och andra produkter till EU. Enskilda medlemsstater får behålla strängare regler på området om dessa var i kraft innan förordning (EG) nr 1099/2009 började tillämpas den 1 januari 2013. Sverige har behållit vissa strängare regler i nationell lagstiftning, se avsnitt 1.5.

Inledningen till förordning (EG) nr 1099/2009 består av 62 så kallade skäl eller beaktandesatser. Dessa skäl innehåller bakgrund till bestämmelserna och kan i någon mån sägas motsvara förarbetena till en svensk lag. De grundläggande bestämmelserna finns i 30 artiklar och mer detaljerade bestämmelser i fyra bilagor.

2015-02-01

I artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 finns bland annat krav på att samtliga medlemsstater utser en kontaktpunkt som ska fungera som ett oberoende vetenskapligt stöd, ett expertnätverk, kring frågor om slakt och andra former av avlivning. Artikel 20 utgör utgångspunkten för denna rapport och vad som bör gälla för den svenska kontaktpunktens skyldigheter utvecklas närmare i avsnitt 3.

1.1 Begreppen slakt och avlivning

Avlivning definieras i artikel 2 a) i förordning (EG) nr 1099/2009:

”*avlivning*: varje avsiktligt framkallad process som leder till att ett djur dör”

Slakt är en särskild form av avlivning vilket framgår av definitionen i artikel 2 j) i förordning (EG) nr 1099/2009:

”*slakt*: avlivning av djur avsedda att användas som livsmedel”

En sammanfattande information om i vilka situationer slakt kan ske finns i avsnitt 4 i denna rapport. Information om annan avlivning än slakt finns i avsnitt 5 i rapporten.

1.2 Förordningens syfte och tillämpningsområde

I artikel 1 i förordning (EG) nr 1099/2009 finns bestämmelser om förordningens syfte och tillämpningsområde.

Det egentliga syftet med förordning (EG) nr 1099/2009 kan utläsas av artikel 3.1:

”Djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet⁴.”

Följande anges i skäl 2:

”Avlivning av djur kan orsaka djuren smärta, plåga, rädsla eller andra former av lidande även under bästa möjliga tillgängliga tekniska förhållanden. Vissa ingrepp i samband med avlivningen kan vara stressande och alla bedövningstekniker har vissa nackdelar. Företagarna eller var och en som är inblandad i avlivning av djur bör vidta nödvändiga åtgärder för att undvika smärta och minimera plåga och lidande hos djuren under slakt och avlivning med hänsyn till bästa praxis på området och tillåtna metoder enligt denna förordning. Smärta, plåga eller lidande bör därför anses kunna ha undvikits om företagare eller var och en som är inblandad i avlivning av djur bryter mot något av kraven i denna förordning eller använder tillåtna metoder utan att utnyttja senaste möjliga teknik och därigenom på grund av vårdslöshet eller med avsikt orsakar djuren smärta, plåga eller lidande.”

⁴ I artikel 2 b) förordning (EG) nr 1099/2009 definieras ”därmed sammanhängande verksamhet” som verksamhet såsom hantering, uppstallning, fixering, bedövning och avblodning av djur som äger rum i samband med och på det ställe där de ska avlivas.

2015-02-01

Enligt artikel 1.1 första stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 ska bestämmelserna i förordningen tillämpas vid avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt vid avlivning av djur i samband med besättningsavlivning och därmed sammanhängande verksamhet.

Det finns dock vissa undantag från tillämpningsområdet och för vissa verksamheter gäller endast vissa basala regler i förordning (EG) nr 1099/2009.

1.2.1 Tillämpningsområde vid slakt av odlad fisk

I skäl 11 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Fisk och landlevande djur är fysiskt mycket olika och odlad fisk slaktas och avlivas i ett mycket annorlunda sammanhang, särskilt avseende inspektionsförfarandet. Dessutom är forskningen om bedövning av fisk mycket mindre utvecklad än för andra arter som hålls som lantbruksdjur. För skydd av fisk vid avlivning bör särskilda standarder införas. Bestämmelser som gäller för fisk bör därför för närvarande endast omfatta de centrala principerna. Ytterligare initiativ av gemenskapen bör grundas på en vetenskaplig riskbedömning beträffande slakt och avlivning av fisk från EFSA och med hänsyn till sociala, ekonomiska och administrativa konsekvenser.”

Enligt artikel 1.1 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 ska för odlad fisk endast kraven i artikel 3.1 tillämpas:

”1. Djur ska försönas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.”

Reglerna om tillämpningsområdet för odlad fisk innebär bland annat att vare sig slakt eller annan avlivning av odlad fisk omfattas av reglerna om kontaktpunkten i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.

1.2.2 Tillämpningsområde vid nödavlivning

Enligt artikel 1.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 ska endast vissa regler i förordningen tillämpas vid nödavlivning utanför ett slakteri eller om efterlevnad av bestämmelserna skulle leda till omedelbar och allvarlig risk för människors hälsa eller säkerhet. Se även avsnitt 5.5.

1.2.3 Övriga undantag från tillämpningsområdet

Enligt artikel 1.3 ska förordning (EG) nr 1099/2009 inte tillämpas:

- vid avlivning av djur under vetenskapliga experiment (försöksdjur),
- under jakt och fiske,
- under kultur- eller sportevenemang, till exempel tjurfäktning, eller
- på fjäderfä, kaniner och harar som av ägaren slaktas utanför ett slakteri för privat konsumtion i hemmet.

Ovanstående undantag utvecklas nedan. Vidare nämns vad som anges i förordning (EG) nr 1099/2009 om avlivning för begränsning av djurpopulationer samt om slakt av reptiler och groddjur.

2015-02-01

1.2.3.1 Försöksdjur

Föreskrifter om avlivning av försöksdjur finns i Jordbruksverkets föreskrifter om försöksdjur⁵. Dessa föreskrifter är baserade på EU-direktivet om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål⁶, men föreskrifterna innehåller fler bestämmelser än direktivet.

1.2.3.2 Jakt och fiske

I skäl 14 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Avlivning i samband med jakt eller fritidsfiske sker under förhållanden som skiljer sig mycket från förhållandena för animalieproduktionens djur och jakt omfattas av särskild lagstiftning. Därför bör avlivning i samband med jakt eller fritidsfiske inte omfattas av denna förordning.”

1.2.3.3 Kultur- och sportevenemang

I skäl 16 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Kulturella traditioner avser ärvda, fastställda eller sedvanliga tankemönster, handlingsmönster eller beteendemönster, vilka förmedlats av eller förvärvats från tidigare generationer. De bidrar till att främja långvariga sociala band mellan generationerna. Under förutsättning att sådan verksamhet inte påverkar marknaden för produkter av animaliskt ursprung och inte syftar till produktion, bör avlivning av djur som sker i samband med dessa företeelser inte omfattas av denna förordning.”

Kultur- och sportevenemang definieras artikel 2 h):

”kultur- och sportevenemang: evenemang som i grunden och huvudsakligen har anknytning till kulturella traditioner eller sportverksamhet med långa anor, inbegripet kapplöpningar eller andra tävlingsformer, där ingen produktion av kött eller andra animalieprodukter förekommer, eller där produktionen är marginell och ekonomiskt obetydlig jämfört med själva evenemanget”

I begreppet kultur- och sportevenemang ingår bland annat tjurfäktning.

1.2.3.4 Slakt av fjäderfä, kaniner och harar för privat konsumtion i hemmet

I skäl 17 i förordning (EG) anges:

”Slakt av fjäderfä, kaniner och harar för privat konsumtion i hemmet utövas inte i en sådan utsträckning att det skulle kunna påverka kommersiella slakteriers konkurrenskraft. Likaså skulle de insatser som krävs av de offentliga myndigheterna för att upptäcka och övervaka sådan verksamhet inte stå i proportion till de potentiella problemen. Sådan verksamhet bör följaktligen inte omfattas av denna förordning.”

⁵ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:26) om försöksdjur; saknr L 150

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål.

2015-02-01

Undantaget i artikel 1.3 b) i förordning (EG) nr 1099/2009 om slakt av fjäderfä, kaniner och harar för privat konsumtion i hemmet⁷ innebär att förordningen inte alls ska tillämpas vid sådan slakt. Det bör nämnas att det vid slakt i hemmet för privat konsumtion finns vissa regler i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning som kompletterar ovan nämnda regler i förordning (EG) nr 1099/2009 och som gäller vid all slakt för privat konsumtion i hemmet.

Mer information om privat slakt för konsumtion i hemmet finns i avsnitt 4.5 i denna rapport.

1.2.3.5 Avlivning för begränsning av djurpopulationer

Av skäl 10 i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår att avlivning av vilda eller förvildade djur för begränsning av populationer inte bör omfattas av förordningen. Det finns heller inga särskilda regler om detta i förordningen.

1.2.3.6 Slakt av reptiler och groddjur

Av skäl 19 i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår att reptiler och groddjur inte hör till djur som vanligen föds upp inom gemenskapen och att det därför inte skulle vara lämpligt eller proportionellt att de omfattas av förordningen. Det framgår av definitionen i artikel 2 c) i förordning (EG) nr 1099/2009 att med djur avses varje ryggradsdjur, utom reptiler och groddjur. I och med detta ska förordningen inte tillämpas på reptiler och groddjur.

1.3 Förordningens huvudsakliga innehåll

Nedan lämnas information om huvuddragen i förordning (EG) nr 1099/2009.

De företag som är involverade i slakt eller avlivning av djur för produktion av bland annat kött eller päls ska följa ett standardförfarande för att upprätthålla god djurvelfärd. Företaget ska fastställa och tillämpa så kallade standardrutiner vilka ska täcka avlivning av djur och vad som i förordningen benämns ”därmed sammanhängande verksamhet”, det vill säga hantering, uppställning, fixering, bedövning och avblodning av djur.

Företagen ska kunna utvärdera effektiviteten vid olika bedövningsmetoder, bland annat genom att kontrollera att bedövade djur inte återfår medvetandet innan eller under avblodning.

Slakteripersonal ska genomgå en utbildning i varierande omfattning utifrån den uppgift de har och därefter erhålla ett kompetensbevis. Vid avlivning av pälsdjur måste minst en person med kompetensbevis vara närvarande och övervaka avlivningen.

Tillverkare av bedövningsutrustning ska bifoga bruksanvisningar om användning, skötsel och effektutvärdering. Dessa bruksanvisningar ska publiceras på Internet.

⁷ För information om det föråldrade begreppet ”husbehovsslakt”, se avsnitt 4.5.3.

2015-02-01

Alla slakteriföretag över en viss storlek ska utse en djurskyddsansvarig⁸ som har ett övergripande ansvar för att djurskyddsbestämmelser följs och att relevanta åtgärder vidtas om så inte är fallet. Den djurskyddsansvarige ska också fungera som slakteriets kontaktperson mot de behöriga myndigheterna.

Det införs strikta definitioner av godkända fixerings-, bedövnings- och avlivningsmetoder. Det läggs också stor vikt på djurskydd vid besättningsavlivningar och vid avlivning av pälsdjur. Avlivningsmetoder som är oacceptabla från djurvälståndssynpunkt tillåts inte, med undantag för exceptionella situationer vid besättningsavlivning då efterlevnaden skulle påverka människors hälsa eller om det i betydande grad skulle fördröja bekämpandet av en sjukdom.

I förordning (EG) nr 1099/2009 finns regler om utformning, konstruktion och utrustning av slakterier. Dessa regler gäller under en övergångsperiod fram till den 8 december 2019 endast för nya slakterier och för ny utformning, konstruktion eller utrustning, inklusive ny fixerings- och bedövningsutrustning.

I förordningen finns också närmare bestämmelser om hantering, uppställning och avblodning av djur och om ämnen som bör ingå i prov för erhållande av kompetensbevis.

Kommissionen ges befogenheter att anta gemenskapsriktlinjer för tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009 med syftet att upprätthålla en god djurvälstånd och säkerställa lika villkor för företagarna, men även som vägledning till de behöriga myndigheterna vid tillämpning av bestämmelser i förordningen. Riktlinjer kan komma att antas inom följande områden:

- Godkända bedövningsmetoder.
- Slakteriers utformning, konstruktion och utrustning.
- Hantering och uppställning av djur.
- Övervakning av bedövning vid slakterier.
- Besättningsavlivning.
- Utbildning av slakteripersonal och utfärdande av kompetensbevis.

1.4 Grundläggande bestämmelser i förordning (EG) nr 1099/2009

I detta avsnitt redogörs för några grundläggande bestämmelser i förordning (EG) nr 1099/2009.

1.4.1 Bedövning och kontroll av bedövning

Bestämmelser om bedövningsmetoder finns i artikel 4 i förordning (EG) nr 1099/2009. Det framgår av artikel 4.1 att djur endast får avlivas efter bedövning i enlighet med de metoder som anges i bilaga I. Avsaknad av medvetande och känsel ska bibehållas till dess att djuret är dött. Det framgår dock av undantagsregeln i artikel 4.4 att det är

⁸ En informationsbroschyr om den djurskyddsansvariges uppgifter och skyldigheter finns på EU-kommissionens webbplats:
http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/information_sources/docs/ahw/brochure_24102012_sv.pdf

2015-02-01

möjligt att slakta djur med särskilda metoder som påbjuds av religiösa riter, under förutsättning att slakten äger rum i ett slakteri och under förutsättning att medlemsstatens nationella lagstiftning så medger.

I Sverige gäller nationella bestämmelser med ett generellt krav på bedövning före slakt som även gäller vid religiös slakt, se avsnitt 1.5 i denna rapport.

I artikel 5 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges bland annat att företagarna ska se till att personer med ansvar för bedövning regelbundet kontrollerar att djuren inte visar några tecken på medvetande eller känsel under perioden mellan bedövningsprocessens slut och döden. Dessa kontroller ska ske på ett tillräckligt representativt urval av djur och frekvensen ska fastställas med hänsyn till resultaten av tidigare kontroller. Om resultatet av kontrollerna visar att ett djur inte är tillräckligt bedövat, ska den person som ansvarar för bedövningen omedelbart vidta de lämpliga åtgärder som anges i de standardrutiner som utarbetats i enlighet med artikel 6.2 (se avsnitt 1.4.2 nedan).

När det gäller slakterier finns detaljerade regler om så kallade övervakningsförfaranden i artikel 16 i förordning (EG) nr 1099/2009. Det framgår att företagarna ska inrätta och tillämpa lämpliga övervakningsförfaranden i slakterier enligt artikel 5. Dessa övervakningsförfaranden ska beskriva hur de kontroller som avses i artikel 5 ska utföras och ska bland annat omfatta indikatorer för att påvisa tecken på medvetlöshet och medvetande eller på förmåga att känna hos djuren samt kriterier för att avgöra om de resultat som indikatorerna visar är tillfredsställande. Förfarandena ska även ange det antal djur i varje urval som ska kontrolleras under övervakningen. Det ska finnas lämpliga förfaranden för att, om kriterierna inte uppfylls, se till att bedövnings- eller avlivningsmomenten ses över så att orsakerna till bristerna kan fastställas och åtgärdas. När frekvensen av kontrollerna bestäms ska hänsyn tas till de främsta riskfaktorerna, till exempel om ändringar förekommer i fråga om typ av eller storlek på de djur som ska slaktas eller personalens arbetsschema, så att tillförlitliga resultat kan garanteras.

I 8 kap. 2 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning finns det strängare regler än i förordning som anger att en kontroll ska göras av att varje djur är bedövat och att detta ska ske i samband med samtlig slakt och avlivning.

EFSA har i december 2013 publicerat fyra rapporter om bedömning av bedövningskvalitet vid slakt:

- Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for bovines⁹.
- Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for poultry¹⁰.
- Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for sheep and goats¹¹.
- Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for pigs¹².

⁹ <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3460.htm>

¹⁰ <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3521.htm>

¹¹ <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3522.htm>

¹² <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3523.htm>

2015-02-01

Rent principiellt kan de kriterier för bedömning av bedövningskvalitet vid slakt som nämns i ovanstående rapporter även användas vid bedömning av bedövningskvalitet vid annan avlivning än slakt av dessa djurslag, till exempel vid besättningsavlivningar. Eftersom de praktiska förutsättningarna och utrustningen kan vara annorlunda i sådana fall kan en anpassning till omständigheterna behöva göras. Detta innebär att rapporterna inte kan användas rakt av i sådana sammanhang, men de kan ses som en relevant källa till användbar information.

Närmare uppgifter om rapporterna finns i bilaga 2.

1.4.2 Standardrutiner

Företagare definieras i artikel 2 l) i förordning (EG) nr 1099/2009 som varje fysisk eller juridisk person som kontrollerar ett företag som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet som faller inom tillämpningsområdet för denna förordning.

Standardrutiner definieras i artikel 2 i) i förordning (EG) nr 1099/2009 som en uppsättning skriftliga anvisningar som syftar till att en särskild funktion eller standard utförs enhetligt.

I artikel 2 b) i förordning (EG) nr 1099/2009 definieras ”därmed sammanhängande verksamhet” som verksamhet i form av hantering, uppställning, fixering, bedövning och avblodning av djur som äger rum i samband med och på det ställe där de ska avlivas. Definitionen är bred och omfattar i ett slakteri all hantering av djur från och med att djuret lastas av från transporten fram tills att djuret har dött. Detta innebär att det vid slakteriet ska finnas standardrutiner för all sådan hantering av djur. På motsvarande sätt ska det finnas standardrutiner för hantering av pälsdjur inför och vid avlivning och även vid avlivning av utjämna värphöns.

Enligt artikel 6.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 ska företag planera avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet i förväg och utföra dessa i enlighet med standardrutiner. Vidare anges i artikel 6.2 bland annat att företagarna ska fastställa och tillämpa sådana standardrutiner som garanterar att avlivning och därmed sammanhängande verksamhet utförs i enlighet med artikel 3.1.

I artikel 3.1 anges att djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.

Enligt skäl 27 i förordning (EG) nr 1099/2009 bör standardiserade arbetsrutiner utarbetas i alla produktionsled och de bör vara riskbaserade. De bör omfatta tydliga mål, ansvariga personer, tillvägagångssätt, mätbara kriterier samt övervaknings- och registreringsförfaranden. De centrala parametrar som fastställs för varje bedövningsmetod bör närmare anges på ett sådant sätt att de garanterar lämplig bedövning av alla djur som utsätts för metoden.

2015-02-01

Sammanfattningsvis kan konstateras att standardrutiner ska fastställas av företag som bedriver slakt eller annan avlivning inom tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 1099/2009.

1.4.3 Kompetensnivå och kompetensbevis

Enligt art 7.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 får avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet endast utföras av personer som har lämplig kompetensnivå för att göra detta och utan att djuren orsakas sådan smärta, plåga eller lidande som kan undvikas.

Av artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår att företagare ska se till att vissa angivna steg i slaktprocessen, inklusive hantering och vård av djur före fixering, endast utförs av personer som för dessa verksamheter innehar ett sådant kompetensbevis som avses i artikel 21, som styrker att de kan utföra dem i enlighet med bestämmelserna i förordning.

Av artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår bland annat att avlivning av pälsdjur ska ske i närvaro och under direkt överinseende av en person som innehar ett sådant kompetensbevis som avses i artikel 21 och vilket utfärdats för alla de steg i avlivningsprocessen som utförs under dennes överinseende.

I artikel 21 i förordning (EG) nr 1099/2009 finns bestämmelser om att den behöriga myndigheten ska se till att det finns utbildning för personal som deltar i avlivning och därmed sammanhängande verksamhet. Myndigheten ska utfärda kompetensbevis som styrker att en person avlagt ett oberoende slutprov och innehållet i provet ska vara relevant för de berörda djurkategorierna och de verksamheter som personen ska delta i. Myndigheten ska även godkänna utbildningsprogram för kurserna samt innehåll och form för provet.

I vissa fall krävs dock inte att den person som utför avlivning ska ha ett kompetensbevis, men en sådan person ska då ha lämplig kompetensnivå enligt artikel 7.1 i förordning (EG) nr 1099/2009. Krav på lämplig kompetensnivå gäller till exempel vid slakt för privat konsumtion i hemmet av andra djurslag än fjäderfä, kaniner och harar.

1.4.4 Användning av fixerings- och bedövningsutrustning

Av artikel 9 i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår bland annat att företagarna ska se till att all utrustning som används för fixering eller bedövning av djur underhålls och kontrolleras i enlighet med tillverkarens anvisningar och av personal som särskilt utbildats för denna uppgift. Företagarna ska föra journal över underhållsåtgärderna. Det ska också finnas reservutrustning omedelbart tillgänglig på plats.

2015-02-01

1.5 Nationella regler om slakt och annan avlivning

Det framgår av artikel 26.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 att medlemsstaterna kan behålla nationella bestämmelser som syftar till att säkerställa ett mer omfattande skydd av djur vid tidpunkten för avlivning och som är i kraft vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande.

Med stöd av detta bibehåller Sverige det generella kravet på bedövning före slakt som även gäller vid religiös slakt. Krav på att bedövning ska ske före slakt återfinns i 14 § djurskyddslagen (1988:534) och i 30 § djurskyddsförordningen (1988:539).

Regler som är strängare än reglerna i förordning (EG) nr 1099/2009 finns också i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning. De strängare reglerna är av olika slag:

- Regler i föreskrifterna som kompletterar och därmed går utöver reglerna i förordningen.
- Striktare regler i föreskrifterna som innebär att vissa regler i förordningen inte alls ska tillämpas, vilket står i överensstämmelse med förutsättningarna i förordningen.
- Regler i föreskrifterna som inte har någon motsvarighet i förordningen.

Föreskrifterna i SJVFS 2012:27 ska enligt 1 kap. 1 § tillämpas vid slakt eller annan avlivning av följande husdjur och andra djur om de hålls av människan: nötkreatur, får, getter, renar, hjortar och övriga idisslare, grisar, hästdjur, fjäderfä och strutsfåglar samt övriga fåglar, hundar, katter, rävar, minkar, kaniner, gnagare, tamillrar, primater, groddjur och kräldjur.

Reglerna i 1 kap. 1 § innebär att SJVFS 2012:27 har ett bredare tillämpningsområde än förordning (EG) nr 1099/2009 som endast ska tillämpas vid avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt vid besättningsavlivning.

Enligt 1 kap. 2 § SJVFS 2012:27 gäller föreskrifterna inte för avlivning av försöksdjur, vid jakt på hägnat vilt eller vid slakt av odlade fiskar.

I SJVFS 2012:27 finns för verksamhet vid slakterier strängare regler än i förordning (EG) nr 1099/2009 om hantering, utrustning och djurutrymmen på slakterier, hållande och skötsel av djur, fixering och bedövning och avblodning. Det finns också en strängare regel om att en kontroll ska göras av att varje djur är bedövat och detta gäller vid all slakt och avlivning.

Förordning (EG) nr 1099/2009 ska enligt artikel 1.3 b) inte tillämpas på fjäderfä, kaniner och harar som av ägaren slaktas för privat konsumtion i hemmet. SJVFS 2012:27 innehåller dock vissa regler för sådan slakt.

2015-02-01

Det framgår av artikel 10 i förordning (EG) nr 1099/2009 att vissa regler i förordningen¹³ ska tillämpas vid slakt i hemmet av andra djurslag än fjäderfä, kaniner och harar, till exempel nötkreatur, svin, får och getter. I SJVFS 2012:27 finns regler som kompletterar och går utöver förordningens regler.

Vidare framgår det av artikel 11 i förordning (EG) nr 1099/2009 att de regler som nämns i stycket ovan även ska tillämpas vid slakt av fjäderfä, kaniner och harar på gården för direkt leverans av små kvantiteter kött från producenten till slutkonsumenten eller till lokala detaljhandelsföretag som levererar sådant kött direkt till slutkonsumenten som färskt kött. I SJVFS 2012:27 finns regler som kompletterar och går utöver förordningens regler.

Det kan nämnas särskilt att det, vid de typer av slakt som nämns i ovanstående tre stycken, finns bestämmelser i SJVFS 2012:27 om kunskaps- och färdighetskrav för personer som utför sådan slakt.

I SJVFS 2012:27 finns också regler om avlivning av djur som inte är avsedda för livsmedelsproduktion, bland annat om avlivning av fjäderfäbesättningar och om akut avlivning av odlad fisk.

2. Syftet med bestämmelserna i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009

I artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges följande:

”1. Varje medlemsstat ska se till att tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd på begäran är tillgängligt för att bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla

- a) vetenskaplig och teknisk sakkunskap för godkännande av slakterier i enlighet med artikel 14.2 och utvecklandet av nya bedövningsmetoder,
- b) vetenskapliga yttranden om tillverkarens anvisningar för användning och underhåll av fixerings- och bedövningsutrustning,
- c) vetenskapliga yttranden om vägledningar för god praxis som utarbetats inom dess territorium för tillämpningen av denna förordning,
- d) rekommendationer för tillämpningen av denna förordning, särskilt vad avser inspektioner och revisioner,
- e) yttranden om separata organs och enheters förmåga och lämplighet att uppfylla kraven i artikel 21.2.

2. Det vetenskapliga stödet får utgöras av ett nätverk under förutsättning att alla de uppgifter som anges i punkt 1 utförs när det gäller all relevant verksamhet som äger rum i den berörda medlemsstaten.

I detta syfte ska varje medlemsstat utse en enda kontaktpunkt samt göra denna tillgänglig för allmänheten via Internet. En sådan kontaktpunkt ska ansvara för att utbyte sker med kontaktpunktens motsvarigheter i andra medlemsländer och med kommissionen beträffande teknisk och vetenskaplig information och bästa praxis avseende tillämpningen av denna förordning.”

¹³ Artikelpunkterna 3.1, 4.1 och 7.1.

2015-02-01

I detta avsnitt i rapporten beskrivs bakgrunden till och syftet med bestämmelserna i artikel 20. Beskrivningen baseras framför allt på de inledande skälen i förordning (EG) nr 1099/2009. Dessa skäl kan i någon mån sägas motsvara förarbetena till en svensk lag.

Beskrivningen baseras även på uppgifter som har lämnats från Jordbruksverket, Livsmedelsverket och från medarbetare inom Nationellt centrum för djurvälstånd.

Det bör noteras att artikel 20.1 a) nedan beskrivs under två rubriker; 2.1 och 2.2. Anledningen är att texten i denna artikelpunkt innehåller två från varandra skilda former av stöd från kontaktpunkten, det vill säga stöd vid godkännande av slakterier respektive stöd vid utvecklandet av nya bedövningsmetoder.

2.1 Artikel 20.1 a) om godkännande av slakterier

Enligt artikel 20.1 a) ska ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd vara tillgängligt för att på begäran bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla vetenskaplig och teknisk sakkunskap för godkännande av slakterier i enlighet med artikel 14.2.

I skäl 39 anges:

”Slakterier och den utrustning som används i dessa är utformade för särskilda djurkategorier och särskild kapacitet. Om kapaciteten överskrids eller utrustningen används för andra ändamål än de ursprungligen avsedda har detta en negativ inverkan på djurens välbefinnande. Information om dessa aspekter bör därför sändas till de behöriga myndigheterna och bör utgöra en del av förfarandet för godkännande av slakterier.”

Vidare anges i skäl 51:

”Modern utrustning för bedövning och fixering blir alltmer komplicerad och sofistikerad och kräver särskild sakkunskap och analys. Medlemsstaterna bör därför se till att det finns tillräckligt med vetenskapligt stöd tillgängligt för den behöriga myndigheten dit tjänstemännen kan vända sig om utrustning eller metoder för bedövning av djur behöver bedömas.”

Bestämmelser om godkännande av slakterier finns i artikelpunkterna 14.1 och 14.2 i förordning (EG) nr 853/2004:

”Slakteriers utformning, konstruktion och utrustning

”1. Företagarna ska se till att slakterier är utformade, konstruerade och utrustade i enlighet med bestämmelserna i bilaga II.

2. För tillämpningen av denna förordning ska företagarna, på begäran för varje slakteri, till den behöriga myndighet som avses i artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004¹⁴, överlämna åtminstone följande uppgifter:

- a) Det maximala antalet djur per timme för varje slaktlinje.
- b) De djur- och viktgrupper för vilka tillgänglig fixerings- eller bedövningsutrustning får användas.
- c) Maximal kapacitet för varje uppställningsområde.

¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung.

2015-02-01

När den behöriga myndigheten godkänner slakteriet ska den göra en bedömning av den information som företagaren har lämnat i enlighet med första stycket.”

När den behöriga myndigheten godkänner slakteriet ska den göra en bedömning av den information som företagaren har lämnat i enlighet med första stycket.”

Bakgrund och bedömning

Det vetenskapliga stöd som ska ges enligt skäl 51 i förordning (EG) nr 1099/2009 syftar bland annat på bestämmelserna i artikel 20.1 a) om att det ska finnas ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd som på begäran är tillgängligt för att bistå den behöriga myndigheten genom att tillhandahålla vetenskaplig och teknisk sakkunskap för godkännande av slakterier i enlighet med artikel 14.2.

Den information som nämns i skäl 39 i förordning (EG) nr 1099/2009 är den information som företaget enligt artikel 14.2 i förordningen på begäran ska sända till den behöriga myndigheten inför en godkännandeprövning av ett slakteri.

Enligt Jordbruksverket är avsikten med artikel 20.1 a) i förordning (EG) nr 1099/2009 att den vetenskapliga och tekniska sakkunskapen ska lämnas på en teoretisk nivå, vilket framgår av skäl 51 i förordningen. Under framtagandet av förordningen diskuterades det aldrig om stödet även skulle kunna vara praktiskt, men det går inte att utesluta detta. Jordbruksverket pekade på att dialogen om detta i första hand bör föras med Livsmedelsverket.

2.2 Artikel 20.1 a) om utveckling av nya bedövningsmetoder

Enligt artikel 20.1 a) ska ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd vara tillgängligt för att på begäran bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla vetenskaplig och teknisk sakkunskap för utvecklandet av nya bedövningsmetoder.

I skäl 22 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Nya bedövningsmetoder utvecklas ständigt och släpps ut på marknaden som svar på nya utmaningar inom lantbruket och köttindustrin. Därför är det viktigt att kommissionen ges befogenheter att godkänna nya bedövningsmetoder samtidigt som en enhetlig och hög djurskyddsnivå bibehålls.”

Vidare anges i skäl 51:

”Modern utrustning för bedövning och fixering blir alltmer komplicerad och sofistikerad och kräver särskild sakkunskap och analys. Medlemsstaterna bör därför se till att det finns tillräckligt med vetenskapligt stöd tillgängligt för den behöriga myndigheten dit tjänstemännen kan vända sig om utrustning eller metoder för bedövning av djur behöver bedömas.”

Bestämmelser om utvecklande av nya bedövningsmetoder finns i artikel 26.3 i förordning (EG) nr 1099/2009:

”3. Om en medlemsstat, på grundval av nya vetenskapliga belägg, anser det nödvändigt att vidta åtgärder som syftar till att säkerställa ett mer omfattande skydd av djur vid tidpunkten för avlivning med avseende på de bedövningsmetoder som avses i bilaga I, ska den underrätta kommissionen om de planerade åtgärderna. Kommissionen ska uppmärksamma övriga medlemsstater på dessa.

2015-02-01

Kommissionen ska ta upp ärendet till behandling i den kommitté som avses i artikel 25.1¹⁵ inom en månad från underrättandet och ska, på grundval av ett yttrande från Efsa och i enlighet med det förfarande som avses i artikel 25.2, godkänna eller avvisa de nationella åtgärderna i fråga.

Om kommissionen anser det lämpligt, får den på grundval av de godkända nationella åtgärderna föreslå ändringar av bilaga I i enlighet med artikel 4.2.

4. En medlemsstat får inte förbjuda eller hindra att produkter av animaliskt ursprung, vilka framställts av djur som avlivats i en annan medlemsstat, sätts i omlopp inom sitt territorium med motiveringen att de berörda djuren inte har avlivats i enlighet med sina nationella bestämmelser som syftar till ett mer omfattande skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.”

I artikel 25.1 anges:

”Kommissionen ska biträdas av ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa, som inrättats enligt artikel 58 i förordning (EG) nr 178/2002¹⁶.”

I artikel 25.2 anges:

”När det hänvisas till denna punkt ska artiklarna 5 och 7 i beslut 1999/468/EG¹⁷ tillämpas. Den tid som avses i artikel 5.6 i beslut 1999/468/EG ska vara tre månader.”

I artikel 4.2 anges:

”Bilaga I kan komma att ändras i enlighet med det förfarande som avses i artikel 25.2 för att sådana vetenskapliga och tekniska framsteg som grundar sig på yttrande från Efsa ska kunna beaktas.

Varje sådan ändring ska säkerställa en djurskyddsnivå som åtminstone motsvarar den som säkerställs genom de metoder som redan finns.”

Bakgrund och bedömning

Det vetenskapliga stöd som nämns i skäl 51 syftar på bestämmelserna i artikel 20.1 a) i förordning (EG) nr 1099/2009 om att det ska finnas ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd som på begäran är tillgängligt för att bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla vetenskaplig och teknisk sakkunskap för utvecklandet av nya bedövningsmetoder.

Utvecklandet av nya bedövningsmetoder omfattar metoder som avses användas i samband med slakt på slakteri, vid bedövning inför avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av ull, skinn, päls eller andra produkter samt vid besättningsavlivning.

¹⁵ Den kommitté som avses är Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa (SKLD).

¹⁶ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

¹⁷ Rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter.

2015-02-01

Sammanfattningsvis innebär bestämmelserna ovan att regler om nya bedövningsmetoder kan föras in i bilaga I till förordning (EG) 1099/2009 genom ett beslut i Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa (SKLD) efter att frågan har beretts inom EU-kommissionen och efter ett yttrande från EFSA.

Utveckling av nya bedövningsmetoder vid slakt av odlad fisk

Enligt artikel 1.1 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 ska för odlad fisk endast kraven i artikel 3.1 tillämpas:

”1. Djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.”

Utveckling av metoder för bedövning vid slakt av odlad fisk omfattas därmed inte av reglerna om utveckling av nya bedövningsmetoder i artikel 26.3.

Följande anges i skäl 58:

”På vissa områden inom denna förordnings tillämpningsområde behöver rådet ytterligare vetenskaplig, social och ekonomisk information innan det fastställer närmare bestämmelser, särskilt för odlad fisk och när det gäller fixering av nötkreatur som görs genom att vända djuren upp och ner. Följaktligen är det nödvändigt att kommissionen tillhandahåller rådet denna information innan den föreslår några ändringar på dessa områden av denna förordning.”

I artikel 26.3 i förordning (EG) nr 1099/2009, med hänvisning till artikel 4.2, finns regler om utveckling av nya bedövningsmetoder och om ändring av reglerna om bedövningsmetoder i bilaga I till förordningen. Ändring av reglerna i denna bilaga kan göras på kommissionsnivå efter hörande av EFSA och efter beslut i SKLD.

Införande av nya bestämmelser om bedövning vid slakt av odlad fisk måste ske i förordningens artikeldel. Detta innebär att beslut om en sådan ändring inte kan tas på kommissionsnivå utan beslutet ska tas av Europeiska rådet.

Nationella bestämmelser om skydd av fisk tidpunkten för avlivning

I artikel 27.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges följande:

”1. Senast den 8 december 2014 ska kommissionen förelägga Europaparlamentet och rådet en rapport om möjligheten att införa vissa krav när det gäller skydd av fisk vid tidpunkten för avlivning och därvid ta hänsyn till djurskyddsaspekter, socioekonomiska konsekvenser och miljökonsekvenser. Rapporten ska, om så är lämpligt, åtföljas av lagförslag i syfte att ändra denna förordning genom att införa särskilda bestämmelser för skydd av fisk vid tidpunkten för avlivning.

I avvaktan på att dessa åtgärder antas, får medlemsstaterna behålla eller anta nationella bestämmelser för skydd av fisk vid tidpunkten för avlivning och de ska informera kommissionen om detta.”

Ovanstående innebär att medlemsstaterna, i avvaktan på de åtgärder som aviseras i artikel 27.1, kan besluta om nationella regler för skydd av odlad fisk, till exempel regler om krav på bedövning och bedövningsmetoder.

2015-02-01

Sverige har tidigare antagit nationella bestämmelser om akut avlivning av odlad fisk, se avsnitt 5.3.2 i denna rapport.

2.3 Artikel 20.1 b) om tillverkarens anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning

Enligt artikel 20.1 b) ska ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd vara tillgängligt för att på begäran bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla vetenskapliga yttranden om tillverkarens anvisningar för användning och underhåll av fixerings- och bedövningsutrustning.

I skäl 30 anges:

”Bedövningsutrustning utvecklas och utformas för att vara effektiv under särskilda omständigheter. Tillverkarna bör därför förse användarna med utförliga anvisningar om hur utrustningen ska användas och underhållas för att tillförsäkra bästa möjliga välbefinnande för djuren.”

I artikel 8 anges följande:

”Produkter som saluförs eller annonseras ut som fixerings- eller bedövningsutrustning får endast säljas när de åtföljs av lämpliga bruksanvisningar på ett sätt som garanterar optimala förhållanden för djurskydd. Tillverkarna ska även offentliggöra dessa anvisningar via Internet.

Anvisningarna ska särskilt avse följande:

- a) Art, kategori, kvantitet och/eller vikt på de djur som utrustningen är avsedd för.
- b) Rekommenderade parametrar för olika användningsområden, inbegripet de centrala parametrarna i kapitel I i bilaga I.
- c) För bedövningsutrustning, en metod för hur utrustningens effektivitet ska övervakas när det gäller överensstämmelsen med bestämmelserna i denna förordning.
- d) Rekommendationer för underhåll och, vid behov, kalibrering av bedövningsutrustning.”

Bakgrund och bedömning

Utvecklandet av tillverkarens anvisningar enligt artikel 8 innehåller anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning som används i samband med slakt på slakteri, vid avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt vid besättningsavlivning. Bestämmelserna gäller inte vid slakt av odlad fisk.

I praktiken tillverkas denna typ av utrustning endast i begränsad omfattning i Sverige, varför många bruksanvisningar torde vara översatta från andra språk. Det framgår inte av förordning (EG) nr 1099/2009 vilket språk bruksanvisningarna ska vara skrivna på, men för att de ska anses vara *lämpliga* enligt texten i artikel 8 bör de rimligen vara författade på det språk som huvudsakligen talas av berörd personal vid aktuellt slakteri.

I de fall detta språk inte är svenska bör en svensk version likväl kunna presenteras, för att den ska kunna granskas av kontrollmyndigheterna samt vid behov även av Jordbruksverket och kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvälstånd.

2015-02-01

2.4 Artikel 20.1 c) om vägledningar för god praxis

Enligt artikel 20.1 c) ska ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd vara tillgängligt för att på begäran bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla vetenskapliga yttranden om vägledningar för god praxis som utarbetats inom dess territorium för tillämpningen av denna förordning.

I skäl 38 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Vägledningar för god praxis som utarbetas av företagarnas organisationer är värdefulla instrument, till hjälp för företagarna att uppfylla vissa krav i denna förordning, till exempel utveckling och tillämpning av standardrutiner.”

Vidare anges följande i skäl 52:

”Varje bedövningsmetods effektivitet bedöms på grundval av att centrala parametrar kontrolleras och genom regelbunden utvärdering av metoden. Utarbetandet av vägledningar för god praxis vad avser rutiner och övervakningsförfaranden för användning vid avlivning av djur är viktigt för att företagare ska få lämplig vägledning om djurskydd. Utarbetandet av sådana vägledningar förutsätter vetenskaplig kunskap, praktisk erfarenhet och kompromisser mellan berörda parter. Ett referenscentrum eller ett nätverk i varje medlemsstat bör därför utföra denna uppgift i samarbete med relevanta berörda parter.”

I artikel 13 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Utarbetande av och information om vägledningar för god praxis

1. Medlemsstaterna ska främja utarbetandet av och information om vägledningar för god praxis för att underlätta genomförandet av denna förordning.
2. När sådana vägledningar för god praxis skrivs, ska dessa utvecklas av företagarnas organisationer vilka också ska sköta informationen om vägledningarna och detta ska ske
 - a) i samråd med företrädare för icke-statliga organisationer, behöriga myndigheter och andra berörda parter,
 - b) med beaktande av de vetenskapliga yttranden som avses i artikel 20.1
3. Den behöriga myndigheten ska bedöma vägledningarna för god praxis för att se till att de har utarbetats i enlighet med punkt 2 och att de överensstämmer med de riktlinjer som finns inom gemenskapen.
4. Om företagarnas organisationer underlåter att lägga fram vägledningar för god praxis, får den behöriga myndigheten utarbeta och offentliggöra egna vägledningar för god praxis.
5. Medlemsstaterna ska, till kommissionen, översända alla vägledningar för god praxis som godkänts av den behöriga myndigheten. Kommissionen ska upprätta och föra ett registersystem över dessa vägledningar och göra detta tillgängligt för medlemsstaterna.”

Bakgrund och bedömning

Vägledningar för god praxis kan tas fram av slakteribranschen, pälsdjursbranschen och av andra branscher som omfattas av bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009.

2015-02-01

Odlad fisk omfattas inte av artikel 13 i förordning (EG) nr 1099/2009, vilket inte hindrar en branschorganisation från att på frivillig väg lägga fram en vägledning för god praxis. Den behöriga myndigheten kan inte formellt godkänna en sådan vägledning med stöd av artikel 13, men kan givetvis bedöma den om en branschorganisation framför önskemål om detta.

2.5 Artikel 20.1 d) om rekommendationer för tillämpning av förordningen

Enligt artikel 20.1 d) ska ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd vara tillgängligt för att på begäran bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla rekommendationer för tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009, särskilt vad avser inspektioner och revisioner.

Det övergripande lagstödet för de behöriga myndigheternas kontroller i livsmedelskedjan, inklusive djurskydd finns i förordning (EG) nr 882/2004¹⁸. Kontroll kan enligt artikel 10 i denna förordning utföras med olika metoder, bland andra inspektion och revision.

Metoderna definieras i artikel 2:

”6. *revision*: en systematisk och oberoende undersökning för att avgöra om verksamheter och resultat från dessa överensstämmer med planerade åtgärder och om åtgärderna har genomförts på ett effektivt sätt och är lämpliga för att nå målen.

7. *inspektion*: undersökning av varje aspekt av foder, livsmedel, djurhälsa och djurskydd för att kontrollera efterlevnaden av de rättsliga kraven i foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna avseende djurhälsa och djurskydd.”

Bakgrund och bedömning

Det framgår inte av skälen till förordning (EG) nr 1099/2009 och inte heller av några regler vad som avses med ”rekommendationer för tillämpningen av förordningen”. Vid samråd mellan Jordbruksverket och Nationellt centrum för djurvelfärd har dock framkommit att ”rekommendationer för tillämpningen av förordningen” kan tolkas som kontrollvägledningar, det vill säga vägledningar som är riktade till kontrollmyndigheter och dessa myndigheters kontrollpersonal. Innebörden i artikel 20.1 d) är därmed att kontaktpunkten på begäran från behörig myndighet ska lämna synpunkter på vägledningar om offentlig kontroll som är riktade till kontrollmyndigheter/kontrollpersonal.

Rekommendationerna kan när så är relevant avse tillämpning av alla delar av förordning (EG) nr 1099/2009, det vill säga inte bara rekommendationer om inspektioner och revisioner.

¹⁸ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

2015-02-01

2.6 Artikel 20.1 e) om yttranden om separata organ och enheter

Enligt artikel 20.1 e) ska ett tillräckligt oberoende vetenskapligt stöd vara tillgängligt för att på begäran bistå de behöriga myndigheterna genom att tillhandahålla yttranden om separata organs och enheters förmåga och lämplighet att uppfylla kraven i artikel 21.2.

I skäl 53 anges:

”Utfärdandet av kompetensbevis bör ske på ett enhetligt sätt. Organ eller enheter som utfärdar kompetensbevis bör därför ackrediteras enligt enhetliga standarder som bör bedömas vetenskapligt. Följaktligen bör den enhet som erbjuder vetenskapligt stöd i enlighet med artikel 20 vid behov avge yttrande om förmågan och lämpligheten hos de organ eller enheter som utfärdar kompetensbevis.”

Enligt artikel 21.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 ska medlemsstaterna utse den behöriga myndighet som ansvarar för att:

- a) se till att det finns utbildning för personal som deltar i avlivning och därmed sammanhängande verksamhet,
- b) utfärda kompetensbevis som styrker att en person avlagt ett oberoende slutprov; innehållet i provet ska vara relevant för de berörda djurkategorierna och de verksamheter som avses i artikel 7.2 och 7.3 samt de ämnen som anges i bilaga IV,
- c) godkänna utbildningsprogram för de kurser som avses i led a och innehåll och form för det prov som avses i led b.

I artikel 21.2 anges bland annat att den behöriga myndigheten får delegera slutprov samt utfärdandet av kompetensbevis till ett separat organ eller en separat enhet som:

- a) har den sakkunskap, personal och utrustning som behövs,
- b) är oberoende och fri från intressekonflikter när det gäller slutprovet och utfärdandet av kompetensbevis.

I artikelpunkten anges också att den behöriga myndigheten får delegera anordnandet av utbildningskurser till ett separat organ eller en separat enhet som har den sakkunskap, personal och utrustning som behövs.

Bakgrund och bedömning

Den behöriga myndigheten kan ge kontaktpunkten i uppdrag att granska de organisationer som önskar tillhandahålla utbildning och examinationstjänsten samt utfärdande av kompetensbevis. Avsikten med en sådan granskning bör vara att undersöka om organisationerna är lämpliga, har tillräcklig sakkompetens, kan ge utbildningen på ett bra sätt och om de i övrigt står fria från intressekonflikter.

2015-02-01

2.7 Artikel 20.2 om kontaktpunkten och nätverk m.m.

I artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges följande:

”2. Det vetenskapliga stödet får utgöras av ett nätverk under förutsättning att alla de uppgifter som anges i punkt 1 utförs när det gäller all relevant verksamhet som äger rum i den berörda medlemsstaten.

I detta syfte ska varje medlemsstat utse en enda kontaktpunkt samt göra denna tillgänglig för allmänheten via Internet. En sådan kontaktpunkt ska ansvara för att utbyte sker med kontaktpunktens motsvarigheter i andra medlemsländer och med kommissionen beträffande teknisk och vetenskaplig information och bästa praxis avseende tillämpningen av denna förordning.”

Följande anges i skäl 52:

”Varje bedövningsmetods effektivitet bedöms på grundval av att centrala parametrar kontrolleras och genom regelbunden utvärdering av metoden. Utarbetandet av vägledningar för god praxis vad avser rutiner och övervakningsförfaranden för användning vid avlivning av djur är viktigt för att företagare ska få lämplig vägledning om djurskydd. Utarbetandet av sådana vägledningar förutsätter vetenskaplig kunskap, praktisk erfarenhet och kompromisser mellan berörda parter. Ett referenscentrum eller ett nätverk i varje medlemsstat bör därför utföra denna uppgift i samarbete med relevanta berörda parter.”

Vidare anges i skäl 55:

”Enligt förordning (EG) nr 178/2002 ska Efsa främja nätverk mellan organisationer som arbetar på samma område som omfattas av myndighetens uppdrag i syfte att underlätta vetenskapligt samarbete, utbyte av information, utveckling och genomförande av gemensamma projekt samt utbyte av expertkunskaper och bästa praxis inom livsmedelslagstiftning.”

Bakgrund och bedömning

Enligt Jordbruksverket infördes begreppet nätverk i artikel 20.2 för att små medlemsstater med ringa eller ingen vetenskaplig kompetens på djurvälståndsområdet ska kunna gå ihop i ett gemensamt nätverk. Vidare innebär begreppet att personer i ett nätverk varken behöver vara stationerade på en och samma plats eller vara anställda enkom för ändamålet. Innebörden i skrivningen i artikel 20.2 om att kontaktpunkten ska vara tillgänglig för allmänheten på Internet är endast att det ska framgå av kontaktpunktens webbplats att den är utsedd av den aktuella medlemsstaten.

Vidare är syftet med skrivningen om nätverk i artikel 20.2 att den enskilda medlemsstatens nätverk ska ha tillgång till den kompetens som är relevant inom just den medlemsstat det gäller. Om en viss typ av verksamhet inte bedrivs i en viss medlemsstat ska den medlemsstatens kontaktpunkt inte nödvändigtvis avkrävas kompetens på det området.

Ett nätverk kan betjäna antingen en enda medlemsstat, eller flera olika medlemsstater. Kraven på ett visst nätverk beror på vilka medlemsstater som det ska betjäna. Ur varje enskild medlemsstats perspektiv ska nätverket ha den kompetens som krävs för den verksamhet som bedrivs i just denna medlemsstat. Om flera medlemsstater nyttjar samma nätverk måste nätverket givetvis ha kompetens som passar varje enskild deltagande medlemsstat.

2015-02-01

3. Den svenska kontaktpunktens skyldigheter enligt artikel 20

I detta avsnitt redogörs för den svenska kontaktpunktens skyldigheter med utgångspunkt från den strikt juridiska lydelsen av artikel 20, det vill säga en formell lägsta nivå för den svenska kontaktpunktens skyldigheter när det gäller kraven i artikel 20.1 om stöd till de behöriga myndigheterna. Den svenska kontaktpunkten ska utöver att bistå behöriga myndigheter i Sverige även ansvara för att utbyte sker med kontaktpunkter i andra medlemsstater och med kommissionen.

I avsnittet har vävts in vad som framkommit vid de möten som Nationellt centrum för djurvälstånd har haft med Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

Nationellt centrum för djurvälstånd anser att kontaktpunktens handläggare kan och bör ansvara för fler uppgifter med anknytning till slakt och annan avlivning utöver vad som krävs enligt artikel 20, se avsnitt 10 i rapporten.

Det bör noteras att artikel 20.1 a) nedan beskrivs under två rubriker; 3.1 och 3.2. Anledningen är att texten i denna artikelpunkt innehåller två från varandra skilda former av stöd från kontaktpunkten, det vill säga stöd vid godkännande av slakterier respektive stöd vid utvecklandet av nya bedövningsmetoder.

3.1 Artikel 20.1 a) om godkännande av slakterier

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.1 a) på begäran från de behöriga myndigheterna tillhandahålla vetenskaplig och teknisk sakkunskap för godkännande av slakterier i enlighet med artikel 14.2.

3.1.1 Relevant lagstiftning

I artikel 14 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges följande:

“Slakteriers utformning, konstruktion och utrustning

1. Företagarna ska se till att slakterier är utformade, konstruerade och utrustade i enlighet med bestämmelserna i bilaga II.

”2. För tillämpningen av denna förordning ska företagarna, på begäran för varje slakteri, till den behöriga myndighet som avses i artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004, överlämna åtminstone följande uppgifter:

- a) Det maximala antalet djur per timme för varje slaktlinje.
- b) De djur- och viktgrupper för vilka tillgänglig fixerings- eller bedövningsutrustning får användas.
- c) Maximal kapacitet för varje uppställningsområde.

När den behöriga myndigheten godkänner slakteriet ska den göra en bedömning av den information som företagaren har lämnat i enlighet med första stycket.”

När den behöriga myndigheten godkänner slakteriet ska den göra en bedömning av den information som företagaren har lämnat i enlighet med första stycket.”

I bilaga II till förordning (EG) nr 1099/2009 finns detaljerade bestämmelser om utformning, konstruktion och utrustning i slakterier.

2015-02-01

Det finns även bestämmelser om stallutrymmen i slakterier i avsnitt I kapitel II punkt 1 i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004 om animaliska livsmedel¹⁹. Vissa av dessa bestämmelser kompletteras enligt regeringens tillkännagivanden av livsmedelslagen²⁰ och andra kompletteras av djurskyddslagen²¹. Bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen är kursiverade:

”Livsmedelsföretagare skall se till att slakterier där hov- och klövdjur slaktas är byggda, planerade och utrustade i enlighet med följande krav:

1. a) Slakterierna skall ha lämpliga och hygieniska slaktdjursstall eller, om klimatet tillåter det, slaktdjursfällor som är lätta att rengöra och desinficera. *Dessa utrymmen skall vara utrustade så att djuren kan få vatten och, vid behov, foder. Avrinning av avloppsvatten får inte äventyra principen om säkra livsmedel.*

b) *Det skall också finnas särskilda låsbara utrymmen eller, om klimatet tillåter det, särskilda fällor för sjuka och misstänkt sjuka djur. Utrymmena eller båsarna skall ha separat avlopp och vara placerade så att smittspridning till andra djur undviks, såvida inte den behöriga myndigheten anser att sådana utrymmen är onödiga.*

c) *Uppställningsutrymmena måste vara tillräckligt stora för att uppfylla djurskyddskraven. De måste vara planerade så att besiktningen före slakt, inklusive identifiering av djuren eller grupperna av djur, underlättas.*”

Nationella bestämmelser om stallar, som även gäller för stallar vid slakterier finns i Jordbruksverkets föreskrifter, se avsnitt 3.1.3.

Mobila slakterier

Ovan nämnda bestämmelser i artikel 14 i förordning (EG) nr 1099/2009 gäller även för mobila slakterier. I skäl 40 i förordningen anges dock följande:

”Mobila slakterier minskar behovet av att transportera djur långa sträckor och kan därför bidra till bättre djurskydd. Mobila slakterier har dock andra tekniska begränsningar än stationära slakterier och de tekniska kraven behöver eventuellt anpassas till följd av detta. Det bör därför vara möjligt att enligt denna förordning tillåta undantag för mobila slakterier från kraven på utformning, konstruktion och utrustning. I avvaktan på att sådana undantag antas är det lämpligt att ge medlemsstaterna möjlighet att fastställa eller behålla nationella bestämmelser när det gäller mobila slakterier.”

Det framgår av artikel 14.3 i förordning (EG) nr 1099/2009 att undantag för mobila slakterier från bestämmelserna i bilaga II till förordningen kan föras in i förordningen. Vidare framgår att i avvaktan på antagandet av ett undantag får medlemsstaterna fastställa eller behålla nationella bestämmelser som gäller mobila slakterier.

¹⁹ Europaparlamentets och rådets förordning nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung.

²⁰ Tillkännagivande (2014:1526) om de EU-bestämmelser som kompletteras av livsmedelslagen (2006:804).

²¹ Tillkännagivande (2013:419) av de EU-bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen (1988:534).

2015-02-01

Även de ovan nämnda bestämmelserna i förordning (EG) nr 853/2004 om stallutrymmen gäller för mobila slakterier, vilket framgår av skäl 18 i denna förordning:

”Struktur- och hygienkraven i förordningen bör gälla för alla anläggningar, även små företag och mobila slakterier.”

Nationella bestämmelser om strukturkraven för mobila slakterier kan antas enligt artikelpunkterna 10.3–10.7 i förordning (EG) nr 853/2004. Sådana nationella bestämmelser har dock inte fastställts i Livsmedelsverkets föreskrifter.

3.1.2 Behörig myndighet

Av artikel 14.2 första stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår att den behöriga myndighet som avses i artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004 är den myndighet som är behörig att pröva godkännande av ett slakteri.

Av artikel 4.2 i förordning (EG) nr 853/2004 framgår bland annat att anläggningar (*inklusive slakterier*) som hanterar de produkter av animaliskt ursprung för vilka krav fastställs i bilaga III till förordningen får bedriva verksamhet endast om de har godkänts av den behöriga myndigheten efter ett besök på plats.

Det framgår av 23 § 1 livsmedelsförordningen (2006:813) att Livsmedelsverket är behörig myndighet för att pröva frågor om godkännande av slakterier. Livsmedelsverket är därmed den behöriga myndighet som avses i artikel 14.2 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Det anges inte i djurskyddsförordningen att Livsmedelsverket är den behöriga myndighet som avses i artikel 14.2. I samband med de ändringar av djurskyddsförordningen som togs fram hösten 2012 inför att förordning (EG) nr 1099/2009 skulle börja tillämpas den 1 januari 2013 ansågs att ett sådant utpekande var onödigt.

3.1.3 Godkännandeprövning av slakterier

Livsmedelsverkets ansvar vid prövningen av en ansökan om godkännande omfattar hela slakteriet, inklusive stall samt fixerings- och bedövningsutrustning. I och med att förordning (EG) nr 1099/2009 började tillämpas den 1 januari 2013 har det tydliggjorts att Livsmedelsverket har detta ansvar fullt ut.

Godkännandeprövning av slakterier ska ske enligt artikel 31 i förordning (EG) nr 882/2004 och artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004.

2015-02-01

Prövningen ska förutom utifrån hygienlagstiftningen om slakterier ske mot:

- reglerna om stallar i avsnitt I, kapitel I i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004,
- relevanta regler när det gäller stallar i bilaga II till förordning (EG) nr 1099/2009 (fram till och med den 8 december 2019 gäller reglerna i bilaga II endast nya slakterier eller ny utformning, konstruktion eller utrustning),
- relevanta regler när det gäller fixerings- och bedövningsutrustning i bilagorna I och II till förordning (EG) nr 1099/2009 (fram till och med den 8 december 2019 gäller reglerna i bilaga II endast nya slakterier eller ny utformning, konstruktion eller utrustning),
- relevanta regler om stallar samt om fixerings- och bedövningsutrustning i Jordbruksverkets föreskrifter om slakt och annan avlivning av djur²²,
- relevanta regler om stallar i Jordbruksverkets föreskrifter om djurhållning inom lantbruket²³, samt
- i förekommande fall relevanta regler om stallar i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om hållande av strutsfåglar²⁴ och i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om hästhållning²⁵.

Livsmedelverket utför inte någon form av förhandsgranskning eller förprovning utan ska vid en besiktning på plats kontrollera om ett slakteri uppfyller kraven i lagstiftningen. Bedömningen av uppgifter som begärs in enligt artikel 14.2 a), b) och c) ska alltså inte användas på annat sätt än som ett underlag för de bedömningar som görs vid besiktningen på plats, vilket framgår av sista stycket i artikel 14.2 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Länsstyrelsen ansvarar för förprovning av djurstallar, se Jordbruksverkets föreskrifter om förprovning²⁶. Länsstyrelsens förprovning av ett stall i ett slakteri är en myndighetsuppgift som ur lagstiftningssynpunkt bedrivs separat från Livsmedelsverkets godkännandeprövning. Förprovningen omfattar endast stallet; inte fixerings- eller bedövningsutrustningen och inte heller bedövningsområdet.

Eftersom Livsmedelsverkets och länsstyrelsens myndighetsuppgifter delvis överlappar varandra är det väsentligt att myndigheterna samverkar vid godkännandeprövning respektive förprovning.

²² Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur, saknr L 22.

²³ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m., saknr L 100.

²⁴ Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:11) om hållande av strutsfåglar, saknr L 10.

²⁵ Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknr L 101.

²⁶ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:12) om förprovning, saknr L 35.

2015-02-01

3.1.4 Statistik över godkännanden av slakterier

Uppgifterna i tabellen nedan har lämnats av Livsmedelsverket²⁷. Åtminstone sedan 2006 är de nya slakterier som har godkänts att betrakta som ”småskaliga”. Detta innebär att det inte har godkänts något nytt ”större” slakteri under denna tidsperiod²⁸.

Nya godkända små slakterier 2006-2013

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ²⁹
<i>Små slakterier för tama hov- och klövdjur respektive fjäderfä³⁰</i>	3	2	6	5	12	10	12	5
<i>Små slakterier för hägnat vilt (struts, ren)</i>	1	0	1	2	1	1	0	1
<i>Summa</i>	4	2	7	7	13	11	12	5

Livsmedelsverket ska vid ombyggnation av slakterier göra en omprövning av godkännandet, inklusive vid ombyggnation av stall och bedövningsområde samt även vid byte av fixerings-/bedövnings-/avlivningsutrustning. Vid framför allt stora slakterier kan bedömningen av ett nytt bedövningsområde med ny bedövningsutrustning vara komplicerad.

Vid ägarbyte betraktar Livsmedelsverket inte slakteriet som nytt i den mening som framgår av artikel 29.1 i förordning (EG) nr 1099/2009:

”1. Till och med den 8 december 2019 ska artikel 14.1 endast gälla nya slakterier eller ny utformning, konstruktion eller utrustning som omfattas av bestämmelserna i bilaga II och som inte har tagits i bruk före den 1 januari 2013.”

Vid ägarbyte sker därför omprövning med avseende på djurskyddslagstiftningen endast i de fall det sker förändringar av stall eller bedövningsområde eller byte av fixerings- eller bedövningsutrustning och då endast av de delar som ändras.

²⁷ Personligt meddelande från enhetschef Karin Hendelberg, Livsmedelsverket den 1 oktober 2013.

²⁸ I äldre numera upphävd lagstiftning var kraven på så kallade småskaliga slakterier i vissa avseenden lägre än på de större slakterierna. I nu gällande lagstiftning i förordning (EG) nr 853/2004 är kraven desamma för alla slakterier.

²⁹ Till och med den 25 september.

³⁰ Under åren 2006-2013 har endast ett nytt slakteri för fjäderfä godkänts.

2015-02-01

3.1.5 Stöd från kontaktpunkten till Livsmedelsverket

Enligt Jordbruksverket är avsikten med denna del av artikel 20.1 a) att den vetenskapliga och tekniska sakkunskapen ska lämnas på en teoretisk nivå, se avsnitt 2.1. Jordbruksverket har också framfört att det vid framtagandet av förordning (EG) nr 1099/2009 aldrig diskuterades om stödet även skulle kunna vara praktiskt. Det finns dock inget som hindrar att det ändå kan ske.

Den vetenskapliga och tekniska sakkunskap som kontaktpunkten kan bistå Livsmedelsverket med vid godkännandeprövning av slakterier är:

- Bedömning av de uppgifter som företagaren på begäran ska lämna till den behöriga myndigheten enligt artikel 14.2 a), b) och c). Dessa uppgifter kan bland annat avse tillverkarens bruksanvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning.
- Bedömning av stallbyggnadens utformning och konstruktion, inklusive ritningsgranskning av lossningsområden, drivgångar samt boxar och andra förvaringsutrymmen för djur vid slakterier för tama hov- och klövdjur³¹ och hägnat vilt³² samt motsvarande infrastruktur vid slakterier för fjäderfä³³.
- Bedömning av bedövningsområdets utformning, inklusive indrivningen vid slakterier för tama hov- och klövdjur och hägnat vilt, inklusive ren samt motsvarande infrastruktur vid slakterier för fjäderfä.
- Bedömning av fixerings- och bedövningsutrustningens funktion och av företagets standardrutiner för fixering, bedövning och avlivning.

Det är länsstyrelsen som ansvarar för förprovning av djurstallar. Förprovning av ett stall i ett slakteri är en myndighetsuppgift som ur lagstiftningssynpunkt bedrivs separat från Livsmedelsverkets godkännandeprövning. Det är väsentligt att myndigheterna samverkar vid godkännandeprövning respektive förprovning.

I de fall de berörda myndigheternas uppfattningar skiljer sig åt kan Nationellt centrum för djurvälstånd, när så är relevant, fungera som ett oberoende vetenskapligt stöd.

³¹ I punkt 1.2 i bilaga I förordning (EG) nr 853/2004 definieras tama hov- och klövdjur som nötkreatur (inklusive vattenbuffel och bison), svin, får och getter samt tama hästdjur. Även jak och sebu räknas som nötkreatur.

³² I punkt 1.6 i bilaga I förordning (EG) nr 853/2004 definieras hägnat vilt som hägnade strutsfåglar och hägnade landlevande däggdjur (med undantag för tama hov- och klövdjur). Även renar är hägnat vilt.

³³ I punkt 1.3 i bilaga I förordning (EG) nr 853/2004 definieras fjäderfä som tamfjäderfä, inklusive fåglar som inte betraktas som tamfjäderfä men som föds upp som sådana, med undantag av strutsfåglar. Denna definition finns också i artikel 2 o) i förordning (EG) nr 1099/2009.

2015-02-01

3.2 Artikel 20.1 a) om utveckling av nya bedövningsmetoder

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.1 a) på begäran från de behöriga myndigheterna tillhandahålla vetenskaplig och teknisk sakkunskap för utvecklandet av nya bedövningsmetoder.

3.2.1 Relevant lagstiftning

I artikel 26.3 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges bland annat följande:

”Om en medlemsstat, på grundval av nya vetenskapliga belägg, anser det nödvändigt att vidta åtgärder som syftar till att säkerställa ett mer omfattande skydd av djur vid tidpunkten för avlivning med avseende på de bedövningsmetoder som avses i bilaga I, ska den underrätta kommissionen om de planerade åtgärderna. Kommissionen ska uppmärksamma övriga medlemsstater på dessa.

Kommissionen ska ta upp ärendet till behandling i den kommitté som avses i artikel 25.1 inom en månad från underrättandet och ska, på grundval av ett yttrande från Efsa och i enlighet med det förfarande som avses i artikel 25.2, godkänna eller avvisa de nationella åtgärderna i fråga.

Om kommissionen anser det lämpligt, får den på grundval av de godkända nationella åtgärderna föreslå ändringar av bilaga I i enlighet med artikel 4.2.”

I artikel 25.1 anges:

”Kommissionen ska biträdas av ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa, som inrättats enligt artikel 58 i förordning (EG) nr 178/2002.”

I artikel 25.2 anges:

”När det hänvisas till denna punkt ska artiklarna 5 och 7 i beslut 1999/468/EG³⁴ tillämpas. Den tid som avses i artikel 5.6 i beslut 1999/468/EG ska vara tre månader.”

I artikel 4.2 anges:

”Bilaga I kan komma att ändras i enlighet med det förfarande som avses i artikel 25.2 för att sådana vetenskapliga och tekniska framsteg som grundar sig på yttrande från Efsa ska kunna beaktas.

Varje sådan ändring ska säkerställa en djurskyddsnivå som åtminstone motsvarar den som säkerställs genom de metoder som redan finns.”

3.2.2 Behörig myndighet

Det är medlemsstaten, inte den behöriga myndigheten, som ska underrätta kommissionen enligt artikel 26.3. Rent formellt ligger alltså underrättelseskyldigheten kvar hos Landsbyggsdepartementet (Regeringskansliet). Myndigheterna måste dock givetvis bevaka dessa underrättelseskyldigheter och underrätta departementet i det fall myndigheten avser att till exempel anta nya föreskrifter eller annat som omfattas av en underrättelseskyldighet. Det måste således i praktiken finnas ett samarbete och en gemensam bevakning så att Sverige som medlemsstat fullgör sina skyldigheter på bästa sätt. Även

³⁴ Rådets beslut av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter.

2015-02-01

om departementet således har att fullgöra underrättelseskyldigheten påverkar det inte att Jordbruksverket är behörig myndighet på området och därför kan planera att anta föreskrifter (åtgärder) på området. Nationellt centrum för djurvälstånd kan således i egenskap av att vara kontaktpunkt bistå Jordbruksverket i detta. Man skulle dock även, i teorin, kunna tänka sig att regeringen vill göra en ändring på förordningsnivå, då bör Nationellt centrum för djurvälstånd kunna stödja departementet i detta arbete³⁵.

3.2.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket

Vid mötet mellan Nationellt centrum för djurvälstånd och Jordbruksverket den 11 oktober 2013 framförde Jordbruksverket att man kan komma att vända sig till centrumet om man bedömer att det finns behov. Detta kan också innebära att vetenskapliga experter kan vara med på plats där försöket utförs. Jordbruksverket betonade att nya metoder ska vara bättre än befintliga, jfr artikel 26.3 där det anges att nya metoder ska syfta till att säkerställa ett mer omfattande skydd av djur.

Stödet från kontaktpunkten kan, förutom i samband med nya bedövningsmetoder vid slakt på slakteri, även avse nya bedövningsmetoder vid besättningsavlivning respektive avlivning av pälsdjur. Vidare kan kontaktpunkten yttra sig över förslag om en ny bedövningsmetod i de fall Jordbruksverket gör bedömningen att det är tveksamt om metoden uppfyller kraven i lagstiftningen.

Nationellt centrum för djurvälstånd anser att kontaktpunkten med hjälp av expertis bör kunna bidra med att värdera resultaten av ett försök, men även med att ge råd om upplägget när ett projekt är på planeringsstadiet, det vill säga innan Sverige underrättar kommissionen om det planerade försöket. EFSA har gett ut en vägledning (guidelines)³⁶ för hur sådan forskning bör vara utformad.

3.3 Artikel 20.1 b) om tillverkarens anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.1 b) på begäran från de behöriga myndigheterna tillhandahålla vetenskapliga yttranden om tillverkarens anvisningar för användning och underhåll av fixerings- och bedövningsutrustning.

3.3.1 Relevant lagstiftning

Regler om tillverkarens anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning finns i artikel 8 i förordning (EG) nr 1099/2009. Där anges bland annat att produkter som saluförs eller annonseras ut som fixerings- eller bedövningsutrustning endast får säljas när de åtföljs av lämpliga bruksanvisningar på ett sätt som garanterar optimala förhållanden för djurskydd. Tillverkarna ska även offentliggöra dessa anvisningar via Internet.

³⁵ Personligt meddelande via e-post från jurist Elin Häggqvist, Rättssekretariatet, Landsbygdsdepartementet den 1 oktober 2013.

³⁶ Guidance on the assessment criteria for studies evaluating the effectiveness of stunning interventions regarding animal protection at the time of killing, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/3486.pdf>

2015-02-01

3.3.2 Behörig myndighet

I 60 a § djurskyddsförordningen anges att Jordbruksverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009.

Detta innebär att Jordbruksverket är kontrollmyndighet, vilket i sin tur innebär att Jordbruksverket ska utföra operativ, planerad och riskbaserad offentlig kontroll av att reglerna i artikel 8 efterlevs av den eller de som saluför fixerings- och bedövningsutrustning i Sverige. Kontroll ska även ske av att bruksanvisningarna finns på Internet.

3.3.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket

Vid mötet mellan Nationellt centrum för djurvälstånd och Jordbruksverket den 11 oktober 2013 framförde Jordbruksverket att det för närvarande är oklart på vilket sätt Jordbruksverket ska utföra kontroll av bruksanvisningar. Jordbruksverket kommer troligen inte att kunna ha en uppsökande kontrollverksamhet utan kommer bara att kunna agera på förekommen anledning.

Vidare framförde Jordbruksverket vid mötet att man sannolikt inte kommer att behöva stöd från Nationellt centrum för djurvälstånd i någon större omfattning i denna fråga eftersom kompetensen i vissa fall finns hos Jordbruksverket.

Nationellt centrum för djurvälstånd anser att det är relevant att Jordbruksverket i frågor om djurskydd och djurvälstånd vid behov kontakter Nationellt centrum för djurvälstånd på motsvarande sätt som Jordbruksverket konsulterar expertmyndigheten SVA i smittskyddsfrågor. I samband med Jordbruksverkets kontroll av bruksanvisningar kan Jordbruksverket vända sig till kontaktpunkten med en begäran om ett vetenskapligt yttrande om den aktuella bruksanvisningen.

Varken Livsmedelsverket eller länsstyrelsen är behöriga myndigheter enligt artikel 8. Livsmedelsverket kan dock enligt artikel 20.1 a) inhämta yttranden från kontaktpunkten när det gäller bruksanvisningar som ligger till grund för godkännandeprövning av ny bedövningsutrustning i ett slakteri, se avsnitt 3.1.5. Vidare kan länsstyrelsen i anslutning till offentlig kontroll inhämta rekommendationer från kontaktpunkten när det gäller bedömning av bruksanvisningar, se avsnitt 3.5.3.

Det är väsentligt att konsensus råder mellan Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna när det gäller bedömning av bruksanvisningar. Kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvälstånd kan bidra med vetenskapligt och annat stöd när det råder tveksamhet om en viss bruksanvisning uppfyller kraven i lagstiftningen.

3.4 Artikel 20.1 c) om vägledningar för god praxis

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.1 c) på begäran från de behöriga myndigheterna tillhandahålla vetenskapliga yttranden om vägledningar för god praxis som utarbetats inom dess territorium för tillämpningen av denna förordning.

Både Jordbruksverket och Livsmedelsverket använder i detta sammanhang begreppet *branschriktlinjer*. När det gäller begreppet vägledning, se även avsnitt 3.5 nedan.

2015-02-01

3.4.1 Relevant lagstiftning

I artikel 13.1 - 13.4 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Utarbetande av och information om vägledning för god praxis

1. Medlemsstaterna ska främja utarbetandet av och information om vägledning för god praxis för att underlätta genomförandet av denna förordning.
2. När sådana vägledning för god praxis skrivs, ska dessa utvecklas av företagarnas organisationer vilka också ska sköta informationen om vägledningarna och detta ska ske
 - a) i samråd med företrädare för icke-statliga organisationer, behöriga myndigheter och andra berörda parter,
 - b) med beaktande av de vetenskapliga yttranden som avses i artikel 20.1
3. Den behöriga myndigheten ska bedöma vägledningarna för god praxis för att se till att de har utarbetats i enlighet med punkt 2 och att de överensstämmer med de riktlinjer som finns inom gemenskapen.
4. Om företagarnas organisationer underlåter att lägga fram vägledning för god praxis, får den behöriga myndigheten utarbeta och offentliggöra egna vägledning för god praxis.”

3.4.2 Behörig myndighet

Jordbruksverket är den behöriga myndighet som avses i artikel 13 i förordning (EG) nr 1099/2009, vilket framgår av 58 a § djurskyddsförordningen.

3.4.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket

Vid mötet mellan Nationellt centrum för djurvelfärd och Jordbruksverket den 11 oktober 2013 framförde Jordbruksverket att det är sannolikt att man kommer att begära synpunkter på branschriktlinjer från kontaktpunkten.

Nationellt centrum för djurvelfärd har identifierat följande branschorganisationer:

- Kött & Charkföretagen (KCF).
- Svensk Fågel.
- Svenska Ägg.
- Sveriges Småskaliga Kontrollslakteriers Förening (SSKF)
- Eldrimner.
- Svensk Mink.

Det kan även finnas andra organisationer än de ovan nämnda som kan vara aktuella i sammanhanget.

Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI) tog 2009, på uppdrag av Sveriges Småskaliga Kontrollslakteriers Förening, i samarbete med Livsmedelsverket fram branschriktlinjer om småskalig slakt och styckning av storboskap, gris och lamm³⁷. Enligt uppgift från JTI har man för avsikt att revidera dessa riktlinjer för livsmedels- hantering och att i samband med detta komplettera med riktlinjer för djurskydd vid slakt. Detta kommer dock tidigast att ske under 2015³⁸.

³⁷ Se <http://www.jti.se/uploads/jti/r-385%20cl%20m.fl.pdf>

³⁸ Personligt meddelande via e-post från Anna Rydberg, JTI den 9 december 2013.

2015-02-01

3.5 Artikel 20.1 d) om rekommendationer för tillämpning av förordningen

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.1 d) på begäran från de behöriga myndigheterna tillhandahålla rekommendationer för tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009, särskilt vad avser inspektioner och revisioner.

3.5.1 Relevant lagstiftning

Det övergripande lagstödet för de behöriga myndigheternas kontroller i livsmedelskedjan, inklusive djurskydd finns i förordning (EG) nr 882/2004. Kontroll kan enligt artikel 10 i denna förordning utföras med olika metoder, bland andra inspektion och revision.

Metoderna definieras i artikel 2:

”6. *revision*: en systematisk och oberoende undersökning för att avgöra om verksamheter och resultat från dessa överensstämmer med planerade åtgärder och om åtgärderna har genomförts på ett effektivt sätt och är lämpliga för att nå målen.

7. *inspektion*: undersökning av varje aspekt av foder, livsmedel, djurhälsa och djurskydd för att kontrollera efterlevnaden av de rättsliga kraven i foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna avseende djurhälsa och djurskydd.”

3.5.2 Behöriga myndigheter

Rekommendationer för tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009 bör kunna ges från kontaktpunkten till de behöriga myndigheter som är kontrollmyndigheter, det vill säga till länsstyrelsen och Livsmedelsverket.

3.5.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen

Frågan om vad artikel 20.1 d), särskilt ordet *rekommendationer* innebär diskuterades vid mötet mellan Nationellt centrum för djurvälstånd och Jordbruksverket den 11 oktober 2013. En diskussion om vad det stöd som ska ges enligt denna artikelpunkt innebär utmynnade i att artikelpunkten kan tolkas som att stöd kan ges när det gäller myndighetsvägledning till kontrollmyndigheter och kontrollpersonal. Innebörden i artikel 20.1 d) är därmed att kontaktpunkten på begäran från behörig myndighet bör kunna lämna synpunkter på vägledning om offentlig kontroll som är riktade till kontrollmyndigheter/kontrollpersonal.

Rekommendationerna kan, när så är relevant avse tillämpning av alla delar av förordning (EG) nr 1099/2009, det vill säga inte bara rekommendationer om inspektioner och revisioner.

Jordbruksverket har meddelat att verket kan komma att begära att kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvälstånd ska lämna rekommendationer/synpunkter på djurskyddsrelaterade vägledning som är riktade till kontrollmyndigheter och kontrollpersonal.

2015-02-01

Vid mötet med Livsmedelsverket den 8 november 2013 framkom att Livsmedelsverket tar fram interna kontrollinstruktioner till verkets officiella veterinärer för kontroll av djurskydd och för godkännande av livsmedelsanläggningar, inklusive slakterier. Vidare tar Livsmedelsverket fram vad som benämns *handledningar* (kontrollvägledning) som ska stödja kontrollpersonalen, bland annat vid godkännande av slakterier. Dessa instruktioner och handledningar är av den karaktären att behovet av vetenskapligt stöd är litet.

I sammanhanget bör nämnas att Livsmedelsverket inte tar fram handledningar eller kontrollvägledning för den officiella veterinärens operativa kontroller av djurskydd och inte heller för bedömning vid besiktningen före slakt av det enskilda djuret med avseende på djurskyddet. Det är Jordbruksverket som ansvarar för att ta fram sådana vägledning.

Som har framgått ovan är avsikten med artikel 20.1 d) att kontaktpunkten ska lämna rekommendationer om hur kontrollvägledning bör vara utformade för att på ett relevant sätt kunna stödja myndigheterna vid kontroll av företagets efterlevnad av förordning (EG) nr 1099/2009 och annan lagstiftning om djurskydd. Kontaktpunkten kan till exempel bidra med identifiering av kritiska styrpunkter, lämpliga indikatorer för kontroll av bedövningskvalitet m.m. Detta innebär att det primära syftet med artikel 20.1 d) är att stödet från kontaktpunkten ska lämnas på en mer övergripande nivå, inte som stöd i enskilda myndighetsärenden.

Det går dock inte att utesluta att en kontrollmyndighet ställer en principiell fråga till kontaktpunkten angående den vetenskapliga bakgrunden för tillämpningen av en viss regel och en sådan fråga kan givetvis ha sin bakgrund i ett enskilt ärende. Kontaktpunkten bör därför kunna stödja kontrollmyndigheterna länsstyrelsen och Livsmedelsverket i tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009 vad avser inspektioner och revisioner. Ordet *särskilt* i artikel 20.1 d) i förordningen bör dessutom innebära att kontaktpunkten kan lämna rekommendationer om annan tillämpning av förordningen än inspektioner och revisioner. Kontaktpunkten bör dock inte i normalfallet närvara vid själva kontrollen, som är en myndighetsuppgift.

I avsnitten 3.5.3.1 – 3.5.3.3 nedan lämnas exempel på när kontaktpunkten på förfrågan från en kontrollmyndighet bör kunna lämna rekommendationer för tillämpningen av förordning (EG) nr 1099/2009.

3.5.3.1 Bedömning av tillverkarens bruksanvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning

Regler om tillverkarens anvisningar för fixerings- och bedövningsutrustning finns i artikel 8 i förordning (EG) nr 1099/2009. Som har framgått av avsnitt 3.3.2 ovan är Jordbruksverket enligt 60 a § djurskyddsförordningen behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009.

2015-02-01

Kontroll kan komma att utföras av Jordbruksverket på förekommen anledning, till exempel i följande fall:

- Livsmedelsverket gör i samband med en godkännandeprövning av fixerings- och bedövningsutrustning vid ett slakteri bedömningen att en viss bruksanvisning inte motsvarar kraven i lagstiftningen. Livsmedelsverket bör då överlämna bruksanvisningen till Jordbruksverket för handläggning.
- En länsstyrelse gör i samband med en kontroll bedömningen att en viss bruksanvisning inte motsvarar kraven i lagstiftningen. Länsstyrelsen bör då överlämna ärendet till Jordbruksverket för bedömning.
- Den officiella veterinären vid Livsmedelsverket gör i samband med en kontroll vid ett slakteri bedömningen att en viss bruksanvisning inte motsvarar kraven i lagstiftningen. Den officiella veterinären bör då överlämna ärendet till länsstyrelsen som sedan avgör om bruksanvisningen ska överlämnas till Jordbruksverket.
- Ett företag kan anmäla till Jordbruksverket om företaget, till exempel i samband med upphandling av ny utrustning, anser att säljaren bryter mot artikel 8.

Det kan även förekomma att länsstyrelsen eller Livsmedelsverket noterar att en bruksanvisning inte är publicerad på Internet. Respektive myndighet bör då överlämna information om detta till Jordbruksverket.

Om länsstyrelsen eller Livsmedelsverket behöver vetenskapligt eller annat stöd för att kunna göra bedömningen om en bruksanvisning motsvarar kraven i lagstiftningen kan respektive myndighet vända sig till kontaktpunkten.

Jordbruksverket kan vända sig till kontaktpunkten för vetenskapliga yttranden om bruksanvisningar. Detta stöd utgår dock från artikel 20.1 b) och beskrivs under avsnitt 3.3 ovan.

Det är väsentligt att konsensus råder mellan Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna när det gäller bedömning av bruksanvisningar. Kontaktpunkten kan bidra med vetenskapligt stöd i situationer när det råder tveksamhet om en bruksanvisning uppfyller kraven i lagstiftningen.

3.5.3.2 Bedömning av företagens standardrutiner i samband med kontroll

Enligt artikel 6.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 ska företag planera avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet i förväg och utföra dessa i enlighet med standardrutiner. Enligt artikel 6.4 ska företaget på begäran göra sina standardrutiner tillgängliga för den behöriga myndigheten.

Länsstyrelsen är behörig kontrollmyndighet för kontroll av djurskydd vid slakterier och vid annan avlivning, till exempel av pälsdjur. Vid slakterier är även Livsmedelsverket genom de officiella veterinärerna och de officiella assistenterna behörig kontrollmyndighet för kontroll av den löpande verksamheten.

När en tjänsteman vid en länsstyrelse eller en av Livsmedelsverkets officiella veterinärer gör bedömningen att någon del av verksamheten inte fungerar i enlighet med lagstiftningen, kan de begära tillgång till standardrutinerna och kontrollera vilka instruktioner företaget ger till sina anställda, och om dessa är utformade på ett sätt som

2015-02-01

innebär att de, om de följs, leder till att verksamheten lever upp till kraven i förordning (EG) nr 1099/2009. Vidare har båda myndigheterna, i samband med kontroll med avseende på djurskydd, rätt att begära att få se alla handlingar som myndigheten anser sig behöva som underlag för kontrollen. Detta innebär att behöriga myndigheter kan granska standardrutiner även om inga brister i verksamheten har påvisats.

Den behöriga myndigheten får enligt artikel 22.1 a) i förordning (EG) nr 1099/2009 kräva att företagarna ändrar sina standardrutiner. I detta fall är länsstyrelsen den behöriga myndigheten, vilket framgår av 59 § djurskyddsförordningen. När den officiella veterinären utför löpande kontroller av verksamhet mot standardrutiner och gör bedömningen att lagstiftningskraven avseende utformningen av rutinerna inte är uppfyllda ska därför länsstyrelsen underrättas.

Nedan lämnas två exempel på standardrutiner som kontaktpunkten på begäran från kontrollmyndigheterna bör kunna lämna rekommendationer om.

Rekommendationer om indikatorer för övervakning av bedövningskvalitet

Som har framgått ovan bör kontaktpunkten kunna lämna rekommendationer om hur kontrollvägledningarna bör vara utformade, till exempel när det gäller lämpliga indikatorer för kontroll av bedövningskvalitet.

Sådana indikatorer ska enligt artikel 16 i förordning (EG) nr 1099/2009 finnas i ett slakteriföretags övervakningsförfaranden. Enligt artikel 16.2 ska övervakningsförfarandena beskriva hur de kontroller som avses i artikel 5 ska utföras och ska bland annat omfatta indikatorer för att påvisa tecken på medvetlöshet och medvetande eller på förmåga att känna hos djuren samt kriterier för att avgöra om de resultat som indikatorerna visar är tillfredsställande.

I artikel 5 finns bestämmelser om att företagarna ska se till att personer med ansvar för bedövning eller annan utsedd personal regelbundet kontrollerar att djuren inte visar några tecken på medvetande eller känsel under perioden mellan bedövningsprocessens slut och döden.

Kontaktpunkten bör på begäran från en kontrollmyndighet kunna lämna rekommendationer om tillämpningen av artikel 16 både när det gäller indikatorer och kriterier.

Rekommendationer om längsta intervall mellan bedövning och avblodning

I 7 kap. 1 § i de nationella föreskrifter om slakt och annan avlivning³⁹ som gällde till och med den 31 december 2012 fanns detaljerade regler om när avblodning ska påbörjas efter bedövning. Sådana detaljerade regler saknas i nu gällande nationella föreskrifter⁴⁰ och saknas även i förordning (EG) nr 1099/2009.

³⁹ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77) om slakt och annan avlivning av djur, omtryck genom SJVFS 2008:27. Författningen upphävdes den 1 januari 2013.

⁴⁰ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning; saknr L 22.

2015-02-01

Av artikel 6.2 b) i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår att när det gäller bedövning ska standardrutinerna på grundval av tillgängliga vetenskapliga belägg, och för varje bedövningsmetod, fastställa de centrala parametrar i kapitel I bilaga I till förordning (EG) nr 1099/2009, som säkerställer att djuren bedövas effektivt. I kapitel I föreskrivs för vissa bedövningsmetoder att en av de centrala parametrar som ska anges i en standardrutin för bedövning är ett längsta intervall mellan bedövning och avblodning. Denna parameter ska fastställas vid bedövningsmetoder som används vid slakt och vid annan avlivning, till exempel av pälsdjur.

Sammanfattningsvis ska företaget fastställa standardrutiner för bedövning som inkluderar ett längsta intervall mellan bedövning och avblodning. Dessa intervall kan komma att granskas av länsstyrelsen respektive av Livsmedelsverkets officiella veterinär i samband med kontroll. Granskning kan också komma att ske vid Livsmedelsverkets godkännandeprövning av ny bedövningsutrustning.

Kontrollmyndigheterna kan vid sin granskning komma att ha behov av vetenskapligt eller annat stöd för bedömning av en standardrutin för bedövning och avblodning som har fastställts vid ett slakteri. För länsstyrelsens del gäller detta även vid annan avlivning än slakt.

3.5.3.3 Bedömning av företagens standardrutiner i samband med godkännandeprövning av fixerings- och bedövningsutrustning vid slakterier

Livsmedelsverket kan vända sig till kontaktpunkten för bedömning av vissa standardrutiner i samband med godkännandeprövning av fixerings- och bedövningsutrustning vid slakterier. Detta stöd utgår dock från artikel 20.1 a) och beskrivs under avsnitt 3.1.5 ovan.

3.6 Artikel 20.1 e) om yttranden om separata organ och enheter

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.1 e) på begäran från de behöriga myndigheterna tillhandahålla yttranden om separata organs och enheters förmåga och lämplighet att uppfylla kraven i artikel 21.2.

3.6.1 Relevant lagstiftning

Enligt artikel 21.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 ska medlemsstaterna utse den behöriga myndighet som ansvarar för att:

- a) se till att det finns utbildning för personal som deltar i avlivning och därmed sammanhängande verksamhet,
- b) utfärda kompetensbevis som styrker att en person avlagt ett oberoende slutprov; innehållet i provet ska vara relevant för de berörda djurkategorierna och de verksamheter som avses i artikel 7.2 och 7.3 samt de ämnen som anges i bilaga IV,
- c) godkänna utbildningsprogram för de kurser som avses i led a och innehåll och form för det prov som avses i led b.

2015-02-01

I artikel 21.2 anges bland annat att den behöriga myndigheten får delegera slutprov samt utfärdandet av kompetensbevis till ett separat organ eller en separat enhet som:

- a) har den sakkunskap, personal och utrustning som behövs,
- b) är oberoende och fri från intressekonflikter när det gäller slutprovet och utfärdandet av kompetensbevis.

I artikelpunkten anges också att den behöriga myndigheten får delegera anordnandet av utbildningskurser till ett separat organ eller en separat enhet som har den sakkunskap, personal och utrustning som behövs.

3.6.2 Behörig myndighet

Jordbruksverket är den behöriga myndigheten för artikel 21, vilket framgår indirekt av 58 § djurskyddsförordningen.

3.6.3 Stöd från kontaktpunkten till Jordbruksverket

Vid mötet mellan Nationellt centrum för djurvälstånd och Jordbruksverket den 11 oktober 2013 framkom att det i ett svenskt sammanhang i dagsläget inte ses som relevant för Jordbruksverket att begära yttranden från kontaktpunkten om separata organs och enheters förmåga att uppfylla kraven i artikel 21.2.

3.7 Artikel 20.2 om kontaktpunkten och nätverk m.m.

I artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”2. Det vetenskapliga stödet får utgöras av ett nätverk under förutsättning att alla de uppgifter som anges i punkt 1 utförs när det gäller all relevant verksamhet som äger rum i den berörda medlemsstaten.

I detta syfte ska varje medlemsstat utse en enda kontaktpunkt samt göra denna tillgänglig för allmänheten via Internet. En sådan kontaktpunkt ska ansvara för att utbyte sker med kontaktpunktens motsvarigheter i andra medlemsländer och med kommissionen beträffande teknisk och vetenskaplig information och bästa praxis avseende tillämpningen av denna förordning.”

Syftet med bestämmelserna i artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 har beskrivits i avsnitt 2.7 i denna rapport.

Kontaktpunkten ska givetvis på begäran från de behöriga myndigheterna lämna det vetenskapliga stöd m.m. som anges i artikel 20.1 och som har beskrivits i avsnitten 3.1 – 3.6 ovan. Den svenska kontaktpunkten bör i detta avseende fungera som ett nav i ett nätverk med behöriga myndigheter i Sverige, det vill säga Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen, det svenska forskarsamfundet, EU-kommissionen och EFSA samt, via kontaktpunkter i andra medlemsstater, de behöriga myndigheterna och forskarsamfunden i dessa stater⁴¹.

⁴¹ Se även figur på s. 7 i rapporten.

2015-02-01

Enligt artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 ska kontaktpunkten vara tillgänglig för allmänheten via Internet. Så är redan fallet vilket framgår av Nationellt centrum för djurvälstånd hemsida⁴². Dessutom har kontaktpunkten en egen e-postadress⁴³.

Det framgår av artikel 20.2 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 att kontaktpunkten ska ansvara för att utbyte sker med kontaktpunktens motsvarigheter i andra medlemsländer. Kontakt har etablerats med den finska kontaktpunkten vid Finnish Centre for Animal Welfare (FCAW)⁴⁴, som är placerad vid Fakulteten för veterinärmedicin vid Helsingfors universitet. En första kontakt har också tagits med kontaktpunkterna i Danmark och Estland.

Norge, som är ett tredje land, har på frivillig väg tillskapat en kontaktpunkt. Denna kontaktpunkt är placerad vid den norska myndigheten Veterinærinstituttet⁴⁵. Nationellt centrum för djurvälstånd har etablerat kontakt med den norska kontaktpunkten.

I vissa medlemsstater finns få experter i det egna landet, vilket gör sådana medlemsstater beroende av andra länders kontaktpunkter och dessa länders experter. Mot bakgrund av den höga nivån på svensk djurskyddsforskning har den svenska kontaktpunkten en viktig uppgift att fylla mot framför allt små medlemsstater med ringa eller ingen vetenskaplig kompetens på djurvälståndsområdet. Den svenska kontaktpunkten bör sträva aktivt efter att ingå i nätverk tillsammans med dessa medlemsstater.

EU-kommissionen har för avsikt att på sin webbplats publicera en förteckning med uppgifter om medlemsstaternas kontaktpunkter. En förteckning har också tagits fram inom projektet EUWelNet (se avsnitt 11.4)⁴⁶.

Om ett europeiskt nätverk för djurvälstånd tillskapas (se avsnitt 11.4) kommer detta att som en väsentlig beståndsdel att ingå i kontaktpunktens nätverk.

3.8 Djurskyddsbestämmelser med beröring till kontaktpunktens skyldigheter

Kontaktpunkten ska, när stöd ska lämnas till en behörig myndighet, utgå från relevanta regler både i förordning (EG) nr 1099/2009 och i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning.

Det bör noteras att relationen mellan förordning (EG) nr 1099/2009 och SJVFS 2012:27 är komplicerad och att det kan vara svårt att i det enskilda fallet kunna urskilja vilken eller vilka regler som ska tillämpas. Livsmedelsverket har tagit fram en handledning (vägledning) till sin personal som anger hur reglerna i förordning (EG) nr 1099/2009 och SJVFS 2012:27 förhåller sig till varandra och vice versa. Denna handledning berör dock endast slakt vid slakteri, inte annan avlivning.

⁴² Se länk till Kontaktpunkt slakt under www.slu.se/scaw.

⁴³ SCAW.kontakt.slakt@slu.se.

⁴⁴ <http://elaintenhvointikeskus.edublogs.org/fcaw-in-english/>

⁴⁵ www.vetinst.no

⁴⁶ Se filen D5 APPENDIX 28 FINAL under <http://www.euwelnet.eu/euwelnet/53430/7/0/80>

2015-02-01

Utöver reglerna i förordning (EG) nr 1099/2009 och SJVFS 2012:27 finns regler, som är relevanta när det gäller slakt och annan avlivning, i djurskyddslagen, djurskyddsförordningen, i Jordbruksverkets föreskrifter och i förordning (EG) nr 853/2004.

Följande regler om slakt och annan avlivning finns i djurskyddslagen:

”9 § Om ett djur är sjukt, skadat eller på annat sätt genom sitt beteende visar tecken på ohälsa, skall djuret snarast ges nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller andra åtgärder vidtas, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart.

13 § När djur förs till slakt och när de slaktas ska de skonas från onödigt obehag och lidande. Detsamma gäller när djur avlivas i andra fall.

14 § Husdjur skall vid slakten vara bedövat när blodet tappas av. Andra åtgärder vid slakten får inte vidtas innan djuret är dött.

Första stycket första meningen gäller inte om ett djur till följd av sjukdom eller olycksfall måste slaktas genast.

30 § Påträffas ett djur så svårt sjukt eller skadat att det bör avlivas omedelbart, får en veterinär eller en polisman och i brådskande fall någon annan genast avliva djuret.

Den som har avlivat djuret skall underrätta ägaren eller innehavaren av djuret om detta. Om detta inte kan ske, skall polismyndigheten underrättas.”

Bestämmelser om slakt finns också i 30 § första stycket djurskyddsförordningen:

”30 § Bedövning före slakt skall ske så att djuret snabbt blir medvetslöst. Medvetandet får inte återkomma.

I sammanhanget relevanta bestämmelser om djurhållning och stallutrymmen finns i Jordbruksverkets föreskrifter:

- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m., saknr L 100.
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:11) om hållande av strutsfåglar, saknr L 10.
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknr L 101.

Det finns även bestämmelser om stallutrymmen i slakterier i avsnitt I kapitel II punkt 1 i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004 om animaliska livsmedel. Vissa av dessa bestämmelser kompletteras enligt regeringens tillkännagivanden av livsmedelslagen och andra kompletteras av djurskyddslagen. Bestämmelser som kompletteras av djurskyddslagen är kursiverade:

”Livsmedelsföretagare skall se till att slakterier där hov- och klövdjur slaktas är byggda, planerade och utrustade i enlighet med följande krav:

1. a) Slakterierna skall ha lämpliga och hygieniska slaktdjursstall eller, om klimatet tillåter det, slaktdjursfållor som är lätta att rengöra och desinficera. *Dessa utrymmen skall vara utrustade så att djuren kan få vatten och, vid behov, foder.* Avrinning av avloppsvatten får inte äventyra principen om säkra livsmedel.

2015-02-01

b) *Det skall också finnas särskilda låsbara utrymmen eller, om klimatet tillåter det, särskilda fällor för sjuka och misstänkt sjuka djur. Utrymmena eller båsen skall ha separat avlopp och vara placerade så att smittspridning till andra djur undviks, såvida inte den behöriga myndigheten anser att sådana utrymmen är onödiga.*

c) *Uppställningsutrymmena måste vara tillräckligt stora för att uppfylla djurskyddskraven. De måste vara planerade så att besiktningen före slakt, inklusive identifiering av djuren eller grupperna av djur, underlättas.”*

3.9 Former för kontaktpunktens verksamhet ur förvaltningsrättslig synpunkt

Vid kontakt med Enheten för juridik och dokumentation vid SLU har följande framkommit⁴⁷.

Nationellt centrum för djurvälstånd är enligt djurskyddsförordningen en behörig myndighet i egenskap av att vara den kontaktpunkt som avses i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009. Varken centrumet eller kontaktpunkten är dock ur förvaltningsrättslig synpunkt från SLU fristående myndigheter utan är organ eller enheter inom myndigheten SLU.

Kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvälstånd bör ha en noggrann struktur för vilka frågor och ärenden man ska hantera och vilka man inte ska hantera. Uppgifterna enligt artikel 20.1 är självklara, men om kontaktpunkten ska besvara andra frågor om slakt och avlivning bör en tydlig rågång dras upp. Det bör specificeras vilka uppgifter centrumet ska ta emot så att man inte utför uppgifter som ska utföras av en annan behörig myndighet.

Nationellt centrum för djurvälstånd och dess kontaktpunkt lyder under förvaltningslagen (1986:223). De vetenskapliga yttranden som ska avges till en behörig myndighet är dock troligen inte att betrakta som myndighetsutövning, men vissa av de uppgifter som kontaktpunkten ska utföra enligt artikel 20.1 kan vara mer grannliga än andra, till exempel artikel 20.1 a) när det gäller att tillhandahålla sakkunskap för godkännande av slakterier för det fall att denna sakkunskap ska lämnas i enskilda godkännandebeslut. Vidare kan de yttranden som ska lämnas enligt artikel 20.1 e) om separata organ och enheters förmåga att anordna utbildning för kompetensbevis, genomföra prov och utfärda bevis vara grannliga.

Nationellt centrum för djurvälstånd och dess kontaktpunkt bör om nödvändigt tillämpa förvaltningsrättsliga principer om beslut, det vill säga att beslut bör kommuniceras med den som berörs av beslutet. De yttranden som ska lämnas från kontaktpunkten är dock troligen inte beslut i förvaltningslagstiftningens mening, utan de bör mer betraktas som råd eller anvisningar i denna lags mening. Detta eftersom ett yttrande från Nationellt centrum för djurvälstånd och dess kontaktpunkt utgör ett underlag för en annan myndighets beslut.

⁴⁷ Möte den 24 september 2013 med chefsjurist Lennart Jonsson och jurist Linnéa Littorin.

2015-02-01

Föreståndaren, den biträdande föreståndaren eller någon annan med delegation bör signera själva yttrandet med expertutlåtandet som bilaga när det överlämnas till den behöriga myndigheten. Om det finns olika uppfattningar inom ett vetenskapligt område är det viktigt att kunna tackla eventuella mer personliga åsikter hos den som skriver expertutlåtandet. Det är viktigt att den som signerar yttrandet har förmåga att ifrågasätta utlåtandet och att undvika jäv.

3.10 Vägledning och bedömningar

Det är Jordbruksverket som i egenskap av att vara den centrala behöriga myndigheten för djurskyddslagstiftningen, som ska vägleda kontrollmyndigheterna. Vägledning finns också i EU-kommissionens riktlinjer.

Kontrollmyndigheterna ansvarar, utifrån vad man finner i den operativa kontrollen, för att göra bedömningar, det vill säga att avgöra om en viss observation utgör en avvikelse från lagstiftningen eller inte. Vid behov kan kontrollmyndigheterna vända sig till Jordbruksverket för vägledning.

När det gäller godkännande av slakterier är det Livsmedelsverket som är den centrala behöriga myndigheten, men endast för regler som kompletteras av livsmedelslagen; inte för de regler som kompletteras av djurskyddslagen. Följaktligen är det Jordbruksverket som har till uppgift att vägleda Livsmedelsverket när det gäller godkännandeprövning av slakterier. Det är dock Livsmedelsverket som vid godkännandeprövningen ansvarar för att göra bedömningar av om lagstiftningen är uppfylld eller inte.

Kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvelfärd ska på begäran lämna vetenskapligt stöd och teknisk sakkunskap samt bistå och stötta kontrollmyndigheterna i tillämpningen.

4. Slakt

Det framgår av artikel 1 i förordning (EG) nr 1099/2009 att tillämpningsområdet för förordningen är avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt avlivning av djur vid besättningsavlivning och därmed sammanhängande verksamhet.

Slakt är en särskild form av avlivning vilket framgår av definitionen i artikel 2 j) i förordning (EG) nr 1099/2009:

”slakt: avlivning av djur avsedda att användas som livsmedel.”

Förutom slakt av fjäderfä, kaniner och harar för privat konsumtion i hemmet, då förordning (EG) nr 1099/2009 inte ska tillämpas, kan slakt ske enligt avsnitten 4.1–4.6 nedan.

2015-02-01

4.1 Slakt vid ett godkänt slakteri

Slakt av tama hov- och klövdjur, av fjäderfä och hardjur samt av hägnat vilt ska, med undantag för vad som anges i avsnitten 4.2–4.5 nedan, ske vid ett slakteri som är godkänt enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004. De bestämmelser som gäller för godkännande av slakterier framgår av avsnitten 2.1 och 3.1 i denna rapport.

Antalet djur i ungefärliga tal av vissa djurslag som slaktades vid godkända slakterier 2013⁴⁸:

Nötkreatur	417 000
Får och lamm	252 000
Svin	2 550 000
Häst	3 800
Ren ⁴⁹	54 100
Slaktkyckling	81 800 000
Höns	3 800 000
Kalkon	450 000

4.2 Slakt på ursprungsplatsen

Det framgår av avsnitt III punkt 3 i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004 att slakt av hägnade strutsfåglar och hägnade hov- och klövdjur⁵⁰ under vissa förutsättningar och med den behöriga myndighetens tillstånd får ske på ursprungsplatsen (jordbruksanläggningen). Även bison⁵¹, som är ett nötkreatur enligt definitionen på nötkreatur i förordning (EG) nr 853/2004, får slaktas på ursprungsplatsen under samma förutsättningar. Det bör noteras att inga andra tama hov- och klövdjur än bison får slaktas på ursprungsplatsen.

Till dessa förutsättningar hör bland annat att en officiell eller godkänd veterinär ska utföra besiktning före slakt och, som huvudregel, övervaka att slakt och avblodning genomförts på korrekt sätt. Vidare ska de slaktade och avblodade djuren utan onödigt dröjsmål transporteras till ett slakteri där den vidare uppslaktningen och besiktning efter slakt ska ske.

Den person som utför slakten ska ha ett kompetensbevis enligt artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Slakt av bison på ursprungsplatsen förekommer i Sverige och förekommer sällsynt vid slakt av renar.

⁴⁸ Källa www.jordbruksverket.se.

⁴⁹ Antalet avser slaktsäsongen den 1 juli 2013 till och med den 30 juni 2014. Källa Sametinget: www.sametinget.se

⁵⁰ Vilda klövbärande hjorddjur och vildsvin som hålls i större hägn ("jakthägn") som är godkända av länsstyrelsen betraktas av Livsmedelsverket som frilevande vilt. Sådana djur ska efter nedläggning föras till en av Livsmedelsverket godkänd vilthanteringsanläggning.

⁵¹ Amerikansk bison och visent (europeisk bison).

2015-02-01

Slakt på ursprungsplatsen får enligt avsnitt II kapitel VI i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004 under vissa förutsättningar även ske av fjäderfä. Besiktning före slakt ska utföras och de slaktade fåglarna ska föras till ett slakteri för uppslaktning och besiktning efter slakt. Slakt på ursprungsplatsen av fjäderfä förekommer så vitt känt inte i Sverige.

4.3 Nödslakt utanför slakteriet

I avsnitt I kapitel VI i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004 anges att nödslakt av tama hov- och klövdjur får ske på en annan plats än ett slakteri om djuret har råkat ut för en olycka och i övrigt är friskt. Nödslakt kan även ske av hägnat vilt av partåiga däggdjur (hjortdjur, inklusive renar, vildsvin med flera djurslag). Vissa förutsättningar gäller för nödslakt, bland annat att besiktning före slakt ska utföras på plats av en veterinär och att kroppen utan onödigt dröjsmål ska föras till ett slakteri för uppslaktning och för besiktning efter slakt. Köttet från nödslaktade djur får endast avsättas inom Sverige.

Det kan noteras att renar räknas som tamdjur i annan lagstiftning än livsmedelslagstiftningen, till exempel i djurskyddslagstiftningen.

Den person som utför nödslakt ska ha ett kompetensbevis enligt artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1099/2009. Vid nödavlivning krävs inte kompetensbevis eftersom djuret inte är avsett för livsmedelsproduktion.

Nödslakt av tama hov- och klövdjur förekommer i Sverige, men i mycket begränsad omfattning. Så vitt känt förekommer inte nödslakt av hägnat vilt.

4.4 Slakt av fjäderfä och hardjur för direkta leveranser till konsumenter och detaljhandelsanläggningar

Bestämmelser om direkta leveranser av små mängder kött från fjäderfä och hardjur som slaktas på gården finns, när det gäller hygienbestämmelser, i förordning (EG) nr 853/2004 och, när det gäller djurskydd, i förordning (EG) nr 1099/2009.

I förordning (EG) nr 853/2004 används det definierade begreppet hardjur (kaniner, harar och gnagare). I förordning (EG) nr 1099/2009 används begreppet ”kaniner och harar” utan att vara definierat. Definition på fjäderfä finns i båda förordningarna och de är i princip likalydande.

4.4.1 Bestämmelser om direkta leveranser av små mängder kött från fjäderfä och hardjur i förordning (EG) nr 853/2004 och i nationell lagstiftning

Enligt artikel 1.3 d) i förordning (EG) nr 853/2004 ska förordningen inte tillämpas på producenters direkta leveranser av små mängder kött från fjäderfä och hardjur som slaktas på gården till slutkonsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar sådant kött som färskt kött direkt till slutkonsumenter. Av artikel 1.4 framgår bland annat att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning ska fastställa regler för den verksamhet och de personer som avses artikel 1.3 d).

2015-02-01

Nationella bestämmelser om direkta leveranser av små mängder kött från fjäderfä och hardjur har fastställts i 24 § Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2005:20) om livsmedelshygien:

”24 § Förordning (EG) nr 853/2004 ska inte tillämpas på producenters direkta leveranser enligt artikel 1.3 d i den förordningen av kött från sammanlagt högst 10 000 fjäderfä och hardjur årligen, om djuren slaktas på producentens gård och leveransen sker

- till konsumenter eller
- till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar köttet direkt till konsumenter.”

Den form av slaktverksamhet som sker vid en anläggning för slakt av fjäderfä och hardjur⁵² enligt undantaget i artikel 1.3 d) omfattas inte av hygienreglerna om slakterier i förordning (EG) nr 853/2004 och, som en följd av detta, inte heller av reglerna om veterinära kontroller i förordning (EG) nr 854/2004⁵³. Det finns heller inget krav på att en sådan verksamhet ska godkännas utan kravet är att den ska vara registrerad hos den behöriga myndigheten enligt artikel 6.2 i förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien:

”2. Varje livsmedelsföretagare skall särskilt underrätta lämplig behörig myndighet, på det sätt som den sistnämnda kräver, om alla anläggningar som han ansvarar för, där det i något led i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel bedrivs verksamhet, så att varje sådan anläggning kan registreras.”

I Sverige är det den kommunala nämnd som avses i livsmedelslagen⁵⁴ som har att registrera anläggningar som bedriver slaktverksamhet enligt undantaget i artikel 1.3 d), vilket framgår av 23 § 10 livsmedelsförordningen jämförd med 23 § 1.

I och med att denna form av slaktverksamhet registreras hos aktuell kommunal nämnd saknas rikstäckande statistik över antalet anläggningar och över omfattningen av verksamheten.

I skäl 9 i förordning (EG) nr 852/2004 anges:

”Gemenskapsreglerna bör inte tillämpas på primärproduktion för användning inom privat-hushåll eller på enskildas beredning, hantering eller lagring av livsmedel för konsumtion inom privathushåll. Dessutom bör dessa regler endast gälla företag, vilket är en verksamhetsform som förutsätter viss kontinuitet och en viss grad av organisation.”

Viss slakt enligt undantaget i artikel 1.3 d) kan därmed ske utan att det finns krav på att verksamheten ska vara registrerad. Detta avgörs av om verksamheten av den behöriga myndigheten bedöms vara ett livsmedelsföretag eller inte. Det finns ingen fastställd

⁵² Begreppet slakteri är definierat i förordning (EG) nr 853/2004 och bör därför endast användas för slakterier som är godkända enligt den förordningen.

⁵³ Se artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

⁵⁴ I 11 § andra stycket livsmedelslagen anges: ”En kommuns uppgift skall fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.”

2015-02-01

numerisk gräns för omfattningen vare sig i lagstiftning eller i Livsmedelsverkets vägledning. Det får dock ses som rimligt att slakt enligt undantaget av ett mindre antal djur inte bör ses som en verksamhetsform med ”viss kontinuitet och en viss grad av organisation”.

4.4.1.1 Information om slakt av fjäderfä enligt undantaget i artikel 1.3 d)

Slakt av fjäderfä i Sverige förekommer vid anläggningar som är registrerade för verksamheten av kontrollmyndigheten vid en kommunal nämnd.

Det finns ingen branschorganisation för de företag som bedriver slakt av fjäderfä enligt undantaget i artikel 1.3 d). Antalet anläggningar är inte känt men torde uppgå till fler än tio; kanske fler än så.

4.4.1.2 Information om slakt av hardjur enligt undantaget i artikel 1.3 d)

Det finns inga slakterier i Sverige som är godkända för slakt av hardjur, vilket innebär att all slakt av hardjur sker enligt undantaget i artikel 1.3 d) i förordning (EG) nr 853/2004.

Följande uppgifter framgår av Sveriges Kaninproducenters Förenings webbplats⁵⁵. Kaninproducenterna bildades 1992 för att bilda ett nätverk för uppfödare som vill föda upp kaniner i huvudsak som köttproduktion. I föreningens arbete ingår även skinn. Föreningen har anslutna gårdar från Lappland till Skåne. Totalt i landet finns det sju anläggningar för slakt av kanin. Två av dessa är anslutna till föreningen och köper in djur från andra uppfödare. De övriga fem slaktar endast egna djur.

4.4.2 Bestämmelser om direkta leveranser av små kvantiteter kött från fjäderfä, kaniner och harar i förordning (EG) nr 1099/2009 och i nationell lagstiftning

I skäl 34 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges följande:

”Omfattningen av slakt av fjäderfä, kaniner och harar för direkt leverans av mindre mängd kött till slutkonsument eller till lokala detaljhandelsföretag som levererar sådant kött direkt till slutkonsument i form av färskt kött, varierar från medlemsstat till medlemsstat på grund av nationella bestämmelser för denna verksamhet, i enlighet med artikel 1.3 d och 1.4 i förordning (EG) nr 853/2004. Det är emellertid viktigt att se till att vissa minimikrav för djurskydd gäller även för denna verksamhet.”

I artikel 11 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”1. Endast kraven i artiklarna 3.1, 4.1 och 7.1 ska tillämpas vid slakt av fjäderfä, kaniner och harar på gården för direkt leverans av små kvantiteter kött från producenten till slutkonsumenten eller till lokala detaljhandelsföretag som levererar sådant kött direkt till slutkonsumenten som färskt kött, förutsatt att antalet djur som slaktas på gården inte överstiger det högsta antal djur som ska fastställas i enlighet med det förfarande som avses i artikel 25.2.

2. Kraven i kapitlen II och III⁵⁶ i denna förordning ska tillämpas vid slakt av sådana djur om deras antal överstiger det högsta antal som avses i punkt 1 i denna artikel.”

⁵⁵ Se www.kanin.se.

⁵⁶ Kraven i kapitlen II och III avser artiklarna 3-17 i förordning (EG) nr 1099/2009.

2015-02-01

De djurskyddskrav i förordning (EG) nr 1099/2009 som ska tillämpas enligt artikel 11.1 är:

- artikel 3.1 om att djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.
- artikel 4.1 om att djur ska avlivas efter bedövning i enlighet med de metoder och de särskilda krav för tillämpningen av dessa metoder som anges i bilaga I till förordningen. Avsaknad av medvetande och känsel ska bibehållas till dess att djuret är dött, samt
- artikel 7.1 om att avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet endast får utföras av personer som har lämplig kompetensnivå för att göra detta och utan att djuren orsakas sådan smärta, plåga eller lidande som kan undvikas.

Det finns också nationell lagstiftning i Jordbruksverkets föreskrifter.

Av 2 kap. 1 § SJVFS 2012:27 framgår bland annat att personer som hanterar djur i samband med slakt av fjäderfä, kaniner och harar som slaktas för direkta leveranser av små kvantiteter kött från producenten till slutkonsument ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräckliga kunskaper för att följa bestämmelserna i dessa föreskrifter. De ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering. Vidare framgår av 2 kap. 2 § att den som ska bedöva djur inför sådan slakt som avses i 2 kap. 1 § vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

I 3 kap. 6 § finns bestämmelser om förbud mot våldsam hantering av fjäderfä, kaniner och harar som slaktas för direkta leveranser av små kvantiteter kött från producenten till slutkonsument. I tabellen i 7 kap. 3 § anges vilka bedövningsmetoder som är tillåtna. I 8 kap. 2 § anges bland annat att avblodning ska påbörjas inom 60 sekunder efter mekanisk bedövning med bultpistol eller skjutvapen i samband med slakt av fjäderfä, kaniner och harar för direkta leveranser av små kvantiteter kött från producenten till slutkonsument.

Ovanstående innebär att personer som utför slakt enligt artikel 11 i förordning (EG) nr 1099/2009, utöver aktuella bestämmelser i förordningen, ska uppfylla ovan nämnda krav i 2 kap. 1-2 §§, 3 kap. 6 §, 7 kap. 3 § (relevanta delar) och i 8 kap. 2 § SJVFS 2012:27.

Bestämmelserna i artikel 11 i förordning (EG) nr 1099/2009 och i ovan nämnda bestämmelser i SJVFS 2012:27 gäller oberoende av om en slaktverksamhet med direkta leveranser av små kvantiteter kött från fjäderfä, kaniner och harar är registrerad som ett livsmedelsföretag hos den kommunala nämnden eller inte; jfr avsnitt 4.4.1 ovan.

Det antal som ska fastställas enligt artikel 11.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 bör inte sammanblandas med det antal om slakt av sammanlagt högst 10 000 fjäderfä och hardjur årligen som anges i 24 § Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2005:20) om livsmedelshygien. Regeln om antal i dessa föreskrifter grundas enbart på hygienskäl.

Det är länsstyrelsen som har kontrollansvaret med avseende på djurskydd för anläggningar som bedriver slakt av fjäderfä, kaniner och harar enligt undantaget i artikel 1.3 d) i förordning (EG) nr 853/2004, se avsnitt 7.2 i rapporten.

2015-02-01

4.5 Slakt för privat konsumtion i hemmet

I detta avsnitt redogörs för livsmedelslags- och djurskyddstiftningen om slakt för privat konsumtion i hemmet samt för det föråldrade begreppet ”husbehovsslakt”.

4.5.1 Regler om slakt för privat konsumtion i hemmet i förordning (EG) nr 853/2004

Bestämmelser om att slakt för privat konsumtion i hemmet inte omfattas av hygienlagstiftningen framgår av artikel 1.3 i förordning (EG) nr 853/2004:

”3. Denna förordning skall inte tillämpas på

- a) primärproduktion för användning inom privathushåll
- b) enskildas beredning, hantering eller lagring av livsmedel för konsumtion inom privathushåll.”

Motsvarande undantag finns också i förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien.

Artikel 1.3 a) i förordning (EG) nr 853/2004 innebär bland annat att djur som föds upp för slakt och användning inom ett privathushåll inte omfattas av reglerna i förordningen. Vidare innebär artikel 1.3 b) bland annat att slakt inom ett privathushåll inte heller omfattas av dessa regler.

Det bör noteras att det inte finns regler i gällande EU-lagstiftning om slakt som förhindrar att en privatperson köper ett levande djur av en uppfödare och för det till sitt hem för att där slakta djuret för ”privat konsumtion i hemmet”. Att så är fallet framgår av avsnitt 4.3 i EU-kommissionens riktlinjer till förordning (EG) nr 853/2004⁵⁷:

”Vid ”slakt för konsumtion inom privathushåll” genomförs slakten av en privatperson som inte kan anses vara en livsmedelsföretagare. Dessutom släpps kött från sådan slakt inte ut på marknaden. Förordningarna (EG) nr 852/2004 och (EG) nr 853/2004 ska därför inte tillämpas på slakt för konsumtion inom privathushåll. Medlemsstaterna kan fastställa nationella bestämmelser för denna typ av slakt.”

Inköp av djur för privat slakt i hemmet förekommer inom EU. Som exempel kan nämnas att det förekommer att privatpersoner i Grekland vid påsktid köper ett lamm på en marknad och sedan slaktar det hemma. Inköp av djur för privat slakt i hemmet torde också förekomma i Sverige och sådana inköp betraktas ofta som olagliga trots att så inte är fallet.

Sverige har inte fastställt nationella bestämmelser om slakt för konsumtion inom privathushåll utom när det gäller djurskydd vid sådan slakt, se nedan under avsnitt 4.5.2.

⁵⁷ Riktlinjer för tillämpningen av vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 853/2004 om hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung.

http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/docs/guidance_doc_853-2004_sv.pdf

2015-02-01

Det bör noteras att det inte finns någon konflikt mellan undantaget för konsumtion i privathushåll i artikel 1.3 b) i förordning (EG) nr 853/2004 och undantaget i artikel 1.3 b) i förordning (EG) nr 1099/2009 om att förordningen inte ska tillämpas på fjäderfä, kaniner och harar som av ägaren slaktas utanför ett slakteri för privat konsumtion i hemmet. Ägaren behöver inte nödvändigtvis vara en person som har fött upp djuret utan kan även vara en person som har köpt ett djur i syfte att slakta det i hemmet.

Ovanstående står inte heller i konflikt med den betydelse uttrycket slakt för privat konsumtion i hemmet har enligt 1 kap. 4 § SJVFS 2012:27:

”slakt för privat konsumtion i hemmet: slakt och därvid sammanhängande verksamhet som sker utanför ett slakteri för privat konsumtion i hemmet och utförs av djurens ägare eller en person under ägarens ansvar och överinseende.”

4.5.2 Regler om slakt för privat konsumtion i hemmet i förordning (EG) nr 1099/2009

Slakt av fjäderfä, kaniner och harar för privat konsumtion i hemmet omfattas inte av bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009, se avsnitt 1.2.3.4 i denna rapport. Sådan slakt omfattas dock av de nationella bestämmelser som nämns längre ner i detta avsnitt.

Däremot omfattas slakt för privat konsumtion i hemmet av andra djurslag, till exempel av nötkreatur, hästar, svin, får, getter och hägnat vilt, av vissa bestämmelser i förordningen.

I skäl 35 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges, när det gäller slakt av vissa kategorier av djur andra än fjäderfä, kaniner och harar för privat konsumtion i hemmet, att det redan finns vissa minimikrav på gemenskapsnivå såsom bedövning före slakt samt nationella bestämmelser och att det därför är lämpligt att minimikrav för djurskydd fastställs även i denna förordning.

Vidare anges i artikel 11 i förordning (EG) nr 1099/2009:

”Endast kraven i artiklarna 3.1, 4.1 och 7.1 ska tillämpas vid slakt och därmed sammanhängande verksamhet då andra djur än fjäderfä, kaniner och harar slaktas utanför ett slakteri och då slakten sker för privat konsumtion i hemmet och utförs av djurens ägare eller en person under ägarens ansvar och överinseende.

Kraven i artikel 15.3 och i punkterna 1.8–1.11, 3.1 och i den mån som den gäller enkel bedövning 3.2 i bilaga III ska emellertid också tillämpas vid slakt utanför ett slakteri då andra djur än fjäderfä, kaniner, harar, grisar, får och getter slaktas för privat konsumtion i hemmet och då slakten utförs av djurens ägare eller en person under ägarens ansvar och överinseende.”

2015-02-01

De djurskyddskrav i förordning (EG) nr 1099/2009 som ska tillämpas enligt artikel 10 första stycket är:

- artikel 3.1 om att djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.
- artikel 4.1 om att djur ska avlivas efter bedövning i enlighet med de metoder och de särskilda krav för tillämpningen av dessa metoder som anges i bilaga I till förordningen. Avsaknad av medvetande och känsl ska bibehållas till dess att djuret är dött, och
- artikel 7.1 om att avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet endast får utföras av personer som har lämplig kompetensnivå för att göra detta och utan att djuren orsakas sådan smärta, plåga eller lidande som kan undvikas.

Vidare gäller enligt artikel 10 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 vissa ytterligare bestämmelser:

- om förbjudna fixeringsmetoder⁵⁸,
- om förbjudna metoder för hantering av djur och om annan smärtsam hantering⁵⁹,
- om att i de fall samma person ansvarar för bedövning, fixering, upphängning och avblodning av djuren ska samtliga av dessa moment utföras på ett djur innan de utförs på ett annat djur⁶⁰, och
- vid enkel bedövning, om att båda halspulsåderna ska skäras av vid avblodning⁶¹.

Det finns också nationella bestämmelser om slakt i hemmet för privat konsumtion. Av 2 kap. 1 § SJVFS 2012:27 framgår bland annat att personer som hanterar djur i samband med slakt för privat konsumtion i hemmet ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräckliga kunskaper för att följa bestämmelserna i dessa föreskrifter. De ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering. Vidare framgår av 2 kap. 2 § att den som ska bedöva djur inför sådan slakt som avses i 2 kap. 1 § ska vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

Vidare finns det vissa andra bestämmelser i SJVFS 2012:27 som gäller vid slakt för privat konsumtion i hemmet:

- I 3 kap. 6 § finns bestämmelser om förbud mot våldsamt hantering av fjäderfä, kaniner och harar.
- I 7 kap. 3, 8-11, 13-15, 18-19 §§ finns bestämmelser om bedövning.
- I 8 kap. 2-3 §§ finns bestämmelser om avblodning.

Ovanstående nationella bestämmelser ska i tillämpliga delar följas vid slakt för privat konsumtion i hemmet.

⁵⁸ Artikel 15.3.

⁵⁹ Punkterna 1.8–1.11 i bilaga III.

⁶⁰ Punkt 3.1 i bilaga III.

⁶¹ Punkt 3.2 i bilaga III.

2015-02-01

4.5.3 Begreppet husbehovsslakt

Förordning (EG) nr 853/2004 började tillämpas den 1 januari 2006. Vid samma datum upphävdes nationella bestämmelser om så kallad husbehovsslakt. Dessa bestämmelser fanns i Livsmedelsverkets föreskrifter om slakt, bland annat i kungörelsen med föreskrifter om slakt av tamboskap och hägnat vilt⁶².

Definitionen på husbehovsslakt i dessa föreskrifter hade följande lydelse:

”*husbehovsslakt*, slakt av enstaka djur som en uppfödare för sitt eget hushålls behov själv utför eller låter utföra på den fastighet som han brukar och där djuret är uppfött.”

I dessa upphävda föreskrifter angavs i avsnitt 3.3 att reglerna i kungörelsen inte gäller vid husbehovsslakt.

Reglerna om husbehovsslakt begränsades alltså till att slakten skulle avse enstaka djur som var uppfödda på den gård där de slaktades. Innebörden i begreppet husbehovsslakt var därmed smalare än de nu gällande bestämmelserna i livsmedels- och djurskyddslagstiftningen om slakt för privat konsumtion i hemmet som bland annat innebär att privatpersoner kan köpa levande djur för att slakta dem i hemmet för privat konsumtion.

4.6 Slakt av djurarter som inte är reglerade i förordning (EG) nr 853/2004

I bilaga I till förordning (EG) nr 853/2004 finns definitioner på de djurarter, som ska slaktas vid ett slakteri som är godkänt enligt artikel 4 i denna förordning:

”1.2 *tama hov- och klövdjur*: nötkreatur (inklusive vattenbuffel och bison), svin, får och getter samt tama hästdjur.

1.3 *fjäderfä*: tamfjäderfä, inklusive fåglar som inte betraktas som tamfjäderfä men som föds upp som sådana, med undantag av strutsfåglar.

1.4 *hardjur*: kaniner, harar och gnagare.

1.6 *hägnat vilt*: hägnade strutsfåglar och hägnade landlevande däggdjur, dock inte de som avses i punkt 1.2.”

Följande framgår av avsnitt 5.1 i EU-kommissionens riktlinjer till förordning (EG) nr 853/2004⁶³:

”5.1. Djurarter

Definitioner av vissa djurarter finns i bilaga I till förordning (EG) nr 853/2004.

- Beträffande punkt 1.2 definieras ”tama hov- och klövdjur” som ”*nötkreatur (inklusive vattenbuffel och bison)...*”. Jakar och sebuer räknas också som tamdjur av nötkreatur.

⁶² Livsmedelsverkets kungörelse med föreskrifter och allmänna råd (SLVFS 1996:36) om slakt av tamboskap och hägnat vilt. Föreskrifterna upphävdes den 1 januari 2006.

⁶³ Riktlinjer för tillämpningen av vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 853/2004 om hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung.

http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/docs/guidance_doc_853-2004_sv.pdf

2015-02-01

- Beträffande punkt 1.6 definieras "hägnat vilt" som "*hägnade strutsfåglar och hägnade landlevande däggdjur, dock inte de som avses i punkt 1.2*". Renar som är traditionellt uppfödda räknas också som hägnat vilt."

Slakt av djurarter som inte är reglerade i förordning (EG) nr 853/2004 eller som inte nämns i EU-kommissionens riktlinjer omfattas inte av förordning (EG) nr 853/2004 och, som en följd av detta, inte heller av reglerna om veterinära kontroller i förordning (EG) nr 854/2004. Det finns heller inget krav på att en sådan slaktverksamhet ska godkännas utan kravet är, om verksamheten har viss kontinuitet och en viss grad av organisation, att den ska vara registrerad hos den behöriga myndigheten enligt artikel 6.2 i förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, se avsnitt 4.4.1. Det finns dock inget som hindrar att sådana djurarter slaktas vid ett godkänt slakteri.

Som exempel på djurarter som inte omfattas av förordning (EG) nr 853/2004, men som ändå kan slaktas med syftet att köttet ska användas som livsmedel, kan nämnas lamor och kameler som föds upp på en jordbruksanläggning.

Cirkusdjur är enligt förordning (EG) nr 1069/2009⁶⁴ så kallat kategori 1-material⁶⁵, vilket innebär att kött från cirkusdjur inte får komma in i livsmedelskedjan.

4.7 Slakt av odlad fisk

För att produkter ska kunna släppas ut på marknaden ska slakt av odlad fisk och vidare beredning enligt huvudregeln i förordning (EG) nr 853/2009 ske vid en anläggning som är godkänd för ändamålet. Från och med den 1 januari 2014 är det Livsmedelsverket som prövar alla ansökningar om godkännande av sådana anläggningar.

En primärproducent av odlad fisk kan dock enligt ett undantag i artikel 1.3 c) i förordning (EG) nr 853/2009 leverera små mängder primärprodukter av odlad fisk⁶⁶ direkt till slutkonsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till slutkonsumenter.

När det gäller djurskyddskraven ska, enligt artikel 1.1 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009, endast kraven i artikel 3.1 tillämpas vid slakt av odlad fisk:

"1. Djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet."

⁶⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter).

⁶⁵ Artikel 8 a) iii) i förordning (EG) nr 1069/2009.

⁶⁶ Fisk fortsätter att vara primärprodukter efter avlivning, avblodning, avlägsnande av huvud, rensning, borttagande av fenor, kylning och förpackning för transport i containrar på primärproduktionsnivå. De produkter som uppkommer genom ytterligare hantering av fiskeriprodukter (till exempel filetering, vakuumförpackning) är inte primärprodukter.

2015-02-01

5. Annan avlivning än slakt

Det framgår av artikel 1 i förordning (EG) nr 1099/2009 att tillämpningsområdet för förordningen är avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt avlivning av djur vid besättningsavlivning och därmed sammanhängande verksamhet.

Avlivning definieras i artikel 2 a) i förordning (EG) nr 1099/2009:

”*avlivning*: varje avsiktligt framkallad process som leder till att ett djur dör”

Slakt är en särskild form av avlivning vilket framgår av definitionen i artikel 2 j) i förordning (EG) nr 1099/2009:

”*slakt*: avlivning av djur avsedda att användas som livsmedel”

Nedan lämnas information om annan avlivning än slakt.

5.1 Avlivning av pälsdjur

Pälsdjur definieras i artikel 2 m) i förordning (EG) nr 1099/2009 som:

”*pälsdjur*: djur av däggdjursarter som främst föds upp för pälsproduktion, såsom mink, iller, räv, tvättbjörn, nutria och chinchilla.”

I skäl 28 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Om personalen är välutbildad och kvalificerad förbättrar detta förhållandena för djuren. Att ha kompetens avseende djurskydd innebär att ha kunskap om grundläggande beteendemönster och de berörda arternas behov och om tecken på medvetande och förmåga att känna. Det innebär också teknisk kunskap om den bedövningsutrustning som används. Det bör därför krävas av personal som utför vissa moment vid slakt och personer som övervakar säsongsbetonad avlivning av pälsdjur att de har ett kompetensbevis för de uppgifter de utför. Att kräva kompetensbevis för annan personal som avlivar djur skulle dock vara oproportionerligt i förhållande till de eftersträlvade målen.”

Av artikel 6.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 framgår bland annat att företagarna ska planera avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet i förväg och utföra dessa i enlighet med standardrutiner.

Det finns inga regler i förordning (EG) nr 1099/2009 om uppfödning eller hållande av pälsdjur. Detta bör innebära att företagare som bedriver uppfödning och avlivning ska fastställa standardrutiner artikel 6.1 i förordningen för hantering av djuren från och med att de förs från sina uppfödningsskåp och fram till och med avlivningen.

Nationella regler om hållande av pälsdjur finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:14) om uppfödning och hållande av pälsdjur⁶⁷.

⁶⁷ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:14) om uppfödning och hållande av pälsdjur, omtryck genom SJVFS 2013:16, saknr L 103.

2015-02-01

Följande framgår av artikel 7.1–7.3 i förordning (EG) nr 1099/2009:

”1. Avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet får endast utföras av personer som har lämplig kompetensnivå för att göra detta och utan att djuren orsakas sådan smärta, plåga eller lidande som kan undvikas.

2. Företagarna ska se till att följande steg i slaktprocessen endast utförs av personer som för dessa verksamheter innehar ett sådant kompetensbevis som avses i artikel 21 och vilket styrker att de kan utföra dem i enlighet med bestämmelserna i denna förordning:

- a) Hantering och vård av djur före fixering.
- b) Fixering av djur för bedövning eller avlivning.
- c) Bedövning av djur.
- d) Bedömning av om bedövningen varit effektiv.
- e) Länkning eller annan upphängning av levande djur.
- f) Avblodning av levande djur.
- g) Slakt i enlighet med artikel 4.4.

3. Utan att det påverkar skyldigheten i punkt 1 i denna artikel ska avlivning av pälsdjur ske i närvaro och under direkt överinseende av en person som innehar ett sådant kompetensbevis som avses i artikel 21 och vilket utfärdats för alla de steg i avlivningsprocessen som utförs under dennes överinseende. Företagare som har pälsfarmer ska i förväg meddela den behöriga myndigheten när djur ska avlivas.”

Sammanfattningsvis innebär reglerna i artikel 7.1–7.3 i förordning (EG) nr 1099/2009 att minst en person ska inneha kompetensbevis avlivning av pälsdjur. Övriga personer som deltar i sådan avlivning bör ha lämplig kompetensnivå enligt artikel 7.1.

Några få regler om avlivning av pälsdjur som kompletterar reglerna i förordning (EG) nr 1099/2009 finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur, bland annat i 9 kap. 23 § där det anges att visuell inspektion av djuren ska kunna ske då mink avlivas (*med koldioxid*) och att djuren ska stanna i utrymmet till dess de har dött.

Enligt Sveriges Pälsdjursuppfödare Riksförbunds webbplats⁶⁸ är den svenska mink-närings främst koncentrerad till Listerlandet i Blekinge. Det finns även ett antal farmer i Skåne, Småland, Västra Götaland samt i Norrland.

Enligt Jordbruksstatistisk årsbok 2013⁶⁹ fanns det 73 uppfödare av mink säsongen 2011/2012. Det fanns inga uppfödare av räva. Uppgifter om andra arter av pälsdjur saknas i årsboken.

⁶⁸ Se www.svenskmink.se.

⁶⁹ SCB, Jordbruksstatistisk årsbok 2013, ISSN 1654-4382 (online).

2015-02-01

5.2 Besättningsavlivning

Besättningsavlivning definieras i artikel 2 n) i förordning (EG) nr 1099/2009 som:

”besättningsavlivning: process för avlivning av djur av folkhälso-, djurhälso-, djurskydds- eller miljöskäl under tillsyn av den behöriga myndigheten.”

I skäl 48 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Besättningsavlivning omfattar ofta krishantering med flera parallella prioriteringar, såsom djurhälsa, folkhälsa, miljö eller djurskydd. Även om det är viktigt att djurskyddsregler följs i alla skeden av avlivningsprocessen kan det i undantagsfall innebära att om man följer dessa regler riskerar människors hälsa att utsättas för risker eller att processen för utrotandet av en sjukdom i betydande grad fördröjs och därigenom riskerar ännu fler djur att utsättas för sjukdom och död.”

I skäl 49 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges.

”Följaktligen bör de behöriga myndigheterna från fall till fall få medge undantag från vissa bestämmelser i denna förordning om djurhälsosituationen kräver nödavlivning av djur och/eller det inte finns några lämpliga alternativ tillgängliga för att tillförsäkra djuren ett optimalt välbefinnande. Möjligheten att få göra sådana undantag bör dock inte utgöra en ersättning för ordentlig planering. I detta syfte bör nivån på planeringen höjas och djurskyddet bör integreras på lämpligt sätt i de beredskapsplaner som finns för bekämpning av smittsamma sjukdomar.”

Följande anges om besättningsavlivning artikel 18.1–18.3 och artikel 18.4 första stycket i förordning (EG) nr 1099/2009:

”1. Den behöriga myndighet som ansvarar för besättningsavlivningen ska innan denna påbörjas fastställa en handlingsplan för att säkerställa att bestämmelserna i denna förordning efterlevs.

I de beredskapsplaner som krävs enligt gemenskapslagstiftningen om djurhälsa ska det särskilt ingå sådana bedövnings- och avlivningsmetoder samt motsvarande standardrutiner som kan behövas för att efterlevnaden av bestämmelserna i denna förordning ska säkerställas och de ska grunda sig på de antaganden som gjorts i beredskapsplanen angående i vilken omfattning och var utbrott av sjukdom kan tänkas ske.

2. Den behöriga myndigheten ska

- a) se till att sådan avlivning utförs i enlighet med den handlingsplan som avses i punkt 1,
- b) vidta alla lämpliga åtgärder för att tillförsäkra djuren välbefinnande under bästa möjliga omständigheter.

3. Vid tillämpning av denna artikel och i undantagsfall får den behöriga myndigheten bevilja undantag från en eller flera av bestämmelserna i denna förordning om myndigheten finner det sannolikt att efterlevnaden skulle påverka människors hälsa negativt eller om det i betydande grad skulle fördröja bekämpandet av en sjukdom.

4. Senast den 30 juni varje år ska den behöriga myndighet som avses i punkt 1, till kommissionen överlämna en rapport om den besättningsavlivning som skett under det föregående året samt göra rapporten allmänt tillgänglig via Internet.”

I artikel 18.1 första stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 anges att den behöriga myndighet som ansvarar för besättningsavlivningen innan denna påbörjas ska fastställa en handlingsplan för att säkerställa att bestämmelserna i denna förordning efterlevs.

2015-02-01

Det framgår av artikel 18.1 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 att i de beredningsplaner som krävs enligt gemenskapslagstiftningen om djurhälsa ska det särskilt ingå sådana bedövnings- och avlivningsmetoder samt motsvarande standardrutiner som kan behövas för att efterlevnaden av bestämmelserna i denna förordning ska säkerställas.

Det framgår av 58 § djurskyddsförordningen att Jordbruksverket är behörig myndighet för artikel 18 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Krav på att personal ska ha kompetensbevis enligt artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 ställs endast på företag som bedriver slakt och på företag som avlivar pälsdjur. Vid besättningsavlivning är det därför tillräckligt att den eller de personer som utför avlivningen har lämplig kompetensnivå enligt artikel 7.1 i förordningen.

Det finns också nationella bestämmelser om annan avlivning än slakt som gäller vid besättningsavlivning.

Av 2 kap. 1 § SJVFS 2012:27 framgår bland annat att personer som hanterar djur i samband med annan avlivning ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräckliga kunskaper för att följa bestämmelserna i dessa föreskrifter. De ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering. Vidare framgår av 2 kap. 2 § att den som ska bedöva djur inför sådan slakt som avses i 2 kap. 1 § vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

Ovanstående innebär att de personer som utför besättningsavlivning bör uppfylla ovan nämnda krav i 2 kap. 1 §.

Det finns inga särskilda regler om besättningsavlivning i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur. Det finns dock bestämmelser om annan avlivning av djur i 9 kap. SJVFS 2012:27, bland annat om bedövningsmetoder som kan vara tillämpliga vid besättningsavlivning.

Besättningsavlivning på grund av smittsamma sjukdomar förekommer i Sverige, till exempel vid utbrott av Newcastlesjuka hos fjäderfä och vid avlivning av besättningar där salmonella har påvisats.

Avlivning av fjäderfäbesättningar med uttjänta värphöns är inte att betrakta som en besättningsavlivning i den mening som framgår av definitionen på besättningsavlivning, se avsnitt 5.3.1 nedan.

2015-02-01

Nationella beredskapsplaner

Följande anges i avsnitt 3.1 i del 3 av Sveriges fleråriga nationella kontrollplan för livsmedelskedjan 2013-2016:

”Jordbruksverket ansvarar för att utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt i artikel 13 i förordning (EG) nr 882/2004 om allmän beredskapsplan för foder och livsmedel. Beredskapsplanen ska utarbetas efter samråd med Livsmedelsverket som ska bistå Jordbruksverket med underlag. I en kris ska Jordbruksverket leda och samordna förebyggande åtgärder och bekämpning av djursjukdomar, osäkert foder och växtskadegörare.” (s. 23)

Vidare anges i avsnitt 3.2 i del 3 av planen:

”Varje myndighet ska ha beredskapsplaner och en särskild krisorganisation för att hantera kris-situationer. Den ansvarsprincip som tillämpas innebär att beslut ska fattas på samma nivå och av samma myndighet som fattar beslut i vanliga fall. Närhetsprincipen innebär att de myndigheter som ligger geografiskt nära krisen i så stor utsträckning som möjligt ska medverka i hante-ringen. Beredskapsplanerna kan se olika ut för olika myndigheter och återfinns hos respektive myndighet. För att stärka beredskapen för kriser inom vissa områden finns särskilda bered-skapsplaner. För vissa smittsamma sjukdomar finns även myndighetsgemensamma planer eller strategier.” (s. 24)

Det framgår av tabellen i avsnitt 3.2 i del 3 av planen att det ska finnas beredskap för att begränsa de djurskyddsmässiga konsekvenserna i en krissituation.

Det finns inga närmare uppgifter i Sveriges fleråriga nationella kontrollplan för livs-medelskedjan om de krav som finns om beredskapsplaner för besättningsavlivning i artikel 18.2 i förordning (EG) nr 1099/2009.

5.3 Nationella bestämmelser om avlivning av fjäderfä och akut avlivning av odlad fisk

I 9 kap. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning finns bestämmelser om annan avlivning av djur som inte är avsedda för livsmedelsproduktion samt bestämmelser för annan avlivning än slakt av livsmedelsproducerande djur.

I detta avsnitt utvecklas bestämmelserna i 9 kap. om avlivning av fjäderfä och om akut avlivning av odlad fisk.

5.3.1 Avlivning av fjäderfä

Slakt i större skala av uttjänta värphöns förekommer vid minst ett slakteri i Sverige. Sådana värphönsflockar som inte slaktas på slakteri avlivas i stället på platsen för primärproduktion, vanligen med hjälp av koldioxid.

Enligt artikel 1.1 första stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 ska bestämmelserna i förordningen tillämpas vid avlivning av djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn, päls eller andra produkter samt avlivning av djur vid besättnings-avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.

2015-02-01

Avlivning av uttjänta värphöns sker inte av vare sig folkhälso-, djurhälso-, djurskydds- eller miljöskäl, utan för att flocken har passerat sin mest produktiva värpperiod och därför inte längre är ekonomiskt lönsam. En sådan avlivning är därmed inte att betrakta som en besättningsavlivning i den mening som framgår av definitionen på besättningsavlivning i förordning (EG) nr 1099/2009, se avsnitt 5.2 ovan.

Värphöns hålls för produktion av livsmedel (ägg och i förekommande fall kött). Detta innebär att förordning (EG) nr 1099/2009 i tillämpliga delar gäller vid avlivning av uttjänta värphöns.

Det finns inga särskilda regler om avlivning av uttjänta värphöns i förordning (EG) nr 1099/2009, men någon av de i förordningen föreskrivna metoderna för bedövning och avlivning ska användas vid avlivningen.

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning finns regler om avlivning av fjäderfä som kompletterar reglerna i förordning (EG) nr 1099/2009:

- I 9 kap. 19 § anges bland annat följande: Vid avlivning av fjäderfä genom exponering för koldioxid i stall ska visuell inspektion av djuren kunna ske under avlivningen. Gashalten i stallet ska kunna mätas vid behov. Den planerade avlivningen ska anmälas till länsstyrelsen senast en vecka i förväg. Avlivningen ska övervakas av en veterinär från det att gasen släpps på till det att utrymmet öppnats och resultatet kan inspekteras. Vid förprovningspliktig nybyggnation av höns- och kalkonstallar ska fast genomföringsrör för gasinsläpp installeras.
- I 9 kap. 21 § anges bland annat följande: Då höns avlivas genom exponering för koldioxid i tunnel med kvarn ska visuell inspektion av djuren kunna ske under avlivningen. Den planerade avlivningen ska anmälas till länsstyrelsen senast en vecka i förväg. Veterinär ska finnas närvarande och inspektera avlivningen vid uppstart samt under en timmes drift.

Även vaktlar och daggamla kycklingar får enligt 9 kap. 20 § SJVFS 2012:27 under vissa förutsättningar avlivas med koldioxid. Vid sådan avlivning ska djuren föras in i ett utrymme med högsta möjliga koncentration av koldioxid, som ska tillföras i ren form. Djuren ska stanna i utrymmet till dess de har dött.

I artikel 6.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 ställs som ett allmänt krav att företagare ska planera avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet i förväg och utföra dessa i enlighet med standardrutiner. De företag som bedriver äggproduktion och som låter avliva höns på plats med den metod som nämns i 9 kap. 19 § SJVFS 2012:27 ska därmed ha fastställt standardrutiner för avlivningen och därmed sammanhängande verksamhet. Vidare ska fristående företag som på uppdrag av djurägaren avlivar höns med den metod som nämns i 9 kap. 21 § ha fastställt standardrutiner för avlivningen och därmed sammanhängande verksamhet.

Motsvarande krav på standardrutiner gäller även företag som avlivar vaktlar och daggamla kycklingar enligt 9 kap. 20 §.

2015-02-01

Krav på att personal ska ha kompetensbevis enligt artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 ställs endast på företag som bedriver slakt och på företag som avlivar pälsdjur. Vid avlivning av fjäderfä är det därför tillräckligt att den person som avlivar djuren har lämplig kompetensnivå enligt artikel 7.1 i förordningen.

I SJVFS 2012:27 finns, utöver bestämmelserna i 9 kap. 19-21 §§, följande bestämmelser som gäller vid avlivning av fjäderfä:

Av 2 kap. 1 § SJVFS 2012:27 framgår bland annat att personer som hanterar djur i samband med annan avlivning ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräckliga kunskaper för att följa bestämmelserna i dessa föreskrifter. De ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering. Vidare framgår av 2 kap. 2 § att den som ska bedöva djur inför sådan slakt som avses i 2 kap. 1 § vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

Ovanstående innebär att personer som utför avlivning av fjäderfä enligt 9 kap. 19-21 §§ SJVFS 2012:27 ska uppfylla ovan nämnda krav i 2 kap. 1-2 §§.

5.3.2 Akut avlivning av odlad fisk

Enligt artikel 1.1 andra stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 ska för odlad fisk endast kraven i artikel 3.1 tillämpas:

”1. Djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.”

Eftersom avlivning av odlad fisk i övrigt inte omfattas av bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009 gäller inte förordningens regler om besättningsavlivning och inte heller allmänna krav om standardrutiner, kompetensbevis m.m.

I 1 kap. 4 § I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning anges att uttrycket odlad fisk har följande betydelse:

”*odlad fisk*: fisk som hålls för livsmedelsproduktion, utsättning eller avel inför någon av dessa verksamheter.”

Regler om akut avlivning av odlad fisk finns i 9 kap. 25–28 §§ SJVFS 2012:27. Dessa regler gäller endast för odlade fiskar, och endast i samband med annan avlivning än slakt. Av reglerna framgår bland annat att de metoder som används antingen ska

- leda till omedelbar död, eller
- snabbt leda till bedövning som varar tills döden inträder och som alltid följs av en metod som leder till döden, eller
- leda till död hos fisk som är bedövad eller sövd.

Vidare framgår att strupskärning inte ske får utan föregående bedövning och att kontroll ska göras att fisken är död.

Av det allmänna rådet till 9 kap. 26-28 §§ framgår att koldioxid endast bör användas när stora mängder fisk snabbt måste avlivas av smittskydds- eller djurskyddsskäl.

2015-02-01

I SJVFS 2012:27 finns, utöver bestämmelserna i 9 kap. 25-28 §§, följande bestämmelser som gäller vid avlivning av odlad fisk:

Av 2 kap. 1 § SJVFS 2012:27 framgår bland annat att personer som hanterar djur i samband med annan avlivning ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräckliga kunskaper för att följa bestämmelserna i dessa föreskrifter. De ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering. Vidare framgår av 2 kap. 2 § att den som ska bedöva djur inför sådan slakt som avses i 2 kap. 1 § vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

Detta innebär att personer som utför avlivning av odlad fisk enligt 9 kap. 25-28 §§ SJVFS 2012:27 ska uppfylla ovan nämnda krav i 2 kap. 1 §.

5.4 Avlivning för framställning av foder

Den produkt som uppstår i samband med att fjäderfä avlivas med exponering för koldioxid i tunnel med kvarn enligt 9 kap. 21 § SJVFS 2012:27 används för utfodring av pälsdjur. Det förekommer också att daggamla kycklingar som avlivas med koldioxid enligt 9 kap. 20 § SJVFS 2012:27 används för utfodring av djurparksdjur.

Enligt uppgift från Jordbruksverket förekommer dessutom avlivning av djur vid djurpark för utfodring av djurparkens rovdjur.

5.5 Nödavlivning

Nödavlivning definieras i artikel 2 d) i förordning (EG) nr 1099/2009:

”*nödavlivning*: avlivning av djur som är skadade eller har en sjukdom som orsakar svår smärta eller svårt lidande och där det inte finns någon annan praktisk möjlighet att lindra denna smärta eller detta lidande.”

I skäl 12 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Det är en etisk plikt att avliva animalieproduktionens djur om de lider svårt och om det inte finns något ekonomiskt genomförbart sätt att lindra smärtan. I de flesta fall kan djuren avlivas under goda djurskyddsförhållanden. I undantagsfall, såsom vid olyckor på avlägsna ställen där man inte kan nå djuren med kompetent personal och utrustning, skulle uppfyllandet av optimala djurskyddsregler dock kunna leda till förlängt lidande. I djurens intresse är det därför lämpligt att utesluta nödavlivning från tillämpningen av vissa bestämmelser i denna förordning.”

Vidare anges i skäl 13:

”Ibland kan djur vara farliga för människor, eventuellt hota människoliv, orsaka allvarlig skada eller överföra dödliga sjukdomar. Sådana risker förebyggs vanligtvis genom att djuren fixeras på lämpligt sätt, men det kan också under vissa omständigheter vara nödvändigt att avliva farliga djur för att undanröja sådana risker. Under sådana förhållanden är det inte alltid möjligt att avliva djuren enligt bästa djurskyddsregler på grund av nödsituationen. Därför är det i sådana fall nödvändigt att medge undantag från skyldigheten att bedöva eller omedelbart avliva djur.”

2015-02-01

I artikel 1.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”2. Kapitel II, utom artikel 3.1 och 3.2, kapitel III och kapitel IV, utom artikel 19, ska inte tillämpas vid nödavlivning utanför ett slakteri eller om efterlevnad av bestämmelserna skulle leda till omedelbar och allvarlig risk för människors hälsa eller säkerhet.”

I artikel 3.1 och 3.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”1. Djur ska förskonas från all smärta, plåga eller lidande som kan undvikas vid tidpunkten för avlivning och därmed sammanhängande verksamhet.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska företagarna särskilt vidta nödvändiga åtgärder för att se till att djuren

a) garanteras fysiskt välbefinnande och skydd, särskilt genom att hållas rena, ges tillfredsställande temperaturförhållanden och skyddas från att falla eller halka,

b) skyddas från skada,

c) hanteras och inhyses på så sätt att hänsyn tas till deras normala beteende,

d) inte visar några tecken på sådan smärta eller rädsla som kan undvikas, eller uppvisar annat onormalt beteende,

e) inte hålls utan foder eller vatten under längre perioder,

f) inte utsätts för kontakt med andra djur om det skulle kunna skada deras välbefinnande och om detta kan undvikas.”

I artikel 19 i förordning (EG) nr 1099/2009 anges:

”Vid nödavlivning ska djurhållaren för de berörda djuren vidta alla nödvändiga åtgärder för att avliva djuren så snabbt som möjligt.”

Bestämmelserna om nödavlivning innebär i klartext att djur, om de lider svårt och om det inte finns något ekonomiskt genomförbart sätt att lindra smärtan, om nödvändigt kan avlivas utan att ha bedövats.

Följande anges i 9, 13 och 30 §§ djurskyddslagen:

”9 § Om ett djur är sjukt, skadat eller på annat sätt genom sitt beteende visar tecken på ohälsa, skall djuret snarast ges nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller andra åtgärder vidtas, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart.

13 § När djur förs till slakt och när de slaktas ska de skonas från onödigt obehag och lidande. Detsamma gäller när djur avlivas i andra fall.

14 § Husdjur skall vid slakten vara bedövat när blodet tappas av. Andra åtgärder vid slakten får inte vidtas innan djuret är dött.

Första stycket första meningen gäller inte om ett djur till följd av sjukdom eller olycksfall måste slaktas genast.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket första meningen för fjäderfä och kaniner.

2015-02-01

30 § Påträffas ett djur så svårt sjukt eller skadat att det bör avlivas omedelbart, får en veterinär eller en polisman och i brådskande fall någon annan genast avliva djuret.

Den som har avlivat djuret skall underrätta ägaren eller innehavaren av djuret om detta. Om detta inte kan ske, skall polismyndigheten underrättas.”

Rubriken till 13-15 §§ djurskyddslagen är ”Slakt m.m.”. Orden ”med mera” i rubriken innebär att annan avlivning än slakt ingår i bestämmelserna. 14 § andra stycket avser bland annat nödslakt som är en form av nödavlivning då köttet ska kunna tas tillvara och innebär att man då kan frångå kravet på bedövning. Detta innebär enligt djurskyddslagen i sin tur att man inte behöver bedöva ett djur om man nödslaktar det med syftet att köttet ska kunna förtäras. Detta står i strid med bestämmelserna i förordning (EG) nr 1099/2009. Det har dock föreslagits i djurskyddsutredningen ”En modern och målinriktad djurskyddslag” (SOU 2011:76) att 14 § andra stycket i befintlig djurskyddslag ska upphävas.

Bestämmelserna i 30 § första stycket djurskyddslagen innebär att djur, om de måste avlivas genast förutom av en veterinär eller en polisman, får avlivas av någon annan som påträffar djuret, till exempel en brandman eller en privatperson.

I samtliga situationer som beskrivs ovan i detta avsnitt gäller dock reglerna i 2 kap. 1-2 §§ SJVFS 2012:27 där det bland annat framgår att en person som hanterar djur i samband med annan avlivning ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräckliga kunskaper för att följa bestämmelserna i dessa föreskrifter. Personen ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering och vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

Det bör betonas att bestämmelserna i 30 § första stycket djurskyddslagen inte är tvingande, vilket innebär att de personer som nämns i stycket inte är skyldiga att avliva ett svårt skadat eller sjukt djur.

Bestämmelserna om nödavlivning ligger inte inom kontaktpunktens skyldigheter enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.

6. Animaliska biprodukter

Bestämmelser om animaliska biprodukter finns i förordning (EG) nr 1069/2009 om animaliska biprodukter⁷⁰.

Animaliska biprodukter definieras i artikel 3.1 i förordning (EG) nr 1069/2009 som:

”*animaliska biprodukter*: hela kroppar eller delar av kroppar från djur, produkter av animaliskt ursprung eller andra produkter som fås från djur och inte är avsedda som livsmedel, inbegripet ägg, embryon och sperma.”

⁷⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter).

2015-02-01

Syftet med förordning (EG) nr 1069/2009 är enligt artikel 1:

”I denna förordning fastställs bestämmelser för människors och djurs hälsa i samband med animaliska biprodukter och därav framställda produkter för att förebygga och minimera risker för människors och djurs hälsa av dessa produkter och framför allt skydda säkerheten i livsmedels- och foderkedjan.”

I artikel 2.1 i förordning (EG) nr 1069/2009 anges följande:

”1. Denna förordning ska tillämpas på

- a) animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte får användas som livsmedel enligt gemenskapslagstiftningen, och
- b) följande produkter som enligt ett beslut av en driftansvarig, vilket inte får ändras, är avsedda för andra ändamål än som livsmedel:
 - i) Produkter av animaliskt ursprung som enligt gemenskapslagstiftningen får användas som livsmedel.
 - ii) Råmaterial för produktion av produkter av animaliskt ursprung.”

Bestämmelserna i artikel 2.1 innebär bland annat att följande produkter är animaliska biprodukter:

- Samtliga produkter som uppstår vid annan avlivning än slakt.
- Kött som otjänligförklaras av den officiella veterinären vid ett slakteri.
- Vissa produkter som uppstår i samband med slakt, till exempel hudar.
- Produkter av animaliskt ursprung som enligt gemenskapslagstiftningen får användas som livsmedel, men som används för andra syften, till exempel produkter som används som foder till sällskapsdjur och pälsdjur. Sådana produkter kan vara inre organ som har godkänts vid slakt, fisk m.m.

7. Fördelning av kontrollansvar för djurskydd

Jordbruksverket, länsstyrelsen och Livsmedelsverket är i djurskyddsförordningen utsedda att vara kontrollmyndigheter:

”Kontrollmyndigheter

59 § Länsstyrelserna är behöriga myndigheter att utöva offentlig kontroll, om inte något annat framgår av 60 a §.

Länsstyrelser får komma överens om att överföra offentlig kontroll av viss verksamhet mellan sig.

60 § Offentlig kontroll av transport av djur sjövägen mellan olika län utövas av den länsstyrelse från vilken sjötransporten utgår.

60 a § Jordbruksverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009.

Livsmedelsverket är behörig myndighet att utföra offentlig kontroll av artikel 12 i nämnda förordning.

2015-02-01

61 § Livsmedelsverket skall, genom de officiella veterinärerna och de officiella assistenterna på slakterier, utöva de djurskyddskontroller som ankommer på officiell veterinär och officiell assistent enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

63 § Jordbruksverket utövar offentlig kontroll genom att samordna övriga kontrollmyndigheter och ge stöd, råd och vägledning till dem.”

Enligt 21 § förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten ansvarar Generalläkaren inom försvarsmakten för tillsynen inom miljöskyddet, hälso- och sjukvården m.m. samt för offentlig kontroll av djurhälsovården, djursjukvården och djurskyddet.

Bestämmelser om offentlig kontroll av djurskydd finns i:

- Förordning (EG) nr 882/2004.
- Förordning (EG) nr 854/2004.
- Djurskyddslagen.
- Djurskyddsförordningen.
- Jordbruksverkets föreskrifter om offentlig djurskyddskontroll⁷¹.

7.1 Fördelning av kontrollansvar vid slakterier

Kontrollansvaret för djurskydd vid slakterier är delat mellan länsstyrelsen och Livsmedelsverket. Nedan lämnas en översiktlig beskrivning av fördelningen av kontrollansvaret.

Det är Livsmedelsverket som är behörig myndighet för att pröva frågor om godkännande av slakterier och för att återkalla ett godkännande.

Länsstyrelsen är efter ett godkännande den huvudansvariga kontrollmyndigheten och har det övergripande ansvaret för kontrollen.

Livsmedelsverkets officiella veterinärer och officiella assistenter ska utföra kontroller av den löpande verksamheten med djur, inklusive av fixering, bedövning och avlivning. Vidare ska den officiella veterinären i samband med besiktningen före slakt kontrollera det enskilda djuret med avseende på djurskydd.

Länsstyrelsen kan enligt artikel 22 i förordning (EG) nr 1099/2009 kräva att företagarna ändrar sina standardrutiner och saktar ner produktionshastigheten eller stoppar produktionen. Länsstyrelsen kan också fatta andra inskränkande beslut enligt artikel 54 i förordning (EG) nr 882/2004. Länsstyrelsen ansvarar dessutom för att meddela föreläggande och förbud enligt djurskyddslagen.

⁷¹ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll, omtryck genom SJVFS 2012:20, saknr L 44.

2015-02-01

Om ett djur utsätts eller kan antas bli utsatt för onödigt lidande på ett slakteri, ska den officiella veterinären enligt djurskyddsförordningen förbjuda slakt, besluta om omedelbar avlivning av djuret eller vidta andra åtgärder som omedelbart krävs från djurskyddssynpunkt. Bestämmelser om beslut som den officiella veterinären har att fatta finns även i förordning (EG) nr 854/2004. I vissa fall ska den officiella assistenten fatta motsvarande beslut.

Den officiella veterinären ansvarar enligt förordning (EG) nr 854/2004 för att i förekommande fall meddela länsstyrelsen om djurskyddsproblem.

Eftersom kontrollansvaret vid slakterier är delat mellan länsstyrelsen och Livsmedelsverket kan det uppstå situationer där myndigheterna har olika syn på hur lagstiftningen ska tillämpas. I sådana fall kan Nationellt centrum för djurvälstånd, inom ramarna för sina skyldigheter och befogenheter och när så är relevant, på begäran bistå myndigheterna med vetenskapligt och annat stöd.

7.2 Kontrollansvar vid anläggningar för slakt av små mängder fjäderfä och hardjur

Den form av slaktverksamhet som sker vid en anläggning för slakt av fjäderfä och hardjur enligt undantaget i artikel 1.3 d) i förordning (EG) nr 853/2004 omfattas inte av hygienreglerna om slakterier i förordning (EG) nr 853/2004 och, som en följd av detta, inte heller av reglerna om veterinära kontroller i förordning (EG) nr 854/2004⁷².

Livsmedelsverket har i och med detta inget kontrollansvar för djurskydd vid denna typ av anläggningar utan ansvaret ligger helt på länsstyrelsen. Det kan nämnas att kontrollansvaret när det gäller livsmedelshanteringen vid en sådan anläggning ligger på kontrollmyndigheten vid den kommunala nämnden. För sådana anläggningar finns inget krav på godkännande utan de ska enbart registreras hos nämnden.

Slaktverksamheten omfattas av reglerna i artikel 11 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Se även avsnitt 4.4 i denna rapport.

7.3 Kontrollansvar vid annan avlivning än slakt

Det är länsstyrelsen som är kontrollmyndighet för verksamheter med annan avlivning än slakt, till exempel avlivning av pälsdjur, avlivning av fjäderfäbesättningar med uttjänta värphöns m.m.

När det gäller besättningsavlivning ansvarar den behöriga myndigheten för att bestämmelserna i lagstiftningen följs.

⁷² Se artikel 1.2 i förordning (EG) nr 854/2004.

2015-02-01

8. Utbildningsmaterialet DISA

I artikel 21 i förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning finns krav på att de personer som hanterar och slaktar djur på slakteri ska ha ett så kallat kompetensbevis. Vid kommersiell avlivning av pälsdjur ska minst en person inneha ett kompetensbevis. Personalen ska vara välutbildad och ha insikt i djurvälstånd då djur slaktas eller avlivas och då djuren utsätts för risker från djurskyddssynpunkt samt för att begränsa stress, rädsla, smärta och lidande. Personalen får ett kompetensbevis efter godkänt prov⁷³.

Den behöriga myndigheten, i Sverige Jordbruksverket, är skyldig att se till att en utbildning finns att tillgå.

SLU har arbetat fram faktainnehållet i ett internetbaserat utbildningsmaterial om slakt och annan avlivning som benämns DISA (Djurvälfärd i samband med slakt och annan avlivning). Jordbruksverket har finansierat framtagandet av en utbildning.

Utbildningen finns åtkomlig som en ”open educational resource”⁷⁴. Dess copyright anges av Creative Commons⁷⁵. Materialet finns tillgängligt för de instanser eller organisationer som vill anordna kurser för blivande slakteriarbetare och för personer som ska arbeta med avlivning av pälsdjur, för yrkesverksamma som vill stärka sin kompetens och för andra som är intresserade av djurvälstånd vid slakt och annan avlivning.

Nationellt centrum för djurvälstånd ansvarar, i nära samarbete med Jordbruksverket för uppdatering och handläggning av DISA-materialet. Centrumet har som information till allmänheten tagit fram en sammanfattande lättillgänglig beskrivning av DISA-materialet, som har publicerats på centrumets webbplats. Det pågår också en översättning av materialet till engelska.

9. Nationellt centrum för djurvälstånd som behörig myndighet i livsmedelskedjan

Av artiklarna 41-43 i förordning (EG) nr 882/2004 framgår att varje medlemsstat ska utforma en samlad flerårig nationell kontrollplan. Denna plan ska säkerställa ett effektivt genomförande av lagstiftningen inom livsmedelskedjan, bland annat när det gäller bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. I planen ska finnas uppgifter om utsedda behöriga myndigheter. Det är Livsmedelsverket som ansvarar för framtagande av den fleråriga planen och för den årliga uppdateringen. Detta sker i nära samarbete med övriga behöriga myndigheter inom livsmedelskedjan, till exempel Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), länsstyrelserna och kommunerna, som företräds av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Den fleråriga planen revideras inför varje nytt kalenderår och den gäller sedan från och med den 1 januari respektive år.

⁷³ Se även övergångsreglerna i 2 kap. 3-4 §§ SJVFS 2012:27.

⁷⁴ Se <http://disa.slu.se>.

⁷⁵ Se <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.sv>.

2015-02-01

Vidare framgår av artikel 44 i samma förordning att medlemsstaterna ska överlämna en årlig rapport till kommissionen bland annat om resultatet av de kontroller som har utförts enligt kontrollplanen m.m. Det är Livsmedelsverket som ansvarar för sammanställningen av rapporten vilket även i detta fall sker i nära samarbete med de behöriga myndigheterna inom livsmedelskedjan. Rapporten ska täcka ett kalenderår och ska vara kommissionen tillhanda den 1 juli året efter.

Det framgår av 58 b § djurskyddsförordningen att Nationellt centrum för djurvelfärd vid SLU är behörig myndighet i egenskap av att vara utsedd till kontaktpunkt.

I den nationella lagstiftningen inom livsmedelskedjan används förutom begreppet behörig myndighet även begreppet kontrollmyndighet. Begreppet kontrollmyndighet finns dock inte i motsvarande EU-lagstiftning. I nationell lagstiftning är en kontrollmyndighet alltid en behörig myndighet, men en behörig myndighet är inte med nödvändighet en kontrollmyndighet. Regeringen har i djurskyddsförordningen (1988:539) utsett de myndigheter som är behöriga myndigheter (58, 58 a och 58 b §§) och de myndigheter som är kontrollmyndigheter (59, 60, 60 a och 61 §§). Som nämnts ovan framgår det av 58 b § djurskyddsförordningen att Nationellt centrum för djurvelfärd är en behörig myndighet. Centrumet är dock inte en kontrollmyndighet.

Ett av målen med förordning (EG) nr 1099/2009 är att uppnå ett gott djurskydd i samband med avlivning av djur, inklusive slakt av djur vid slakteri. Nationellt centrum för djurvelfärd som behörig myndighet för kontaktpunkten bidrar till detta mål.

Under hösten 2013 har Nationellt centrum för djurvelfärd samrått med Livsmedelsverket och Jordbruksverket om centrumets roll i Sveriges nationella plan för kontrollen i livsmedelskedjan och i den årliga rapporten till EU-kommissionen. Resultatet har blivit att kontaktpunkten och dess verksamhet beskrivs i planen från och med 2014. Vidare sker rapportering om kontaktpunktens verksamhet från och med den rapport som har lämnats till kommissionen den 1 juli 2014 (för verksamhetsåret 2013).

Det bör betonas att det endast är kontaktpunktens verksamhet, inte hela den verksamhet som bedrivs av Nationellt centrum för djurvelfärd, som ska beskrivas i planen och som, när Livsmedelsverket så efterfrågar ska rapporteras. Vidare omfattas endast de delar av kontaktpunktens verksamhet som berör livsmedelskedjan, det vill säga den verksamhet som kontaktpunkten bedriver när det gäller frågor om slakt (avlivning för livsmedelsproduktion). Detta innebär bland annat att de delar av kontaktpunktens verksamhet som rör avlivning av pälsdjur och besättningsavlivning inte omfattas.

2015-02-01

Det kan på goda grunder antas att FVO⁷⁶ vid framtida revisioner i Sverige med förordning (EG) nr 1099/2009 som rättslig grund kommer att kontrollera om en behörig myndighet för kontaktpunkten enligt artikel 20.2 har utsetts, om kontaktpunkten fyller den funktion den ska ha enligt artikel 20.1 och om kontaktpunktens funktion finns beskriven i Sveriges kontrollplan. FVO kommer enligt plan att under 2015 besöka två medlemsstater med inriktningen ”Animal welfare at slaughter and related operations”, dock inte Sverige.

10. Den svenska kontaktpunktens utformning, verksamhet och finansiering

Sverige har en lång tradition när det gäller vikten av djurskydd och djurs välbefinnande och även när det gäller forskning om djurskydd och djurvälstånd.

Nationellt centrum för djurvälstånd bör arbeta proaktivt för driva utvecklingen mot en förbättring av djurvälstånden samt av kunskapsläget både i Sverige och i andra medlemsstater samt även i länder utanför EU (så kallade tredje länder). Att arbeta proaktivt bör även vara en ledstjärna vid utförandet av kontaktpunktens skyldigheter enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Den svenska kontaktpunktens skyldigheter har beskrivits i avsnitt 3 i denna rapport, se särskilt avsnitt 3.7.

Nationellt centrum för djurvälstånd anser att kontaktpunkten, om den ska fungera på ett professionellt sätt, inte endast kan fungera som ett nav mellan experter och behöriga myndigheter. Det måste finnas bredare och även djupare kunskaper hos kontaktpunkten för att funktionen ska uppfattas som kompetent och trovärdig. Sådana kunskaper kan byggas upp om kontaktpunktens handläggare även har möjlighet att utföra andra arbetsuppgifter med anknytning till slakt och annan avlivning.

Det är väsentligt att kontaktpunktens handläggare är väl medveten om vilka kraven är enligt artikel 20.1 i förordning (EG) nr 1099/2009 och om att ärenden som rör detta arbete bör handläggas och dokumenteras åtskilt från andra uppgifter med anknytning till slakt och annan avlivning som utförs av handläggaren.

De uppgifter som kontaktpunkten är skyldig att utföra enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 bör ingå som en integrerad del i verksamheten vid Nationellt centrum för djurvälstånd vilket bör kunna leda till att synergivinster uppstår. Det bör därför inte med nödvändighet vara den huvudansvariga handläggaren för kontaktpunkten som ansvarar för alla frågor som hör till kontaktpunktens skyldigheter enligt artikel 20. Andra handläggare inom Nationellt centrum för djurvälstånd kan och bör delta

⁷⁶ Food and Veterinary Office (FVO) är ett organ inom EU-kommissionen som bland annat har till uppgift att kontrollera att EU:s medlemsstater och tredje länder som exporterar till EU har implementerat lagstiftningen inom livsmedelskedjan, däribland djurskyddslagstiftningen. Mer information finns på FVO:s webbplats http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm.

2015-02-01

när behov uppstår eller när det krävs en annan kompetens än den som handläggaren för kontaktpunkten besitter. Den huvudansvariga handläggaren för kontaktpunkten bör dock vara delaktig i alla frågor som rör kontaktpunktens skyldigheter.

Det är rimligt att kontaktpunktens handläggare ska kunna utföra andra arbetsuppgifter som har anknytning till slakt och annan avlivning än de arbetsuppgifter som är föreskrivna i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009, se avsnitt 10.1 nedan. Sådana arbetsuppgifter bör organiseras på ett strategiskt sätt och de enskilda uppgifterna bör byggas upp stegvis.

Den huvudansvariga handläggaren för kontaktpunkten bör även delta i verksamhet inom Nationellt centrum för djurvälstånd som inte har direkt anknytning till kontaktpunktens skyldigheter. Sådana arbetsuppgifter bör dock inte få en sådan omfattning att arbetet med kontaktpunktens skyldigheter eller andra arbetsuppgifter med anknytning till slakt och annan avlivning äventyras.

Förslag till en kompetensprofil för kontaktpunktens huvudansvariga handläggare finns i bilaga 3.

10.1 Arbetsuppgifter med anknytning till slakt och annan avlivning utöver skyldigheterna i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009

Nedan beskrivs olika arbetsuppgifter med anknytning till slakt och avlivning som har identifierats och som kan bli aktuella för kontaktpunktens handläggare utöver de uppgifter som kontaktpunkten är skyldig att utföra enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.

10.1.1 Sveriges nationella plan för kontrollen i livsmedelskedjan

Nationellt centrum för djurvälstånd är genom kontaktpunkten en behörig myndighet inom livsmedelskedjan, se avsnitt 9 i rapporten. Detta innebär att de delar av kontaktpunktens verksamhet som rör slakt ska beskrivas i Sveriges nationella plan för kontrollen i livsmedelskedjan och i den årliga rapporten till EU-kommissionen. Livsmedelsverket är den myndighet som ansvarar för samordningen både av planen och av rapporten.

Kontaktpunktens huvudansvariga handläggare bör ansvara för kontakterna med Livsmedelsverket i samband med att Nationellt centrum för djurvälstånd ska lämna underlag till den årliga uppdateringen av planen och till den årliga rapporteringen till EU-kommissionen.

10.1.2 DISA

Information om utbildningsmaterialet DISA finns i avsnitt 8 i denna rapport. Av avsnittet framgår att Nationellt centrum förvaltar DISA och ansvarar för uppdateringar.

Kontaktpunktens handläggare bör medverka i det framtida arbetet med DISA.

2015-02-01

10.1.3 Kontaktpunktens nätverk

Det nätverk som den svenska kontaktpunkten ansvarar för utifrån bestämmelserna i artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 har beskrivits under avsnitt 3.7 ovan⁷⁷.

Det nätverk som bör etableras bör dock vara betydligt vidare än så. Nätverket kan i vid mening omfatta EU-kommissionen, kontaktpunkter i andra medlemsstater, EFSA, Näringsdepartementet, behöriga myndigheter för djurskydd och andra myndigheter med beröring till djurvälstånd, universitet och forskare, andra experter på djurvälstånd, branschorganisationer, slakteriföretag, andra företag som avlivar djur, rättsväsendet, djurskyddsorganisationer och andra organisationer med anknytning till djurvälstånd, politiker, media, privatpersoner och andra relevanta aktörer.

10.1.4 Referensgrupper

Nationellt centrum för djurvälstånd medverkar i två grupper som arbetar med frågor kring djurskydd vid slakt.

Landsbyggsdepartementet (numera Näringsdepartementet) har sedan mer än 10 år tillbaka anordnat branschmöten om djurskydd vid slakt. Vid dessa möten deltar, förutom slakteribranschen, andra organisationer inom jordbrukssektorn samt representanter för Jordbruksverket, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och Nationellt centrum för djurvälstånd. Möten hålls två gånger årligen; vid det ena tillfället på departementet och vid det andra på ett slakteri.

Som har framgått av denna rapport är kontrollansvaret för djurskydd vid slakterier delat mellan Livsmedelsverket och länsstyrelsen. Det är av vikt att dessa myndigheter gör kongruenta bedömningar vid kontroll av verksamheten vid slakterierna och även i samband med godkännande av slakterier. Jordbruksverket har, med syftet att få till stånd konsensus i kontrollen, tillskapat en samrådsgrupp i vilken Livsmedelsverket, länsstyrelserna och Nationellt centrum för djurvälstånd delar.

Kontaktpunktens huvudansvariga handläggare bör vara centrumets representant i dessa grupper.

Nationellt centrum för djurvälstånd medverkar också inom andra referensgrupper där frågor om djurskydd och djurvälstånd vid slakt tas upp till diskussion, till exempel Jordbruksverkets djurskyddsråd (som representant för SLU) och Jordbruksverkets referensgrupper för matfågel respektive värphöns.

⁷⁷ Se även figur på s. 7 i rapporten.

2015-02-01

10.1.5 Kontaktpunktens webbsida

Kontaktpunkten ska enligt artikel 20.2 i förordning (EG) nr 1099/2009 vara tillgänglig för allmänheten via Internet. Enligt Jordbruksverket innebär detta enbart att det ska framgå av webbplatsen att Nationellt centrum för djurvälstånd är utsett till kontaktpunkt. Det hindrar givetvis inte och bör inte hindra att det på webbplatsen ska finnas information om avlivning, inklusive slakt. Nationellt centrum för djurvälstånd har skapat en särskild webbsida för ändamålet⁷⁸.

Kontaktpunktens huvudansvariga handläggare bör ansvara för att utföra omvärldsbvakning och för att kontaktpunktens webbsida hålls uppdaterad.

10.1.6 Kontakter med ett framtida europeiskt nätverk för djurvälstånd

EU-kommissionen överväger att inrätta ett samordnat europeiskt nätverk för djurvälstånd som genom kunskapsutbyte och samarbete ska kunna stödja en effektiv implementering av EU-lagstiftningen, se avsnitt 11.4 om projektet EUWelNet.

När ett sådant nätverk bildas kommer den svenska kontaktpunkten att utgöra en del i detta nätverk.

10.1.7 Kontakter med tredje länder

Det kan utläsas av artikel 12 första stycket i förordning (EG) nr 1099/2009 att bestämmelserna i artiklarna 3-17 ska tillämpas i de tredje länder som exporterar kött till EU. Av artikel 12 andra stycket framgår att ett hälsointyg, som visar att de krav som anges i artiklarna 3-17 är uppfyllda, ska åtfölja sändningar av kött.

Den svenska kontaktpunkten bör tillsammans med andra medlemsländers kontaktpunkter verka för att stödja tredje länder som exporterar kött till EU med vetenskapligt stöd.

I sammanhanget kan nämnas att det enligt 60 a § andra stycket djurskyddsförordningen är Livsmedelsverket som är behörig att utföra offentlig kontroll av att kraven i artikel 12 är uppfyllda. Sådan kontroll kan utföras av Livsmedelsverkets personal vid gränskontrollstationerna i Stockholm, Göteborg och Helsingborg samt vid flygplatserna Arlanda och Landvetter⁷⁹.

10.1.8 Arrangera utbildningar inom kontaktpunktens ansvarsområde

Kontaktpunktshandläggaren bör avläsa behovet av fort- och vidareutbildning för kontrollpersonal vid länsstyrelsen som handlägger djurskyddsärenden med anknytning till slakt och annan avlivning. På motsvarande sätt bör handläggaren avläsa behovet av sådana utbildningar för Livsmedelsverkets officiella veterinärer och officiella assistenter.

⁷⁸ Se länk till Kontaktpunkt slakt under www.slu.se/scaw.

⁷⁹ Information om gränskontroll finns på Livsmedelsverkets webbplats:
<http://www.slv.se/sv/grupp1/Import-och-export/Import-fran-lander-utanfor-EU/>

2015-02-01

Alltefter vilket behov som finns hos respektive kontrollmyndighet kan olika typer av skräddarsydda utbildningar tas fram i samråd med Jordbruksverket respektive med Livsmedelsverket. Det bör ligga på den huvudansvariga handläggaren för kontaktpunkten att i samarbete med andra medarbetare vid Nationellt centrum för djurvälstånd, planera och genomföra sådana utbildningar. De kostnader som uppstår måste, åtminstone på sikt, finansieras fullt ut via kursavgifter.

10.1.9 Stöd till Livsmedelsverket i samband med godkännandeprövning av slakterier och av ny utrustning för bedövning

Enligt Jordbruksverket är avsikten med artikel 20.1 a) i förordning (EG) nr 1099/2009 att vetenskapligt stöd och teknisk sakkunskap vid godkännandeprövning av slakterier ska lämnas på en teoretisk nivå. Under framtagandet av förordningen diskuterades det aldrig om stödet även skulle kunna vara praktiskt, men det går inte att utesluta detta.

Vid mötet mellan Nationellt centrum för djurvälstånd och Livsmedelsverket den 8 november 2013 framförde Livsmedelsverket att det kan bli aktuellt att begära teoretiskt stöd, men även expertstöd på plats i ett slakteri i mer komplicerade godkännandeärenden, till exempel vid en ombyggnation av ett bedövnings-/avlivningsområde i ett större slakteri. Stöd på plats ligger inte inom kontaktpunktens formella skyldigheter enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009.

Livsmedelsverket har betonat att stödet, vare sig det är teoretiskt eller lämnas på plats i ett slakteri, ska begäras från den centrala stödfunktionen vid Livsmedelsverkets kontrollavdelning; inte från den personal vid avdelningen som på fältet handlägger ansökningar om godkännande av slakterier eller utför djurskyddskontroller av den löpande verksamheten i slakteriet. Om en handläggare vänder sig direkt till kontaktpunkten bör handläggaren därför hänvisas till stödfunktionen vid Livsmedelsverket. En anledning till detta är att stödfunktionen ska kunna bygga upp kunskap som kan användas när liknande frågor ställs från personalen i andra ärenden.

10.2 Finansiering av kontaktpunktens verksamhet

Nationellt centrum för djurvälstånd tilldelades, från SLU centralt via fördelning av reserverade anslag, medel för verksamheten vid kontaktpunkten under budgetåret 2013. Dessa medel, som uppgick till 700 000 SEK har använts till att upprätthålla funktionen som kontaktpunkt. En del av medlen har använts till en projektanställning av en handläggare för framtagandet av denna rapport. Andra delar av medlen har använts till att ta fram en sammanfattande lättillgänglig beskrivning av DISA-materialet och en översättning till engelska av delar av DISA-materialet. Ytterligare har medlen använts till lön för att finansiera en huvudansvarig handläggares deltidstjänst inom kontaktpunktens verksamhetsområde. Anslagsmedlen för 2014 och framåt används till att fortsättningsvis finansiera en deltidstjänst för den huvudansvariga handläggaren för kontaktpunkten och dennas verksamhet.

Nationellt centrum för djurvälstånd har ytterligare tilldelats 700 000 SEK för budgetåren 2014 och 2015. Därefter ska verksamheten utvärderas.

2015-02-01

Stöd till de behöriga myndigheterna från kontaktpunkten enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 bör, under förutsättning att inga särskilda kostnader uppstår, ges utan fakturering.

Om en behörig myndighet begär stöd från kontaktpunkten som kräver att en extern vetenskaplig expert måste anlitas bör fakturering till självkostnadspris ske. Faktureringen kan innefatta arbetstid samt kostnader för resor och andra omkostnader.

Jordbruksverket har vid mötet med Nationellt centrum för djurvelfärd den 11 oktober 2013 uttalat att man inte har medel för finansiering av kostnader för utlåtanden som tas fram av externa experter och att frågor om finansiering av sådana utlåtanden och andra frågor om finansiering av kontaktpunktens verksamhet bör diskuteras med Landsbyggsdepartementet (numera Näringsdepartementet).

Livsmedelsverket har vid mötet med Nationellt centrum för djurvelfärd den 8 november 2013 uttalat att det kan bli aktuellt att anlita kontaktpunkten för stöd på plats i ett slakteri i mer komplicerade godkännandeärenden. Stöd på plats ligger inte inom kontaktpunktens formella skyldigheter enligt artikel 20 i förordning (EG) nr 1099/2009 och stödet bör därför finansieras enligt samma principer som när en extern vetenskaplig expert anlitas. Om stödet kan ges av kontaktpunktens handläggare bör dock fakturering inte ske av arbetstid utan bör kunna inskränkas till kostnader för resor och andra omkostnader.

I den mån den huvudansvariga handläggaren för kontaktpunkten deltar i andra delar av verksamheten inom Nationellt centrum för djurvelfärd bör finansiering ske från de medel som centrumet tilldelas för sin övriga verksamhet.

11. Information om Nationellt centrum för djurvelfärd

I regeringens budgetproposition för 2008 uppdrogs åt SLU att bilda Nationellt centrum för djurvelfärd:

"I syfte att samla landets kompetens och samordna verksamhet inom djurskyddsområdet bör ett nationellt centrum för djurskyddsforskning inrättas av SLU. Centret bör svara för frågor vad gäller forsknings- och utbildningsverksamhet inom djurskyddsområdet och omfatta alla djurslag men med betoning på lantbrukets djur och försöksdjur."

Verksamheten inleddes den 1 oktober 2008 och antog namnet Nationellt centrum för djurvelfärd (Swedish Centre for Animal Welfare, SCAW).

I budgetpropositionen för 2008 angavs också att Sverige ska ha ett fortsatt gott djurskydd, och att man därför vill effektivisera djurskyddsverksamheten och göra den mer ändamålsenlig. Regeringen vill också att den fortsatta forskningen på området ska leda till fungerande välfärdsparametrar för djur som i sin tur gör det möjligt att förenkla reglerna på djurskyddsområdet. För att stödja denna utveckling vill regeringen stödja forskningen och utvecklingen och även prövningen av nya tekniska system för djurhållningen.

2015-02-01

En av rekommendationerna från det europeiska projektet Welfare Quality Project⁸⁰ (WQ®) om djurvelfärd var att inrätta ett europeiskt centrum för djurvelfärd. Nationellt centrum för djurvelfärd erhöll medel via Jordbruksverkets regleringsbrev. Medlen ska användas för att stödja utvecklingen av en effektiv samordning av djurskyddsarbetet inom EU. Samordningen ska till exempel omfatta djurskyddsforskning samt arbete med välfärdsindikatorer och socioekonomiska konsekvensanalyser.

Nationellt centrum för djurvelfärd bildades för att ta hand om ett antal forsknings- och utbildningsfrågor. En mindre enhet som Nationellt centrum för djurvelfärd kan fungera som en viktig länk mellan forskare, universitet, myndigheter och praktiker. Det föll sig naturligt att placera centrumet vid Sveriges lantbruksuniversitet, som är det svenska universitet som har sektorsansvar för denna typ av frågor.

11.1 Verksamhet

Nationellt centrum för djurvelfärd har tre huvudsyften inom djurvelfärdsområdet:

- Att främja forskningen på området.
- Att stödja och bedriva fort- och vidareutbildning.
- Att fylla en expertfunktion.

I framtiden vill Nationellt centrum för djurvelfärd spela en framträdande roll som samordningsfunktion i ett europeiskt nätverk för djurvelfärd.

De djur som står i fokus för Nationellt centrum för djurvelfärd är framförallt lantbrukets djur och försöksdjur. Centrumet bedriver ingen egen forskning utan har till uppgift att initiera och stödja forskning inom djurskyddsområdet.

Nationellt centrum för djurvelfärd har i sitt uppdrag att stödja och arrangera fort- och vidareutbildning. Centrumet fokuserar på uppdrags- och vidareutbildningar för personal inom djurskydds- och djurvelfärdsområdet. När det gäller utbildning av kontrollpersonal har Jordbruksverket samordningsansvar. Kontrollmyndigheterna, det vill säga länsstyrelserna och Livsmedelsverket, ansvarar för att se till att deras personal får nödvändig utbildning. Andra aktörer, till exempel Nationellt centrum för djurvelfärd, kan arrangera utbildning i samråd med Jordbruksverket. Det bör nämnas i sammanhanget att genomförande av utbildning för erhållande av kompetensbevis enligt artikel 7 och 21 i förordning (EG) nr 1099/2009 inte är en uppgift vare sig för centrumet eller för kontaktpunkten.

För Nationellt centrum för djurvelfärd är det en viktig uppgift att löpande kompetensutveckla den personal på länsstyrelserna som arbetar med djurskyddsfrågor.

⁸⁰ Information om Welfare Quality Project finns på projektets webbplats: www.welfarequality.net.

2015-02-01

Kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvelfärd har en i artikel 20.1 a) i förordning (EG) nr 1099/2009 tydligt utpekad uppgift gentemot Livsmedelsverket. Utöver detta medverkar centrumet, tillsammans med Jordbruksverket, i Livsmedelsverkets fort- och vidareutbildningskurser av kontrollpersonal. Det handlar då om kurser som primärt riktar sig till Livsmedelsverkets egen personal men till vilka även länsstyrelsernas kontrollpersonal är välkomna. Vidare bjuder centrumet in Livsmedelsverket till andra mer generella utbildningar vilka riktar sig till kontrollpersonal och andra yrkesgrupper.

Nationellt centrum för djurvelfärd anser att centrumet inte endast ska samråda och samarbeta med Jordbruksverket, utan samråd och samarbete ska ske med alla behöriga myndigheter på området, som Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna. Samarbetet bör ske med myndigheterna i de fall de anordnar internutbildning för sin personal och även när de tillsammans anordnar andra typer av utbildning för en bredare personalkategori.

Nationellt centrum för djurvelfärd anordnar även utbildningstillfällen för näringslivet, branschorganisationer och olika privata aktörer.

Vad avser länsstyrelserna fungerar Nationellt centrum för djurvelfärd även som en part att ställa frågor till och som en kontaktyta gentemot lagstiftare, statliga myndigheter och andra aktörer. Målet är att centrumet ska vara en av länsstyrelsernas naturliga samarbets- och samtalspartners i djurvelfärdsfrågor. I sammanhanget bör nämnas att ansvaret för formell vägledning kring djurskyddslagstiftningen ligger på den centrala behöriga myndigheten, Jordbruksverket, se avsnitt 3.10.

Nationellt centrum för djurvelfärd arbetar tillsammans med näringslivets aktörer och sitter ofta i samma kommittéer och referensgrupper tillsammans med myndigheter och ibland även med djurskyddsorganisationer.

Nationellt centrum för djurvelfärd besvarar remisser som berör djurskydds- och djurvelfärdsfrågor. Vidare är centrumet ett forum för att resa frågor från olika intressenter som myndigheter, organisationer, företagare, djurägare och sist men inte minst allmänheten. Centrumet kan föra frågorna vidare till experter och myndigheter för att sedan föra tillbaka svaren på frågorna till dessa intressenter.

Mer information om Nationellt centrum för djurvelfärd finns på centrumets webbplats⁸¹.

⁸¹ www.slu.se/scaw

2015-02-01

11.2 Styrgrupp, planering, och rapportering

Styrgruppen för Nationellt centrum för djurvälstånd sätter ramar och inriktning för verksamheten. Styrgruppen fyller i stor utsträckning samma funktion för centrumet som styrelsen gör för ett företag. Styrgruppen består av en ordförande från Institutionen för djurens miljö och hälsa, prodekanus vid Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap samt ett antal meriterade forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet. Representeranter för Näringsdepartementet, Jordbruksverket och länsstyrelserna är adjungerade till styrgruppen.

De dokument som nämns nedan läggs för synpunkter inför styrgruppen, som antar dem efter gjorda modifieringar.

Nationellt centrum för djurvälstånd har en flerårig verksamhetsplan som spänner över fyra år i taget; The Swedish Centre for Animal Welfare (SCAW) Strategy. Efter att styrgruppen har antagit verksamhetsplanen beslutar dekanus vid Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap om fastställande av planen.

Inför varje nytt verksamhetsår tar Nationellt centrum för djurvälstånd fram en arbetsplan där aktiviteter och mål för det kommande året specificeras.

Nationellt centrum för djurvälstånd tar också fram en årsredovisning i enlighet med ovan nämnda arbetsplan. Vidare sker rapportering av centrumets verksamhet som en del i SLU:s årliga rapportering till regeringen utifrån regleringsbrevet.

11.3 Expertnätverk

Nationellt centrum för djurvälstånd har tillgång till expertis på djurvälståndsområdet i form av ett nätverk av experter. Experterna i nätverket är valda baserat på sina individuella vetenskapliga meriter och för att de som kollektivt ska täcka in centrumets hela arbetsområde. Experterna kommer i de flesta fall från akademien, men de kan även komma från branschen, myndigheter och från ideella organisationer.

Frågor om forskning och utbildning är viktiga uppgifter för experterna, vilket är i linje med centrumets huvudsyften. De kan lyfta fram forskningsområden som bör prioriteras och de kan också identifiera nyckelområden för utbildning, i första hand när det gäller fort- och vidareutbildning.

Nationellt centrum för djurvälstånd förmedlar kontakter och vetenskaplig kunskap från expertnätverket, till exempel till Näringsdepartementet, myndigheter på djurskyddsområdet och andra frågeställare.

I samarbete med experter i nätverket anordnar Nationellt centrum för djurvälstånd workshops och för dialoger med andra parter. Experternas arbete kan resultera i rapporter som kan ligga till grund för ändrad lagstiftning på området, till nya förhållningssätt och andra förändringsprocesser. Experter i nätverket kan också fungera också som remissinstans för frågor som faller inom kompetensområdet för Nationellt centrum för djurvälstånd. Experter har även anlitats för att identifiera och prioritera forskningsområden där det finns kunskapsbrister.

2015-02-01

11.4 EUWelNet

EU-kommissionen överväger att inrätta ett samordnat europeiskt nätverk för djurvelfärd som genom kunskapsutbyte och samarbete ska kunna stödja en effektiv implementering av EU-lagstiftningen. Mer i detalj kan följande funktioner i det framtida nätverket förutses.

- Att stödja EU-kommissionen och medlemsstaterna med teknisk sakkunskap särskilt när det gäller användningen av resultatbaserade djurvelfärdsindikatorer.
- Att anordna utbildning av personal från behöriga myndigheter inom EU och i förekommande fall även för tredje länder.
- Att bidra till spridning av forskningsresultat och tekniska landvinningar till intressenter inom EU och till det internationella forskarsamfundet.

EU-kommissionen gav 2013 Nationellt centrum för djurvelfärd vid SLU i uppdrag att genomföra en pilotstudie för att testa möjligheter till att inrätta ett europeiskt nätverk för djurvelfärd. Projektet döptes till EUWelNet. EUWelNet har arbetat med att ta fram underlag för och förslag till hur ett samordnat europeiskt djurskydds- och djurvelfärdsnätverk ska kunna vara uppbyggt och fungera i praktiken. Projektdeltagarna har bestått av ett konsortium av 26 partners i 16 länder. EUWelNet fokuserade på inrättandet och samordningen av ett expertnätverk, identifierade flaskhalsarna och visar på svårigheterna i kunskapsöverföring vad gäller införlivandet av EU:s djurskyddslagstiftningar, samt att utveckla och testa olika informationsstrategier för att lösa dessa problem samt analyserar möjligheterna till och villkoren för ett samordnat nätverk.

Projektet har i december 2013 levererat resultaten likväl som rekommendationer till EU-kommissionen. Åtgärder har föreslagits för hur man genom information och kunskapsuppbyggnad kan komma till rätta med bristfällig implementering och efterlevnad av lagstiftningen och har därför utvecklat och testat olika strategier inom utbildning, webbaserat lärande, pedagogiska material samt skriftliga standardrutiner för att kunna förmedla information till de som berörs och för att stärka förståelsen för de gemensamma författningarna. De dokument som har tagits fram inom projektet återfinns på EUWelNets webbplats⁸².

Ovanstående föregicks av att Nationellt centrum för djurvelfärd 2010 erhöll medel från dåvarande Landsbyggsdepartementet för planeringen inför ett Europeiskt center för djurvelfärd (ENCAW⁸³). Sammanlagt utbetalades 10 Mkr via Jordbruksverket till Sveriges lantbruksuniversitet och medlen ska användas för att stödja utvecklingen av en effektiv samordning av djurskyddsarbetet inom EU. Samordningen ska till exempel omfatta djurskyddsforskning samt arbete med välfärdsindikatorer och med socio-ekonomiska konsekvensanalyser.

De medel som tilldelades av departementet via Jordbruksverket har tillsammans med medel från EU-kommissionen använts till att finansiera projektet EUWelNet.

⁸² Se <http://www.euwelnet.eu/euwelnet/53423/5/0/80>

⁸³ Options for animal welfare labelling and the establishment of a European Network of Reference Centres for the protection and welfare of animals.

2015-02-01

Bilaga 1 Definitioner och begrepp

I denna bilaga återges samtliga definitioner i förordning (EG) nr 1099/2009 samt vissa av de ord och uttryck som förklaras i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur.

Vissa i sammanhanget relevanta definitioner återges även ifrån följande EU-förordningar.

- förordning (EG) nr 178/2002
- förordning (EG) nr 853/2004
- förordning (EG) nr 854/2004
- förordning (EG) nr 882/2004

1. Definitioner i artikel 2 i förordning (EG) nr 1099/2009

I artikel 2 i förordning (EG) nr 1099/2009 finns följande definitioner.

- a) *avlivning*: varje avsiktligt framkallad process som leder till att ett djur dör,
- b) *därmed sammanhängande verksamhet*: verksamhet såsom hantering, uppstallning, fixering, bedövning och avblodning av djur som äger rum i samband med och på det ställe där de ska avlivas,
- c) *djur*: varje ryggradsdjur, utom reptiler och groddjur,
- d) *nödavlivning*: avlivning av djur som är skadade eller har en sjukdom som orsakar svår smärta eller svårt lidande och där det inte finns någon annan praktisk möjlighet att lindra denna smärta eller detta lidande,
- e) *uppstallning*: hållande av djur i stall, boxar, fällor med tak, eller hägn i anslutning till slakteriverksamheten, eller som utgör en del av denna,
- f) *bedövning*: varje avsiktligt framkallad process som leder till att ett djur förlorar medvetandet och förmågan att känna smärta, inbegripet varje process som leder till omedelbar död,
- g) *religiös ritual*: en rad handlingar i samband med slakt av djur vilka påbjuds av en religion,
- h) *kultur- eller sportevenemang*: evenemang som i grunden och huvudsakligen har anknytning till kulturella traditioner eller sportverksamhet med långa anor, inbegripet kapplöpningar eller andra tävlingsformer, där ingen produktion av kött eller andra animalieprodukter förekommer, eller där produktionen är marginell och ekonomiskt obetydlig jämfört med själva evenemanget,
- i) *standardrutiner*: en uppsättning skriftliga anvisningar som syftar till att en särskild funktion eller standard utförs enhetligt,
- j) *slakt*: avlivning av djur avsedda att användas som livsmedel,
- k) *slakteri*: varje anläggning där landlevande djur slaktas och som faller inom tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 853/2004,

2015-02-01

- l) *företagare*: varje fysisk eller juridisk person som kontrollerar ett företag som utför avlivning av djur och därmed sammanhängande verksamhet som faller inom tillämpningsområdet för denna förordning,
- m) *pälsdjur*: djur av däggdjursarter som främst föds upp för pälsproduktion, såsom mink, iller, räv, tvättbjörn, nutria och chinchilla,
- n) *besättningsavlivning*: process för avlivning av djur av folkhälso-, djurhälso-, djurskydds- eller miljöskäl under tillsyn av den behöriga myndigheten,
- o) *fjäderfä*: tamfjäderfä, inklusive fåglar som inte betraktas som tamfjäderfä men som föds upp som sådana, med undantag av ratiter,
- p) *fixering*: varje metod som tillämpas för att begränsa djurets rörelseförmåga i syfte att underlätta effektiv bedövning och avlivning, samtidigt som djuren inte utsätts för onödigt smärta, rädsla eller ångest,
- q) *behörig myndighet*: den centrala myndighet i en medlemsstat som är behörig att se till att kraven i denna förordning efterlevs, eller varje annan myndighet till vilken den centrala myndigheten har delegerat den behörigheten,
- r) *hjärnsondning*: sönderslitande av vävnad från centrala nervsystemet och ryggmärgen med hjälp av ett avlångt, stavformat instrument som införs i hjärnskålen.

2. Ord och uttryck enligt 1 kap. 4 § SJVFS 2012:27

I 1 kap. 4 § SJVFS 2012:27 anges att ord eller uttryck som används i denna författning har följande betydelse:

avlivning: varje avsiktligt framkallad process som leder till att ett djur dör,

bedövning: varje avsiktligt framkallad process som leder till att ett djur förlorar medvetandet och förmågan att känna smärta inbegripet varje process som leder till omedelbar död,

drivning: all förflyttning av djur från transportfordon till utrymmen där djuren hålls i väntan på avlivning eller från transportfordon eller utrymmen där djuren hålls till den plats där de ska bedövas eller avlivas,

fixering: varje metod som tillämpas för att begränsa djurets rörelseförmåga i syfte att underlätta effektiv bedövning och avlivning, samtidigt som djuren inte utsätts för onödigt smärta, rädsla eller ångest,

odlad fisk: fisk som hålls för livsmedelsproduktion, utsättning eller avel inför någon av dessa verksamheter,

slakt: avlivning av djur avsedda att användas som livsmedel,

slakt för privat konsumtion i hemmet: slakt och därvid sammanhängande verksamhet som sker utanför ett slakteri för privat konsumtion i hemmet och utförs av djurens ägare eller en person under ägarens ansvar och överinseende,

standardrutiner: en uppsättning skriftliga anvisningar som syftar till att en särskild funktion eller standard utförs enhetligt,

2015-02-01

3. Definitioner i förordning (EG) nr 178/2002

I artikel 1 i förordning (EG) nr 178/2002 finns denna definition på livsmedel.

”I denna förordning avses med livsmedel alla ämnen eller produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor.

Livsmedel inbegriper drycker, tuggummi och alla ämnen, inklusive vatten, som avsiktligt tillförts livsmedlet under dess framställning, beredning eller behandling. Livsmedel inbegriper vatten från och med den punkt där värdena skall iakttas enligt artikel 6 i direktiv 98/83/EG och utan att kraven i direktiv 80/778/EEG och 98/83/EG åsidosätts.

Livsmedel inbegriper inte

- a) foder,
- b) levande djur, utom om de har behandlats för att släppas ut på marknaden som livsmedel,
- c) växter före skörd,
- d) läkemedel i den mening som avses i rådets direktiv 65/65/EEG och 92/73/EEG,
- e) kosmetika i den mening som avses i rådets direktiv 76/768/EEG,
- f) tobak och tobaksprodukter i den mening som avses i rådets direktiv 89/622/EEG,
- g) narkotika eller psykotropa ämnen i den mening som avses i Förenta nationernas allmänna narkotikakonvention från 1961 och i Förenta nationernas konvention från 1971 om psykotropa ämnen,
- h) rests substanser och främmande ämnen.”

I artikel 3 i förordning (EG) nr 178/2002 finns denna definition.

1. *livsmedelslagstiftning*: lagar och andra författningar om livsmedel i allmänhet, och livsmedelssäkerhet i synnerhet, både på gemenskapsnivå och på nationell nivå. Denna förordning omfattar även alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan av livsmedel och även foder som produceras för livsmedelsproducerande djur eller som dessa utfodras med.

4. Definitioner i förordning (EG) nr 853/2004

I bilaga I till förordning (EG) nr 853/2004 finns bland annat följande definitioner.

1.1 *kött*: alla ätliga delar av de djur som avses i punkt 1.2–1.8, inklusive blod.

1.2 *tama hov- och klövdjur*: nötkreatur (inklusive vattenbuffel och bison), svin, får och getter samt tama hästdjur.

1.3 *fjäderfä*: tamfjäderfä, inklusive fåglar som inte betraktas som tamfjäderfä men som föds upp som sådana, med undantag av strutsfåglar.

1.4 *hardjur*: kaniner, harar och gnagare.

2015-02-01

1.5 frilevande vilt:

- vilda hov- och klövdjur samt hardjur och landlevande däggdjur som är föremål för jakt i syfte att användas som livsmedel och anses vara frilevande vilt enligt tillämplig lagstiftning i den berörda medlemsstaten, däribland däggdjur som lever fritt inom ett inhägnat område under liknande förhållanden som vilda djur, och
- frilevande vild fågel som är föremål för jakt i syfte att användas som livsmedel.

1.6 *hägnet vilt*: hägnade strutsfåglar och hägnade landlevande däggdjur, dock inte de som avses i punkt 1.2.

1.7 *småvilt*: frilevande fågel och hardjur som lever fritt i vilt tillstånd.

1.8 *sturvilt*: landlevande däggdjur som lever fritt i vilt tillstånd och inte omfattas av definitionen av småvilt.

1.9 *slaktkropp*: kroppen av ett djur efter slakt och uppslaktning.

1.10 *färskt kött*: kött som inte har undergått någon annan konserverande behandling än kylning, frysning eller djupfrysning, inbegripet kött som är vakuumförpackat eller förpackat i kontrollerad atmosfär.

1.16 *slakteri*: anläggning för slakt och uppslaktning av djur vars kött är avsett som livsmedel.

1.18 *vilthanteringsanläggning*: varje anläggning där vilt och kött från nedlagt vilt bereds innan det släpps ut på marknaden.

5. Definitioner i förordning (EG) nr 882/2004

I artikel 2 i förordning (EG) nr 882/2004 finns bland annat följande definitioner.

1. *offentlig kontroll*: varje form av kontroll som utförs av den behöriga myndigheten eller av gemenskapen i syfte att kontrollera efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

2. *kontroll*: kontroll av om specificerade krav har uppfyllts, genom undersökning och bedömning av sakligt underlag.

4. *behörig myndighet*: den centrala myndighet i en medlemsstat som har behörighet att genomföra offentlig kontroll eller varje annan myndighet som tilldelats sådan behörighet. Hit skall även i tillämpliga fall räknas motsvarande myndighet i ett tredjeland.

6. *revision*: en systematisk och oberoende undersökning för att avgöra om verksamheter och resultat från dessa överensstämmer med planerade åtgärder och om åtgärderna har genomförts på ett effektivt sätt och är lämpliga för att nå målen.

7. *inspektion*: undersökning av varje aspekt av foder, livsmedel, djurhälsa och djurskydd för att kontrollera efterlevnaden av de rättsliga kraven i foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna avseende djurhälsa och djurskydd.

2015-02-01

10. *bristande efterlevnad*: bristande efterlevnad av foder- eller livsmedelslagstiftningen och av bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

20. *kontrollplan*: en av den behöriga myndigheten upprättad beskrivning med allmän information om hur dess offentliga kontrollsystem är uppbyggt och organiserat.

6. Definitioner i förordning (EG) nr 854/2004

I artikel 2.1 i förordning (EG) nr 854/2004 finns bland annat följande definitioner.

f) *officiell veterinär*: veterinär med behörighet att i enlighet med denna förordning arbeta som officiell veterinär och som utses av den behöriga myndigheten,

h) *officiell assistent*: person med behörighet att i enlighet med denna förordning arbeta som officiell assistent och som utses av den behöriga myndigheten och arbetar under den officiella veterinärens överinseende och ansvar,

2015-02-01

Bilaga 2 Bakgrundsmaterial

Nedanstående material har legat till grund för innehållet i rapporten.

EU-lagstiftning och riktlinjer från EU-kommissionen

Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

Europaparlamentets och rådets (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

Europaparlamentets och rådets förordning nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien.

Europaparlamentets och rådets förordning nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål.

Riktlinjer för tillämpningen av vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 853/2004 om hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung, Generaldirektoratet för hälso- och konsumentfrågor, EU-kommissionen⁸⁴.

⁸⁴ http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/docs/guidance_doc_853-2004_sv.pdf

2015-02-01

Nationell djurskyddslagstiftning

Djurskyddslag (1988:538).

Djurskyddsförordning (1988:539).

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur, saknr L 22.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:12) om förprovning, saknr L 35.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m., saknr L 100.

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:11) om hållande av strutsfåglar, saknr L 10.

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning, saknr L 101.

Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll, omtryck genom 2012:20, saknr L 44.

Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:14) om uppfödning och hållande av pälsdjur, omtryck genom SJVFS 2013:16, saknr L 103.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:26) om försöksdjur; saknr L 150.

Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77) om slakt och annan avlivning av djur, omtryck genom SJVFS 2008:27, saknr L 22. Författningen upphävdes den 1 januari 2013.

Nationell livsmedelsslagstiftning

Livsmedelslag (2006:804).

Livsmedelsförordning (2006:813).

Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2005:20) om livsmedelshygien, saknr H 15.

Livsmedelsverkets kungörelse med föreskrifter och allmänna råd (SLVFS 1996:36) om slakt av tamboskap och hägnat vilt. Föreskrifterna upphörde att gälla den 1 januari 2006.

2015-02-01

Övrigt bakgrundsmaterial

Guidance on the assessment criteria for studies evaluating the effectiveness of stunning interventions regarding animal protection at the time of killing, EFSA.

Authie, E., Berg, C., Bøtner, A., Browman, H., Capua, I., de Koeijer, A., Depner, K., Domingo, M., Edwards, S., Fourichon, C., Kononen, F., More, S., Raj, M., Sihvonen, L., Spoolder, H., Stegeman, J.A., Thulke, H-H., Vågsholm, I., Velarde, A., Willeberg, P., Zientara, S., 2013. Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for bovines. EFSA Journal 2013;11(12):3460

Authie, E., Berg, C., Bøtner, A., Browman, H., Capua, I., de Koeijer, A., Depner, K., Domingo, M., Edwards, S., Fourichon, C., Kononen, F., More, S., Raj, M., Sihvonen, L., Spoolder, H., Stegeman, J.A., Thulke, H-H., Vågsholm, I., Velarde, A., Willeberg, P., Zientara, S., 2013. Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for poultry. EFSA Journal 2013;11(12):3521

Authie, E., Berg, C., Bøtner, A., Browman, H., Capua, I., de Koeijer, A., Depner, K., Domingo, M., Edwards, S., Fourichon, C., Kononen, F., More, S., Raj, M., Sihvonen, L., Spoolder, H., Stegeman, J.A., Thulke, H-H., Vågsholm, I., Velarde, A., Willeberg, P., Zientara, S., 2013. Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for sheep and goats. EFSA Journal 2013;11(12):3522.

Authie, E., Berg, C., Bøtner, A., Browman, H., Capua, I., de Koeijer, A., Depner, K., Domingo, M., Edwards, S., Fourichon, C., Kononen, F., More, S., Raj, M., Sihvonen, L., Spoolder, H., Stegeman, J.A., Thulke, H-H., Vågsholm, I., Velarde, A., Willeberg, P., Zientara, S., 2013. Scientific Opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for pigs. EFSA Journal 2013;11(12):3523.

Bättre stöd för djurskyddsarbetet på svenska slakterier, *M. Steen, C. Berg, B. Staaf Larsson, A. Algers*, Svensk veterinärtidning nr 3 2013.

Jordbruksstatistisk årsbok 2013, Sveriges officiella statistik, Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån 2013.

2015-02-01

Bilaga 3 Kontaktpunkthandläggarens kompetensprofil

Den person som ska fungera som handläggare för kontaktpunkten vid Nationellt centrum för djurvelfärd bör ha en kompetensprofil som kan innefatta följande kunskaper och erfarenheter.

- Kunskaper om EU-lagstiftning och nationell lagstiftning på djurskyddsområdet.
- Erfarenhet av arbete med djurskydds- och djurvelfärdsfrågor vid en eller flera av myndigheterna Landsbygdsdepartement (numera Näringsdepartementet), Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelsen. Praktisk erfarenhet av kontroll av djurskydd och av godkännandeprövning av slakterier bör vara meriterande.
- Forskningserfarenhet eller intresse för forskning. Licentiat- eller doktorsexamen och även en diplomate inom relevant område bör vara meriterande.
- Kunna kommunicera och ha god kontakt med myndigheter, forskarsamfundet och andra intressenter på djurskydds- och djurvelfärdsområdet.
- Behärska svenska och engelska i tal och skrift. Kunskaper i andra språk bör vara meriterande.

Handläggaren bör ha veterinär-, agronom-, biologexamen eller motsvarande högskoleexamen.